

PROVERBELE

Introducere

„Nu este un album de portrete, nici o carte de maniere, ci o lucrare ce ne oferă a cheie pentru viață. Mostrele de conduită pe care le afișează sunt cu toate evaluate în virtutea unui singur criteriu, ce ar putea fi rezumat succint astfel: «Este aceasta înțelepciune sau nechibzuință?»»

—Derek Kidner

I. Locul unic în Canon

Cartea Proverbelor are aceeași actualitate pentru epoca în care trăim pe care a avut-o și când a fost compusă, întrucât întâlnim în ea probleme cu care fiecare din noi se confruntă în viață.

Dacă vreo carte din Biblie este adecvată mai cu seamă pentru tineri, atunci negreșit aceasta este cartea Proverbelor.

Când un tânăr i-a spus lui Carlyle că n-a găsit nimic de luat din Cartea Proverbelor, acesta i-a răspuns: „Compune și tu câteva proverbe, și îți vei schimba negreșit părerea despre această carte.”¹

Cartea Proverbe este cea mai aleasă colecție de zicători sacre, pline de înțelepciune practică din lume, destinată în special tinerilor, ca aceștia să nu trebuiască să repete greșelile vârstnicilor.

Scopul Proverbelor este precizat în 1:1-7. Pe scurt, este acela de a da înțelepciune și pricepere unui tânăr, pentru ca acesta să găsească adevărata binecuvântare în viață și să scape de cursele și capcanele păcatului. Versetul cheie este 9:10: „Frica de Domnul este începutul înțelepciunii și cunoașterea Celui Sfânt este pricepere.”

Arnot a numit cartea aceasta: „Legi din cer pentru viața pe pământ.”² Este o descriere foarte adecvată a conținutului ei.

Proverbul este o formulare foarte succintă a unui bob de înțelepciune, adesea într-o manieră meșteșugită, menită să faciliteze memorarea. Cele mai multe dintre

proverbe conțin două propoziții, în care sunt prezentate fie similitudini, fie contraste.

Există mai multe varietăți de proverbe, după cum reiese din următoarele:

1. Unele sunt simple afirmații, exprimând un fapt simplu:

Când Îi sunt plăcute Domnului căile cuiva,

Îi face să fie în pace cu el chiar și pe vrăjmașii lui (16:7).

2. Unele sunt construite pe tiparul a două propoziții sau fraze în care un lucru este comparat cu altul:

Ca apa rece pentru un suflet obosit,
Așa este o veste bună venită dintr-o țară îndepărtată (25:25).

3. Altele sunt clădite pe modelul a două propoziții legate între ele prin conjuncția adversativă *dar*, descriind fapte contrarii, principii opuse:

Amintirea celui drept este binecuvântată,

Dar numele celor răi va putrezi (10:7).

Acest tip de proverbe se întâlnește mai cu seamă în capitolele 10-15.

4. Apoi avem proverbe cu două propoziții sau fraze în care același gând se repetă într-o formă puțin modificată:

„Căci o prostituată este o groapă adâncă,
Și o seducătoare este o fântână strâmtă” (23:27).

II. Paternitatea

Cartea aceasta este numită uneori „Proverbele lui Solomon,” întrucât cele mai multe dintre ele au fost compuse de acest rege înțelept (1:1; 10:1; 25:1). 1 Regi 4:32 ne spune că Solomon a compus 3.000 de proverbe, dintre care cele câteva sute cuprinse în cartea pe care o studiem au fost inspirate de Duhul lui Dumnezeu să constituie textul sacru al Sfințelor Scripturi.

Suntem informați că în capitolul 30 găsim „cuvintele lui Augur fiul lui Iache” (30:1). Capitolul 31 este prezentat drept: „cuvintele lui Lemuel” (31:1). Nu dispunem în prezent de informații referitoare la identitatea acestor doi oameni. Unii cred că ar fi vorba de alte nume purtate de Solomon.

III. Data

Întrucât Proverbe 25:1 ne spune că oamenii lui Ezechia au copiat o secțiune a Proverbelor lui Solomon, forma finală a cărții trebuie să se fi conturat definitiv cam prin anul 700 î.Cr., bazându-se pe materialul compus inițial de Solomon începând din anul 900 î.Cr. Dacă Augur și Lemuel nu reprezintă alte nume poetice ale lui Solomon, ci persoane distincte, care au trăit anterior anului 900 î.Cr. sau după 700 î.Cr., atunci înseamnă că intervalul în care a fost alcătuită cartea Proverbe a fost chiar mai mare.

IV. Fondul și temele

Scrisă de Solomon și de alți autori, fermecătoarea operă poetică a Proverbelor este un bun manual de educație generală, parcurgând o mare varietate de teme – de la necesitatea disciplinării unui copil la modul cel mai înțelept de a conduce un regat. Ne întrebăm dacă există vreun adevăr care să nu fie cuprins în această cârtică, cel puțin în formă incipientă. Astfel ni se prezintă pericolele consumului de alcool, cumpărăturilor în rate, delicvenței juvenile și problemelor din mișcarea sindicală. Întâlnim apoi tot felul de persoane pe paginile cărții – femeia certăreată, prostul fudul, omul căruia nu-i place să i se arate greșelile și soția ide-

ală. Și, mai presus de toate, Îl întâlnim pe Domnul Isus pe paginile ei, adresându-Se în ipostaza de Înțelepciune Întrupată. „Elementele ideale ale cărții ne vorbesc despre El; defectele prezentate pe paginile ei constituie un strigăt după ajutorul Lui” (citată din Daily Notes).

Nu este deloc ușor să întocmim o schiță a cărții Proverbe, deoarece în loc să ne prezinte o continuitate de idei, aidoma unui film, ne oferă imagini individuale, aidoma unor diapozitive.

Studiind-o veți constata că se aseamănă în multe privințe cu cartea Iacov.

Un alt procedeu menit să-i faciliteze studierea îl constituie găsirea unor ilustrații de proverbe individuale din următoarele surse:

1. Biblia însăși
2. Istorie
3. Biografie
4. Literatură
5. Natură
6. Ziare și publicații periodice
7. Radioul și televiziunea
8. Propria dvs. experiență

E bine să nu uităm că deși unele proverbe sunt formulări de *adevăr absolut*, altele sunt prezentări de *adevăr cu caracter general valabil*, cărora li s-ar putea găsi unele excepții ici și colo. De pildă, deși este întotdeauna adevărat că „numele Domnului este un turn puternic” (18:10), se vor putea găsi excepții la regula potrivit căreia „un prieten iubește întotdeauna” (17:17).

Când studiați *Comentariul Biblic al Credinciosului* este esențial să citiți mai întâi versetul sau versetele corespunzătoare comentate de pasajul respectiv. Multe din explicații ar fi total lipsite de sens în absența lecturării proverbului în cauză.

Clasificarea unora dintre personajele din Cartea Proverbe

Domnul

Binecuvântarea Sa (10:22)

Încrederea în El (3:25, 26)

Creația – opera mâinilor Sale (3:19, 20; 16:4; 20:12; 22:2b; 29:13b)
 Disciplinarea noastră de către Domnul (3:11, 12)
 Frica de Domnul (1:7, 29; 2:5; 8:13; 9:10; 10:27; 14:26, 27; 15:16, 33; 16:6; 19:23; 22:4; 23:17; 24:21; 28:14)
 Călăuzirea noastră de către El (3:5, 6; 16:3, 9)
 Judecata și dreptatea făcută de El (15:25a; 17:3; 21:2; 29:26)
 Omniprezența Sa (15:11; 16:2)
 Răspunsurile pe care le dă El la rugăciunile noastre (15:8, 29).
 Ocrotirea noastră de către El (15:25b; 18:10)
 Bogatul și săracul (10:15; 13:7, 8; 14:20, 21, 31; 15:16; 17:1, 5; 18:23; 19:1, 4, 17; 21:13; 22:2, 7, 16, 22, 23; 28:3, 6, 11, 27; 29:7, 13)
 Sursa înțelepciunii (2:6-8)
 Suveranitatea și puterea Sa (16:1, 7, 9, 33; 19:21; 20:24; 21:30, 31; 22:12)
 Cel în care putem avea încredere (29:25b)

Arta de a fi părinte

Instruire pentru a ști cum să-ți crești copiii (13:24; 19:18; 22:6, 22:15; 23:13, 14; 29:15, 17)
 Ascultarea și neascultarea de părinți (1:8, 9; 6:20, 22; 13:1, 19-26; 20:20; 23:22; 30:17)
 Sfaturi părintești (1:8-19; 2:1-22; 3:1-35; 4:1-27; 5:1-23; 6:1-35; 7:1-27; 23:19-35; 24:4-22; 31:1-9)

Vorbirea

Cea adecvată (15:23; 25:11)
 Vorbirea de rău (25:23)
 Subestimarea (11:12a)
 Vorbele aspre (27:14)
 Vorbele rele (12:13a; 15:28b)
 Excesivă („Vorba multă“) (10:19a; 13:3b)
 Lingușitoare (20:19; 26:28b; 28:23; 29:5)
 Nechibzuită (12:23b; 14:3a, 7; 15:2b; 18:6, 7)
 Blândă (15:1a, 4a)
 Frumoasă (10:20a, 21a; 16:21, 23, 24; 23:16)

Vătămătoare (11:9, 11; 12:18a; 15:4b; 16:27; 18:21; 26:18, 19)
 Aspră (15:1b)
 Pripită (18:13; 29:20)
 Tămăduitoare (12:18b; 15:4a; 16:24; 18:21)
 Sinceră (12:19a; 13:5)
 Nepotrivită (17:7)
 Mincinoasă, înșelătoare (6:17; 10:18a; 12:19b, 22a; 14:25b; 17:4; 26:18, 19, 23-26, 28a)
 Perversă (4:24; 10:31b, 32b; 15:4b; 17:20b)
 Reținută (10:19b; 11:12b, 13b; 12:23a; 13:3a; 17:27a, 28; 21:23)
 Satisfăcătoare (12:14; 18:20)
 Calomniatoare (10:18b; 30:10)
 Omul care duce vorba, bărfitorul (11:13a; 16:28; 17:9b; 18:8; 20:19; 22:11a; 26:10, 22-26, 28)
 Vorbirea chibzuită (15:28a)
 Mărturia credincioasă și cea mincinoasă (6:19; 12:17; 14:5, 25; 19:5, 9, 28; 21:28; 25:18)
 Vorbirea înțeleaptă (10:31a; 14:3b; 15:2a; 18:4)
 Netrebnică (14:23b)

Diverse teme

Urăciuni
 –pentru Domnul (3:32; 6:16; 8:7; 11:1, 20; 12:22; 15:8, 9, 26; 16:5; 17:15; 20:10, 23; 21:27; 28:9)
 –pentru alții (13:19; 16:12; 24:9; 26:25; 29:27)
 Hotarele străbune (22:28; 23:10, 11)
 Datul și luatul cu împrumut (22:7b)
 Omul harnic (21:5; 22:29; 27:18, 23-27; 28:19a)
 Contrast între omul harnic și cel lenes (10:4, 5; 12:24, 27; 13:4)
 Vrajmașul (16:7; 24:17, 18; 25:21; 27:6)
 Invidia (3:31; 14:30; 23:17; 24:1, 19; 27:4)
 Greutățile și cântarul fals (11:1; 16:11; 20:10, 23)
 Prietenii, vecinii și prietenia (3:27-29; 6:1-5; 11:12; 12:26; 14:21; 16:28; 17:9, 17; 18:17, 24; 21:10; 22:24, 25; 24:17, 19; 25:8, 9, 17, 20, 21, 22; 26:18, 19; 27:6, 9, 10, 14, 17; 28:23; 29:5)

- Mierea (16:24; 24:13; 25:16, 27; 27:7)
- Hărnicia (12:9, 11; 14:4, 23a)
- Corelația dintre sănătatea fizică, mentală și spirituală (3:1, 2, 7, 8, 16; 4:10, 22; 9:11; 13:12; 14:30; 15:13, 30; 16:24; 17:22; 18:14; 27:9)
- Dreptatea și nedreptatea (13:23; 17:15, 26; 18:5; 21:15; 22:8, 16; 24:23, 24)
- Regele sau dregătorul (14:28, 35; 16:10, 12-15; 19:12; 20:2, 8, 26, 28; 21:1; 22:11, 29; 23:1; 24:21, 22; 25:2-7, 15; 28:15, 16; 29:2, 4, 12, 14, 26; 30:31; 31:4, 5)
- Sorțul (16:33; 18:18)
- Bătrânețea (16:31; 17:6; 20:29)
- Părtinirea (18:5; 24:23b-25; 28:21)
- Mândria și smerenia (3:34b; 8:13; 11:2; 15:33; 16:5, 18, 19; 18:12; 22:4; 29:23)
- Reputația (10:7; 22:1)
- Contrast între omul bun și omul rău (3:32, 33; 10:3, 6, 7, 9, 11, 16, 24, 25, 28, 29-32; 11:3-11, 17-21, 23, 27, 31; 12:2, 3, 5-8, 12-14, 20, 21, 26, 28; 13:2, 5, 6, 9, 21, 25; 14:2, 9, 11, 14, 22, 32; 15:8, 9, 26; 24:15, 16; 28:1, 12)
- Disprețuitorul sau batjocoritorul (3:34a; 9:7, 8, 12; 13:1; 14:6; 15:12; 19:25; 21:11, 24; 22:10; 24:9; 29:8a)
- Slujitorii și sclavii (14:35; 17:2; 19:10; 29:19, 21)
- Leneșul (6:6-11; 10:26; 15:19; 18:9; 19:15, 24; 20:4, 13; 21:25; 22:13; 24:30-34; 26:13-16)
- Câștigarea de suflete (21:30; 24:11, 12)
- Certurile și neînțelegerile (10:12; 12:18; 13:20; 15:1-4, 18; 16:27, 28; 18:6-8; 21:9, 19; 28:25)
- Garantul, zălogul (6:1-5; 11:15; 17:18; 20:16; 22:26, 27; 27:13)
- Calitatea de a te lăsa învățat (disponibilitatea de a primi învățătura și îndreptarea) (1:5; 9:7-9; 10:17; 12:1, 15; 13:1, 10, 18; 15:5, 10, 12, 31, 32; 17:10; 19:20, 25; 21:11; 25:12; 27:5, 6; 28:23; 29:1)
- Enervarea și răbdarea (14:17, 29; 15:18; 16:32; 19:11)
- Cumpătarea și stăpânirea de sine (23:1-3; 25:28)
- Vinul (20:1; 21:17; 23:20, 21, 29-35; 31:4-7)
- Înțelepciunea de a cere călăuzire sau sfaturi de la alții (11:14; 12:15; 15:22; 20:18; 24:6)
- Înțelepciunea personificată (1:20-33; 8:1-36; 9:1-6; 14:1a; 16:16, 22; 19:23)
- Contrast între omul înțelept și cel nechibzuit (3:35; 10:8, 13, 14, 23; 12:15, 16, 23; 13:16; 14:3, 8, 15, 16, 18, 19, 24, 33; 15:7, 14, 20, 21; 17:11, 12, 16, 21, 24, 25, 28; 18:2, 6-8; 29:8, 9, 11)
- Cuvântul și ascultarea de el (13:13, 14; 16:20; 19:16; 28:4, 7, 9; 29:18; 30:5, 6)
- Bogățiile**
- Sunt însoțite de necazuri (15:6, 16, 17; 16:8; 17:1)
- Te ajută să-ți faci prieteni (19:4, 6)
- Dobândite prin mijloace violente (11:16)
- Dobândite pe căi necinstite (10:2; 13:22b; 15:6b; 20:17; 21:6; 22:16; 28:8)
- Dobândite în grabă (13:11; 20:21; 28:20b, 22)
- Dobândite pe căi cinstite (10:16)
- Darurile și mita (15:27; 17:8, 23; 18:16; 19:6; 21:14; 25:14; 29:4)
- Moștenite (19:14)
- Valoarea limitată a bogățiilor (11:4)
- Valorează mai puțin decât înțelepciunea (16:16)
- Nu trebuie să ne încredem în ele (11:28)
- Cei ce se prefac că sunt bogați (13:7)
- Protecția pe care o oferă bogățiile (10:15a; 13:8; 18:11)
- Administrarea bogățiilor și generozitatea (3:9, 10, 27, 28; 11:24-26; 19:6; 21:26b; 22:9; 28:27)
- Trecătoare (23:4, 5; 27:24)
- Femeia rea**
- Femeia rea sau curva (prostituata) (2:16-19; 5:3-23; 6:24-35; 7:5-27; 9:13-18; 22:14; 23:27, 28; 30:20)
- Alte femei**
- O femeie frumoasă, dar fără minte (11:22)
- O femeie gâlcevitoe (19:13; 21:9, 19; 25:24; 27:15, 16)
- O soție bună (12:4; 18:22; 31:10-31)
- O soție plină de har (11:16)
- O soție prudentă (19:14)
- O femeie neiuibită (30:23)
- Soția tinereții cuiva (5:18, 19)

SCHIȚA

I. INTRODUCERE (1:1-7)

II. PROVERBELE LUI SOLOMON PE TEMA ÎNȚELEPCIUNII ȘI A PROSTIEI (1:8-9:18)

- A. Îndemnul înțelepciunii (1:8-33)
- B. Căile înțelepciunii (cap. 2)
- C. Răsplățile înțelepciunii (3:1-10)
- D. Înțelepciunea ca premiu (3:11-20)
- E. Înțelepciunea pusă în practică (3:21-35)
- F. Înțelepciunea ca tezaur de familie (4:1-9)
- G. Înțelepciunea și cele două căi (4:10-27)
- H. Nebunia imoralității (cap. 5)
 - I. Nebunia de a te pune garant, lenea și înșelăciunea (6:1-19)
 - J. Nebunia adulterului și a curviei (6:20-7:27)
- K. Înțelepciunea personificată (cap. 8)
- L. Invitațiile lansate de înțelepciune și nebunie (9:1-18)

III. PROVERBE ALE LUI SOLOMON PE TEMA MORALEI PRACTICE (10:1-22:16)

- A. Contrastul dintre stilul de viață neprihănit și cel rău (10:1-15:33)
- B. Preamărirea stilului de viață neprihănit (16:1-22:16)

IV. PROVERBE ALE UNOR OAMENI ÎNȚELEPȚI (22:17-24:34)

- A. Cuvintele înțelepților (22:17-24:22)
- B. Alte cuvinte rostite de cei înțelepți (24:23-34)

V. PROVERBE ALE LUI SOLOMON COMPILATE DE OAMENII LUI EZECHIA (25:1-29:27)

VI. CUVINTELE LUI AUGUR (cap. 30)

VII. CUVINTELE PRIMITE DE REGELE LEMUEL DE LA MAMA SA (31:1-9)

VIII. SOȚIA ȘI MAMA IDEALĂ (31:10-31)

COMENTARIU

I. INTRODUCERE (1:1-7)

1:1 Solomon fiul lui David a fost cel mai înțelept, mai bogat și mai onorat dintre regii Israelului (1 Re. 3:12, 13; 4:30, 31). El a compus trei mii de **proverbe**, dar nu-

mai o parte din ele au fost consemnate în cartea de față, de la 1:1 la 29:27.

1:2, 3 Versetele 2-6 ne spun de ce a scris el aceste proverbe. Pe scurt, ele asigură o înțelepciune practică pentru viață și un

mod în care cineva poate să-și conducă viața.

În această carte oamenii pot învăța să fie chibzuiți și să primească **învățătura** care să le arate calea în viață. Aici ei pot învăța să priceapă cuvintele de înțelegere, să discearnă între bine și rău, între ce e de folos și ce e nu e, între ce e util și inutil. Aici oamenii sunt instruiți să cunoască ceea ce este înțelept, drept, adecvat și onorabil.

1:4 Luând seama la aceste proverbe, oamenii lipsiți de minte („simpli“ în original) pot să-și cultive prudența sau „bunul simț“ iar **tinerii** capătă pricepere și înțelegere.

1:5 Cei înțelepți vor deveni și mai înțelepți, ascultând de aceste proverbe iar omul priceput va învăța cum să se călăuzească în viață și ce sfaturi să dea altora. Mi se pare semnificativ faptul că încă de la începutul cărții se face afirmația că „**înțeleptul ascultă**.“ Aceasta e definiția dată înțeleptului în cartea Proverbe: omul care se lasă învățat, care e dornic să asculte, iar nu să vorbească numai el. Nu e un nesuferit de încrezut.

1:6 Cartea are menirea de a împuternici o persoană să înțeleagă un proverb și o enigmă, adică lecția care se ascunde de multe ori sub aspectul exterior al lucrurilor. Ea îi va ajuta să înțeleagă sensul vorbelor înțelepte și al adevărilor ce se ascund în ele.

1:7 Am ajuns la versetul cheie al cărții (vezi și 9:10). **Frica de Domnul este începutul înțelepciunii** sau partea principală a **cunoașterii**. Dacă cineva dorește să fie înțelept, va trebui să înceapă prin a se închina și a-L respecta din adâncul ființei pe Dumnezeu, încrezându-se în El și ascultând de El. Ce ar putea fi mai rezonabil pentru o creatură decât să se încreadă în Creatorul ei? Pe de altă parte, ce poate fi mai lipsit de logică pentru un om decât să respingă Cuvântul lui Dumnezeu și să trăiască după propriile sale idei? Înțelept este să te pocăiești de păcate, să te încrezi în Isus Cristos ca Domn și Mântuitor și apoi să trăiești pentru El cu toată ființa, fiindu-I pe de-a-ntregul devotat.

Nebunii (proștii) disprețuiesc înțelepciunea și învățătura. După cum înțelept

în cartea aceasta este cel dornic și dispus să învețe, nebunul (sau prostul) este cel căruia nu poți să-i spui nimic, pe care nu ai voie să-i înveți. Este cel implacabil și încrezut, care nu învață decât dacă trece prin mari greutăți, și chiar și atunci nu e sigur că va învăța.

II. PROVERBELE LUI SOLOMON PE TEMA ÎNTELEPCIUNII ȘI A PROSTIEI (1:8-9:18)

A. Îndemnul înțelepciunii (1:8-33)

1:8 Primele șapte capitole se adresează, în principal, „**fiului meu**“ – sintagmă ce apare de 15 ori. În aceste capitole simțim bătaia inimii unui părinte care dorește tot ce e mai bun pentru copilul său. Ascultând de sfaturile părintești, un tânăr sau o tânără va evita cursele vieții și va dobândi experiență de mare preț în chestiunile practice ale vieții de zi cu zi.

O, ce mult datorăm părinților evlavioși și în special mamei evlavioase, cum ne reamintește Henry Bosch:

Mulți oameni mari din trecut au fost nespuse de binecuvântați prin ceea ce au învățat pe genunchiul mamei lor. Gândiți-vă numai la Moise, Samuel și Timotei. Grija pe care au avut-o mamele acestora de ei, influența evlavioasă exercitată asupra acestor lideri spirituali au dat roade bogate în viețile lor. Gândiți-vă apoi la Augustin, la John Newton și la zeloșii frați Wesley. E posibil ca numele lor să nu fi luminat niciodată paginile istoriei dacă nu ar fi avut mamele evlavioase pe care le-au avut, ce i-au crescut în familie în care legea dragostei și mărturia creștină au fost călăuză și inspirația lor zilnică.³

1:9 Când sfaturile părintești sunt urmate, ele devin o ghirlandă plăcută pe cap și un lăntșor de aur la gât – imagini poetice prin care se afirmă că ascultarea aduce onoare și frumusețe morală în viața unui fiu înțelept.

1:10 Adesea când un tânăr își ruinează viața, explicația lui este că „s-a încurcat cu oameni cu care nu trebuia să aibă nimic de a face.“ Procesul este descris în culori vii în versetele 10-19.

Mai întâi însă se flutură fanionul de avertizare. Viața este plină de ademeniri la rău. Noi însă trebuie să avem curajul și verticalitatea de a spune „nu“ de o mie de ori pe săptămână, dacă se cere.

1:11 Aici gașca de la colțul străzii îl invită pe tânărul nostru prieten să ia parte la un act de jaf armat. La nevoie ei îi vor face de petrecanie victimei. Poate că prietenul nostru se simte flatat că tipii aceștia duri l-au inclus în gașca lor. „**Vino cu noi!**“ spun ei. Și s-ar putea ca el să cedeze, sub presiunea unor lucruri care i se par atât de palpitante.

1:12-14 Poate că feciorul nostru s-a plictisit de o viață atât de ferită și vrea să facă ceva riscant, care să-i aducă satisfacție. Și uite că s-a găsit o astfel de acțiune. Crima perfectă! Victima va fi lichidată rapid iar dovezile vor fi eliminate cu multă dibăcie. Mobilul este desigur șansa îmbogățirii peste noapte! Prada va fi atât de mare încât toți complicii vor avea de ajuns ca să-și umple casele. Prin urmare, se dă semnalul: „Nu mai stăm pe gânduri. În doi timpi și trei mișcări ne-am îmbogățit. Fiecare primește parte egală. Dintr-o așa afacere n-ai cum să pierzi!“

1:15, 16 Dar un glas lăuntric înțelept îi șoptește tânărului la ureche: „**Fiul meu**, nu fă una ca asta! Stai cât mai departe de ei! Nu avea nimic de a face cu planurile lor de îmbogățire rapidă. N-ai cum să câștigi dacă te înhăitezi cu ei!“

„Trebuie să înțelegi că înșii aceștia trăiesc numai din tâlhării, că nu ezită să tragă în orice clipă. Crimele comise de ei se țin lanț.“

1:17, 18 O pasăre are atâta minte să se ferească de lațul pe care-l vede. Dar oamenii aceștia își întind o cursă lor înșiși, după care dau buzna în ea.

1:19 Istoria își are morala ei. Cei ce încearcă să se îmbogățească rapid plătesc scump lăcomia lor, ruinându-și viața. **Așa sunt căile oricărui om care umblă după câștig necinstit, câștig care ia viața celor ce îl au.**

Acest pasaj se ocupă de încercarea onora de a se îmbogăți prin mijloace violente. Dar aplicația sa este mult mai cuprinzătoare. Sunt vizate aici toate ter-

tipurile de îmbogățire rapidă, și jocurile de noroc, și participarea la tombole și loterii, și specula de la bursă.

În continuare auzim două glasuri care îi strigă pe trecători. Unul este glasul înțelepciunii, celălalt glasul femeii străine. Înțelepciunea, deși este prezentată aici ca femeie, îl reprezintă de fapt pe Domnul Isus Cristos.⁴ Femeia străină este tipul ispitei păcătoase și al lumii ce nu-L cunoaște pe Dumnezeu.

În versetele 20-30 Înțelepciunea stăruie pe lângă cei ce cred în mod eronat că se pot descurca fără ea.

1:20 Observați că **Înțelepciunea** strigă în locurile strategice, pentru ca toți să-i audă mesajul. **Își înalță glasul în pietele orașelor.**

1:21 Iat-o ba la intersecțiile aglomerate, ba la **porțile cetății**. Și astfel Domnul nostru cheamă omenirea peste tot pe unde trece:

Unde se încrucișează căile aglomerate ale vieții,
Unde răsună strigătele clanurilor și triburilor.
Mai presus de zarva sfertărilor egoiste,
Îți auzim glasul, Fiu al Omului!

—Frank Mason North

1:22 Înțelepciunea apelează la oamenii neștiutori, la batjocoritori și la proști. Cei neștiutori sunt oamenii naivi, ușor de impresionat, pe care-i poate păcăli oricine, ce se pretează la tot felul de influențe, și bune, și rele. Aici instabilitatea lor pare să-i conducă în direcția greșită. Batjocoritorii sunt cei ce tratează sfaturile înțelepte cu dispreț: nimic nu e sacru sau serios pentru aceștia. Proștii sunt cei fără minte, care refuză să fie învățați; cei înfumurați și înrădăcinați, pe care nu-i scoți din opiniile lor ignorante.

1:23 Versetul acesta poate fi înțeles în două feluri: Mai întâi, ar putea să însemne:

Întrucât nu vreți să luați în seamă invitația mea, luați în seamă măcar mustrarea mea. Voi turna duhul meu peste cuvinte, în semn de judecată și vă voi spune ce vă așteaptă.

Potrivit acestei interpretări, versetele 24-27

sunt cuvintele care descriu soarta lor.

Al doilea sens pe care poate să-l aibă versetul este următorul:

Întoarceți-vă și pocăiți-vă când vă mustru. Dacă veți proceda așa, **voi turna duhul meu peste voi** în semn de binecuvântare și vă voi face cunoscute cuvintele mele de înțelepciune.

Termenul „**duhul**“ înseamnă probabil în acest context „gândurile“ mele. Deși este adevărat că Cristos toarnă Duhul Sfânt peste cei ce răspund la chemarea Sa, adevărul acesta nu le-a fost făcut cunoscut sfinților din VT cu aceeași claritate ca cea a sfinților din NT.

1:24 Una din marile tragedii ale vieții este respingerea brutală a ofertelor pline de dragoste ale Înțelepciunii. Versetul ne amintește de un alt prilej pierdut pe culmea Muntelui Măslinilor: „Am vrut... dar voi n-ați vrut.“

1:25 Înțelepciunea e întristată din pricina unor oameni care resping toate sfaturile ei și nu vor să aibă nimic de a face cu criticile ei constructive.

Ceea ce face și mai irațional refuzul încăpățânat al oamenilor este faptul că poruncile și avertismentele lui Dumnezeu sunt spre binele său, nu al lui Dumnezeu, cum reiese din istorioara relatată de D. G. Barnhouse: O fetiță s-a strecurat dincolo de bara de metal ce-i separă pe spectatori de cușca leilor la Grădina Zoologică din Washington. Când bunicul său i-a poruncit să iasă afară, ea a refuzat, râzând și apropiindu-se și mai mult de cușcă. După care un leu a apucat-o și a târât-o în cușcă, luându-i viața. După Barnhouse, lecția ce se desprinde din această întâmplare ar fi următoarea:

Dumnezeu ne-a dat porunci și principii spre binele nostru. Dumnezeu nu ne dă niciodată o poruncă pentru că ar fi arbitrar sau pentru că nu dorește să ne simțim bine. Dumnezeu spune: „Să nu ai nici un alt fel de dumnezei în afară de Mine“ nu pentru că este gelos cu poziția Sa sau prerogativele Sale, ci pentru că știe că dacă punem orice, absolut orice mai presus de El, acel lucru ne va face rău. Dacă vom înțelege

principiul care stă la baza acestei realități, vom înțelege și de ce Dumnezeu ne muștră“ (Ev. 12:6). El nu vrea ca noi să ne ducem în gura leului, deoarece există un leu – diavolul, care caută pe cine să înghită.⁵

1:26 Dacă cineva va persista în refuzul de a asculta, această respingere îi va aduce negreșit pierzarea și ruina. Atunci va veni rândul Înțelepciunii de a râde: „**De aceea și eu voi râde când veți fi în vreo nenorocire; îmi voi bate joc de voi când vă va prinde groaza.**“

Să însemne asta oare că Domnul realmente va râde când nenorocirea se va abate peste cei răi, cum se sugerează aici și în Psalmul 2:4? Dacă prin răs înțelegem o atitudine de răutate, de spirit vindicativ și cruzime, atunci răspunsul este categoric „Nu.“ Mai degrabă, trebuie să înțelegem râsul acesta la modul figurat. În limbaj idiomatice, el exprimă ridicolul situației în care un biet om își permite să-L sfideze pe Suveranul Atotputernic, ca un țânțar în fața unui cuptor aprins. În plus, ar mai putea fi vorba și de următorul lucru: Un om poate să rădă de poruncile Înțelepciunii sau să trateze ca și când ele n-ar exista. Dar când omul acela culege roadele nechibzuitei sale, poruncile rămân neclintite și i se par batjocoritorului ca cei ce răd la urmă, cum se spune în binecunoscuta zicală.

1:27 Va veni negreșit o zi de plată. Judecata de care s-au temut oamenii va veni peste ei ca o furtună. Nenorocirea se va abate cu repeziune peste ei. Necazul și strâmtorarea îi vor cuprinde dintr-odată și-i va face să dispere.

1:28 Atunci oamenii vor chema Înțelepciunea, dar va fi în zadar. O vor căuta cu disperare, dar n-o vor găsi, dându-și seama că e prea târziu, că nu li se mai dă lumina pe care au respins-o. *N-au voit să vadă.* Prin urmare, acum *nu mai pot* vedea. Duhul lui Dumnezeu nu Se va lupta în permanență cu omul (Gen. 6:3). Tocmai în asta constă urgența mesajului Evangheliei:

Nu pierde prilejul! Nu pierde prilejul!
Câtă vreme te cheamă Isus,
Nu pierde prilejul!
Dacă mai zăbovești în păcat,

S-ar putea să constați că ușa nu mai e deschisă. Că e prea târziu. De aceea, azi când auzi Glasul, Nu pierde prilejul!

—Autor necunoscut din veacul al 19-lea

1:29 Condamnarea acestor batjocoritori constă în faptul că au **urât** învățăturile Înțelepciunii și au refuzat cu încăpățănare să se smerească în fața lui Iehova și să-L respecte. Poate că au râs, spunând că evanghelia este bună pentru femei și copii, dar nu pentru ei. „Pretinzându-se înțelepți, au înnebunit“ (textual: „au devenit proști,“ n.tr.) (Rom. 1:22). Urârea înțelepciunii este de asemenea tratată în Ioan 3:19-21.

1:30 Ei nu au avut loc în viețile lor pentru sfaturile bune cuprinse în Cuvântul lui Dumnezeu și au râs când Scripturile au condamnat cuvintele și faptele lor rele. Nu s-au temut de Dumnezeu sau de muștrarea Lui.

1:31 Acum sunt nevoiți să plătească prețul uluitor de mare al încăpățănării lor, fiind năpădiți de roada faptelor lor. Greșeala le aparține în întregime lor. Nu Înțelepciunea este de vină! Pur și simplu, ei nu au voit să asculte.

1:32 „Căci oamenii îndărătnici cad răpuși de propria lor îndărătnicie iar cei nepricepuți sunt nimiciți de propria lor indiferență“ (Moffatt). Orice om este liber să ia deciziile pe care le crede de cuviință în viață, dar nu este liber să aleagă *consecințele* opțiunilor sale. Dumnezeu a stabilit anumite principii morale în lume. Aceste principii dictează un anumit set de consecințe pentru alegerea făcută. Nu se poate despărți ceea ce Dumnezeu a unit.

1:33 În latura pozitivă, cel care ia seama la glasul Înțelepciunii va trăi în siguranță, neavând de ce se teme. Cei ce sunt discipolii Înțelepciunii se bucură de o viață frumoasă, scăpând de suferințe, întristări și rușinea ce le așin calea celor îndărătnici și răi.

B. Căile înțelepciunii (cap. 2)

În capitolul 2, Solomon își îndeamnă fiul să umble pe căile înțelepciunii. Primele patru versete ne oferă condițiile pentru a primi cunoștința lui Dumnezeu; o persoană trebuie să fie serioasă și sinceră,

căutând-o din toată inima. Restul capitoului promite că înțelepciunea și discernământul vor fi dăruite unei astfel de persoane. Versetul 22 corespunde celor 22 de litere ale alfabetului ebraic.

2:1 Mai întâi, **fiul** este îndemnat să ia aminte la învățătura tatălui său și să păstreze ca pe o comoară poruncile sale. Proverbele au fost date ca să fie strânse ca o comoară sau memorate.

2:2 Apoi omul trebuie să aibă urechile și mintea deschise. Fiul trebuie să fie un ascultător atent, nu un vorbitor neîncetat. Nu i se spune să-și depene problemele, cum se întâmplă la cele mai multe sesiuni de consiliere din vremea noastră, ci să asculte de sfaturile înțelepte ale altora.

2:3, 4 Dacă este serios, atunci să ceară cu stăruință discernământul și să solicite priceperea. Este important să existe o tenacitate, o hotărâre neclintită de a ajunge la țelul dorit. Este o lege a vieții că obținem ceea ce urmărim.

Avem nevoie de aceeași tenacitate pe care o au cei ce fac săpături în industria mineritului, căutând argint sau comori ascunse. Tragedia este că prea de multe ori oamenii dau dovadă de mai multă râvnă pentru obținerea unor bogății materiale decât pentru cele spirituale.

2:5 Dar cei ce caută vor găsi negreșit. Cei ce doresc să intre într-o relație corectă cu Domnul și să-L cunoască cu adevărat pe Dumnezeu nu vor fi dezamăgiți. De aceea unul din părinții bisericii din perioada primară a spus că omul care Îl caută pe Dumnezeu deja L-a găsit. Cristos Îl descoperă pe Tatăl tuturor celor care cred în El. A-L cunoaște pe Cristos înseamnă a-L cunoaște pe Dumnezeu.

2:6 După ce am fost mântuiți prin credința în Cristos, suntem în măsură să ne însușim **înțelepciunea** divină de la **Domnul**. El ne învață cum să gândim corect, cum să cântărim lucrurile, cum să discernem adevărul de neadevăr și cum să învățăm să deosebim lucrurile prin lumina divină.

2:7 El ne pune la dispoziție adevărata înțelepciune a celor dreți și scutul de ocrotire al celor ce umblă în integritate.

2:8 El ocrotește cărările celor ce trăiesc

o viață curată și morală. Sfinții Săi scapă de durerea și amărăciunea pe care o lasă în urmă păcatul. „Teferi și sănătoși vin și pleacă prietenii aleși ai lui Dumnezeu“ (Knox).

2:9 Versetul acesta este o paralelă la versetul 5. Ambele încep cu cuvântul: „**atunci**“, enumerând beneficiile căutării cu râvnă a cunoștinței lui Dumnezeu.

Persoana care dorește cu înflăcărare să cunoască și să facă voia lui Dumnezeu va învăța cum să se poarte frumos, cum să acționeze corect și să se comporte principial și onest – pe scurt, să alege calea cea bună și cărările neprihănirii în viață.

2:10 Motivul pentru care se întâmplă așa este faptul că înțelepciunea pune stăpânire asupra minții și inimii cuiva, acestei persoane devenindu-i plăcută cunoașterea căilor drepte. Pentru credinciosul adevărat, poruncile lui Dumnezeu nu sunt grele. Jugul lui Cristos este ușor și povara Sa nu este grea.

2:11. Chibzuința sau capacitatea de a lua decizii înțelepte îl scutește pe cineva de multe alunecări. Judecata sănătoasă ne izbăvește să nu ne încurcăm cu cei răi sau ne scapă din atari încurcături. Nici unul din noi nu ne dăm seama cât de mult suntem ocrotiți zilnic de primejdiile spirituale, morale și fizice. Creștinul se bucură de o viață în care este ferit de primejdii, după ce a scăpat de stricăciunea care este în lume prin poftă.

2:12 Noi suntem salvați de părtășia cu *oamenii răi* (v. 12-15) și de îmbrățișarea *femeii ușurate* (v. 16-19).

Mai întâi, suntem salvați de lumea celor răi, fără Dumnezeu, care răstălmăcesc faptele și denaturează adevărul. Nu te poți încrede în cuvintele lor.

2:13-15 Aceștia sunt cei ce părăsesc străzile bine luminate ale dreptății, ca să umble pe căile întunecoase ale crimelor și tâlhăriilor.

Ei își găsesc o plăcere perversă în a face răul și se desfată în căile lor păcătoase, bucurându-se de haosul pe care îl produc.

Ei se duc pe căi întortocheate, comportarea lor fiind șmecheră și perversă.

2:16 Înțelepciunea ne salvează nu doar de compania unor oameni de teapa acesto-

ra, ci și de ghearele **femeii imorale**. Putem înțelege prin aceasta o prostituată sau un simbol al religiei false sau al lumii fără Dumnezeu.

Metoda ei de lucru este flatarea: „Nu ești apreciat cum se cuvine acasă. Ești un om așa de frumos, așa de talentat, atât de înzestrat! Ai nevoie de dragoste și de înțelegere, pe care eu ți le pot da din belșug.“

2:17 Ea este necredincioasă **tovarășului tineretii ei**, adică soțului ei. Ea **uită de legământul încheiat cu Dumnezeu**, adică de jurămintele făcute când s-a cununat înaintea lui Dumnezeu. Sau „legământul încheiat cu Dumnezeu“ ar putea să se refere la Cele Zece Porunci și în special la porunca a șaptea, care interzice adulterul.

2:18 Prima propoziție din versetul 18 ar putea fi tradusă astfel: „**Căci casa ei coboară la moarte**“ sau „ea se cufundă în moarte, care este locuința ei“ (text marginal RV). Propoziția paralelă din a doua parte a versetului pare să sprijine varianta adoptată de traducerea NKJV. Prin unirea celor două propoziții se conturează următoarea idee: casa ei conduce la moarte și, prin urmare, cei ce îi trec pragul alunecă spre mormânt. Căile ei conduc la moarte și, prin urmare, cei ce merg pe ele curând se vor trezi pe tărâmul duhurilor celor plecați dintre cei vii. Întrucât toți vor muri la un moment dat, nu despre moartea obișnuită este vorba aici, ci moartea morală ce duce la moartea veșnică.

2:19 De îndată ce un bărbat a fost prins în cursa ei, va fi aproape imposibil să mai scape. De fapt versetul pare să excludă speranța vreunei reveniri. Dar multe afirmații din Biblie trebuie luate ca reguli generale, față de care se pot formula unele excepții – exact ideea subliniată de acest verset. De îndată ce un bărbat a fost inițiat în secretele ei, este extrem de dificil să mai poată reveni la calea dreaptă.

2:20 Legați versetul 20 de versetul 11. Înțelepciunea te păzește nu doar de oamenii răi și de femeia străină, ci, în latura pozitivă, ea promovează **tovarășiile** cu cei vrednici și drepti.

2:21, 22 Sub legea lui Moise oameni integri – cei drepti și fără prihană – erau

răsplătiți printr-un loc de siguranță în țara Canaan. Când ajungem în Noul Testament însă aceste binecuvântări materiale în locurile pământești sunt înlocuite cu binecuvântări spirituale în locurile cerești. Dar faptul rămâne că neprihănirea și cumsecădenia sunt recompensate în această viață și în cea viitoare.

Tot atât de adevărat este că cei răi vor fi nimiciți din țara binecuvântării. Cei perfizi nu au parte de o moștenire trainică.

C. Răsplățile înțelepciunii (3:1-10)

3:1 Asemenea tuturor părinților buni, Înțelepciunea le dorește copiilor săi tot ce e mai bun. Ea știe că asta se poate realiza doar prin ascultarea de învățăturile ei, adică ascultarea de Sfintele Scripturi. Prin urmare, ea își roagă aici fiul fierbinte să-și aducă aminte cu mintea și să asculte cu inima.

3:2 În general, cei ce sunt supuși părinților trăiesc mai mult și mai frumos. Cei care se împotrivesc disciplinei părintești se expun bolilor, accidentelor, tragediilor și în cele din urmă decesului prematur. Versetul acesta corespunde poruncii a cincea (Ex. 20:12), care promite viață îndelungată celor care-și cinstesc părinții. Jay Adams scrie:

Biblia ne învață că pacea minții, care conduce la o viață mai îndelungată și mai fericită, provine din păzirea poruncilor lui Dumnezeu. O conștiință vinovată este o povară ce frânge trupul. Un cuget curat este factorul principal ce conduce la longevitate și sănătate fizică. Și astfel, într-o privință, bunăstarea somatică (trupească) a cuiva izvorăște din bunăstarea sufletului său. Este un principiu bine stabilit pe plan fizic că există o corelație strânsă între comportarea cuiva înaintea lui Dumnezeu și condiția sa fizică.⁶

3:3, 4 Îndurarea și adevărul trebuie văzute în comportarea externă (**leagă-ti-le la gât**), dar și în viața lăuntrică (**scrie-le pe tăblița inimii tale**).

Astfel vei căpăta trecere și stimă înaltă (sau succes, AV margin) înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor. Ideea care se desprinde de aici este că o viață satisfăcă-

toare este aceea care e trăită în centrul voii lui Dumnezeu. Dar aici se ridică întrebarea: „Cum pot cunoaște eu voia lui Dumnezeu în viața mea?” În cele două versete care urmează găsim răspunsul clasic.

3:5 Mai întâi, trebuie să ne predăm pe de-a-ntregul, cu duhul, sufletul și cu trupul, Domnului. Trebuie să ne încredem în El nu doar în privința mântuirii sufletului nostru, ci și în ce privește direcția vieții noastre. Trebuie să fie o predare fără rezerve.

În continuare trebuie să manifestăm o neîncredere sănătoasă față de eul nostru, o recunoaștere a faptului că nu știm să alegem ce-i mai bun pentru noi, că nu suntem capabili să ne călăuzim singuri. Ieremia a exprimat foarte bine acest lucru: „Știu, Doamne, că soarta omului nu este în puterea lui; nici nu stă în puterea omului, când umblă. să-și îndrepte pașii” (Ieremia 10:23).

3:6 În fine, trebuie să existe o recunoaștere a Domniei lui Cristos: **„Recunoaște-L în toate căile tale, și El îți va netezi cărările.”** Toate compartimentele vieții noastre trebuie aduse sub controlul Său. Nu trebuie să avem voința noastră proprie, ci doar o singură dorință curată de a cunoaște voia Sa și de a o împlini.

Dacă aceste condiții sunt întrunite, avem promisiunea că Dumnezeu **va netezi** (sau dirija) căile noastre. O poate face prin intermediul Bibliei, prin sfaturile unor creștini evlavioși, prin minunata convergență a împrejurărilor, prin pacea lăuntrică a Duhului sau printr-o combinație a acestor elemente. Dar dacă suntem dispuși să așteptăm, El va face să ni se pară atât de clară călăuzirea încât a o refuza ar echivala cu neascultare față de El.

3:7, 8 Când suntem însă încrezuți și ne bazuim pe noi înșine, suspendăm călăuzirea divină. Când însă ne temem de Domnul și ne depărtăm de rău, suntem „cu toate pânzele sus.” Asta va însemna **sănătate** pentru trupul nostru și **tărie** (textual: *băutura* sau *inviorare*) pentru **oasele** noastre. Din nou, suntem confrunțați cu legătura strânsă dintre condiția morală și spirituală a omului și starea sănătății sale fizice.

S-a apreciat că frica, înfristarea, invidia, resentimentele, ura, sentimentele de culpabilitate și alți factori emotivi de stres consti-

tuie 60% din cauzele îmbolnăvirilor noastre. Să adăugăm la acestea groaznicul preț pe care-l reclamă consumul de alcool (ciroză la ficat); tutunul (emfisema, cancerul, bolile cardiace); imoralitatea (bolile venerice, SIDA). Apoi ne dăm seama că textul „El îți va conduce căile“ poate fi tradus mai literal: „El îți va netezi“ sau „îndrepta“ cărările, dar ideea de călăuzire este negreșit inclusă în promisiune. Prin înțelepciune divină, Solomon a fost cu mult mai avansat decât descoperirile pe care aveau să le facă ulterior științele medicale.

3:9 O modalitate prin care putem onora domnia lui Cristos este prin felul în care administrăm **averile** noastre. Tot ce avem este al Lui. Noi nu suntem decât administratori, cărora ni s-a încredințat răspunderea de a avea grijă de aceste lucruri. Este un privilegiu pentru noi să alegem un standard modest de viață pentru noi înșine, să punem tot ce câștigăm pe deasupra în lucrarea lui Dumnezeu și să ne încredem în Dumnezeu cu privire la viitor. Ca David Livingston, și noi trebuie să ne hotărâm să nu considerăm nici unul din lucrurile de care dispunem decât în relație cu Împărăția lui Dumnezeu.

3:10 Evreului din VT care dăruia cu mână largă i se promiteau grânare îmbelșugate și teascuri ce gemeau de must. Deși binecuvântările noastre s-ar putea să fie de natură mai spirituală decât acestea, rămâne totuși adevărul că nu putem să-L întrecem pe Domnul în privința dărniceii.

D. Înțelepciunea ca premiu (3:11-20)

3:11, 12 De asemenea Îl putem recunoaște pe Domnul supunându-ne disciplinei Sale. Prea de multe ori avem tendința să echivalăm disciplina cu pedeapsa, dar în realitate ea include tot ce se cuprinde în educația corectă a unui copil: învățătura, prevenirea, încurajarea, sfătuirea, **îndreptarea (corectarea)** și **musturarea**. Tot ce îngăduie Dumnezeu să vină în viața noastră are un scop binedefinit și, prin urmare, nu trebuie să disprețuim acel lucru, după cum nu trebuie să dăm înapoi în fața sa sau să ne dăm bătuți. Mai degrabă, trebuie să ne preocupăm ca planul avut în vedere de Dumnezeu să se realizeze prin disciplina

respectivă și astfel noi să beneficiem la maximum de pe urma ei. Scopul suprem urmărit de Dumnezeu prin modalitățile în care ne disciplinează în viață este ca noi să fim părtași la sfințenia Sa.

Disciplina este o dovadă a dragostei, iar nu a supărării. **Corectarea** noastră de către El este o dovadă că suntem fii (vezi Ev. 12:6-8).

Iată un gând demn de reținut: Grădinarul curăță vița de vie, iar nu măracinii.

3:13 Fericit este acel om care găsește înțelepciunea – acest lucru fiind cu osebire valabil când ne aducem aminte că Înțelepciunea de aici este o prezentare voalată a lui Cristos Însuși. Să introducem, așadar, numele lui Cristos în versetele următoare și să vedem ce se va întâmpla.

3:14 Beneficiul de a-L cunoaște pe Domnul Isus întrece orice **profituri** pe care un om le-ar putea dobândi de la **argint** sau **aur**. El dăruiește ceea ce n-am putea obține niciodată fără El, indiferent câți bani am avea.

Tu, comoară inepuizabilă,
Izvor de sfântă desfătare,
Ce-mi pasă mie de aplauzele lumii
Sau de diamantele ei strălucitoare?
Cu mult mai de preț îmi este, Doamne, un
zâmbet din partea Ta,
Decât tot ce are mai bun pământul să-mi dea,
Căci Îl am pe Isus aici.
Da, Preaiubitul meu e Unul.
Cu ce-aș putea fi mai bogat decât sunt?
Căci tot ce este El și tot ce are –
Ale mele's toate.

—Autor necunoscut

3:15 El este **mai de preț decât mărgăritarele** sau decât orice bijuterii, mai de dorit decât orice premiu pământesc.

3:16 Cu o mână El oferă viață lungă, de fapt, viață veșnică. Cu cealaltă, bogății spirituale și onoare.

3:17 Toate căile Sale sunt căi plăcute și toate cărările Sale sunt pace. „Acolo unde ne călăuzește El, călătoria este plăcută; unde indică El să mergem totul este pace“ (Knox, alt.).

3:18 Pentru cei ce se țin de El, Domnul este ca un pom al cărui rod este **viață** ce se

merită trăită. Cei ce rămân aproape de El sunt cei **fericiți**.

3:19-20 Aceste două versete descriu **înțelepciunea** lui Dumnezeu în cadrul creației, al judecății, și al providenței. În creație, El a întemeiat pământul și a stabilit cerurile. Cu pricepere El a deschis fântânile marelui adânc cu prilejul Potopului. Prin providență, El ridică apa de pe suprafața oceanelor, transformând-o în **nori**, după care o distribuie din nou sub formă de ploaie pe pământ.

Și cine este agentul activ al Dumnezeirii în toate acestea? Este Cristos, Înțelepciunea lui Dumnezeu (Ioan 1:3; Col. 1:16; Ev. 1:2).

E. Înțelepciunea pusă în practică (3:21-35)

3:21 Privilegiul de a fi învățați de Înțelepciunea care a creat și susține universul este prea mare ca să ne putem permite să-l ratăm. Nu trebuie să scăpăm nici o clipă din vedere **înțelepciunea sănătoasă și chibzuința**.

3:22-24 Ele ne asigură vitalitate launtrică (**viață pentru sufletul tău**) și frumusețe exterioară (**har la gâtul tău**).

Ele ne învrednicesc să umblăm în siguranță pe calea noastră, fără să ne fie teamă că ne vom împiedica sau vom aluneca.

Ele ne garantează că vom dormi bine, fără să ne fie cugetul încărcat de vinovăție sau mîntea cuprinsă de teamă.

3:25 Ele îl păzesc pe om de acea teroare ce-l cuprinde dintr-odată pe cel rău. Cei care invidiază aparenta prosperitate a celor nelegiuți scapă din vedere pericolele de care este plină viața lor – extorcările, furturile, răzbunarea, mita, șantajul, răpirile și uciderea.

3:26 Domnul îi păzește pe cei ce umblă pe căile Sale. El nu va îngădui să ne fie prins piciorul în cursă. Adesea suntem conștienți de minunatele intervenții ale lui Dumnezeu în viața noastră, de felul magistral în care ne izbăvește. Dar acestea sunt doar partea vizibilă a aisbergului. Într-o zi ne vom da seama deplin de ce am fost salvați și la ce am fost salvați.

3:27 Observați negativele din versetele 27-31: „**Nu opri...** nu spune... nu conține... nu te lupta... nu alege....”

Mai întâi, nu reține niciodată nici un lucru bun de la cei cărora li se cuvine, când ești în măsură să faci acest bine. Asta se referă probabil la achitarea salariului sau a simbrii, la o datorie ajunsă la scadență, la scule ce au fost împrumutate.

Dar în sens mai larg ar putea însemna: „Nu opri niciodată un bine sau o faptă de mărinimie pe care o poți face cuiva ce i se cuvine să aibă parte de ea.” Acest îndemn are menirea de a-i preveni pe cei neprihăniți ce sunt atât de preocupați de relația lor corectă cu Dumnezeu încât au ajuns să neglijeze responsabilitatea lor față de alții (vezi Iacov 4:17).

3:28 Nu-l amâna pe aproapele tău până mâine, când poți să-i împlinești astăzi nevoia.

Cine este aproapele meu? Oricine are nevoie de ajutorul meu.

De ce are nevoie aproapele meu? Are nevoie să audă vestea bună a mântuirii.

Dacă Duhul Sfânt îmi pune pe inimă să-i mărturisesc cuiva, atunci trebuie să mă achit de această datorie astăzi. Niciodată să nu refuzați să ascultați de șoapta Duhului.

3:29 Iubirea manifestată față de aproapele nostru ne va împiedica să gândim rău împotriva lui, în timp ce el trăiește în pace și încredere alături de noi, fără să bănuiască nimic. Acest verset exclude toate gesturile de răutate, sarcasm și răzbunare care însoțesc adesea certurile dintre vecini.

3:30 Aici suntem preveniți să nu lăsăm să se ivească nici un conflict cu vreun om care nu ne-a făcut nimic, care nu ne-a provocat. Există și așa suficientă ceartă în lume fără să mai trebuiască să mai adăugăm și noi la ea!

3:31, 32 S-ar părea la prima vedere că asupritorul are succes imediat. Nu avem însă voie să invidiem prosperitatea sa, nici să călcăm pe urmele sale. Domnul urăște, detestă și disprețuiește **persoana perversă**, aceasta fiind o urâciune pentru El, dar celui drept îi destăinuie planurile Sale. purtându-Se cu el ca și cu un prieten intim (vezi Ioan 14:23),

3:33 Condamnare din partea lui Dumnezeu sau dimpotrivă încrederea pe care ne-o acordă El! Blestemul Său sau

binecuvântarea Sa – acestea sunt opțiunile! Un nor negru planează asupra casei celui rău. Soarele bunăvoinței lui Dumnezeu strălucește însă peste casa celui drept.

3:34 Din nou, avem de ales în acest verset între disprețul lui Dumnezeu și harul Său. El îl disprețuiește pe batjocoritor, dar dă har celor smeriți. Importanța acestei opțiuni se poate vedea din faptul că versetul acesta este citat de două ori în Noul Testament, la Iacov 4:6 și la 1 Petru 5:5.

3:35 În fine, mai avem de ales între onoare și dizgrație. Oamenii înțelepți moștenesc gloria; nebunilor li se duce vestea pentru că au căzut în dizgrație.

F. Înțelepciunea ca un tezaur de familie (4:1-9)

4:1 În primele nouă versete, Solomon repetă învățătura sănătoasă pe care i-a transmis-o tatăl său, îndemnându-și copiii să nu precupețească nici un efort în dorința de a dobândi pricepera și pătrunderea interioară. Cartea Proverbelor abundă în îndemnuri fierbinți către tineri să asculte de învățătura unui tată înțelept.

4:2 Se merită să cultivăm prietenia unor oameni înțelepți, mai în etate. Multe poți învăța de la ei, de mare folos putând fi experiența acumulată de ei de-a lungul multor ani. **Învățătura** lor este **bună**, drept care nu trebuie desconsiderată.

4:3 Aici Solomon se referă la vremea când era fiu la tatăl său și „**unic**“ pentru mama sa. De fapt, Solomon nu a fost singurul fiu al mamei sale, ci sintagma ar putea fi tradusă prin „**favoritul mamei**“ (Knox).

4:4 Tatăl lui Solomon, David, și-a învățat fiul să rețină sfaturile bune pe care i le-a dat, pentru a putea trăi astfel o viață frumoasă, care să aibă înrăurire asupra altora. Un rezumat al instrucțiunilor lui David îl găsim în versetele 4b-9.

4:5, 6 Principala sa preocupare a fost ca fiul său să dobândească **înțelepciune** și **pricepere** – adică să trăiască pentru Domnul. Orice va face Solomon în viață, un lucru nu trebuie să uite: să trăiască pentru Domnul, deoarece doar viața trăită pentru Dumnezeu contează cu adevărat.

4:7 Primul pas în dobândirea înțelep-

ciunii este acela de a fi motivați, de a fi hotărâți. Obținem în viață ceea ce urmărim. Să ne străduim să obținem înțelepciunea cu orice preț și în cursul acestei strădani să căpătăm pricepere și discernământ. Asta înseamnă, printre altele, că vom învăța să alegem între ceea ce este rău și bine, între bun și cel mai bun. între suflătesc și duhovnicesc, între ce este trecător și ce este etern.

4:8 Dacă-i acordăm Înțelepciunii locul numărul unu în prioritățile noastre, ea ne va promova cum se cuvine. Dacă o îmbrățișăm cu drag, ea ne va sui pe culmile de cinstire.

4:9 „Ea te va împodobi și te va încununa cu slavă“ (Moffatt). Înțelepciunea conferă frumusețe morală copiilor ei. Gândiți-vă însă la contrastul dintre această stare binecuvântată și viața respingătoare trăită de cei dedați la risipă, desfrâu și imoralitate.

G. Înțelepciunea și cele două cărări (4:10-27)

4:10 După ce a terminat de citat din sfaturile tatălui său, Solomon își reia îndemnurile adresate propriului său fiu. Este o regulă generală, nu fără excepții însă, că o viață curată conduce la o viață îndelungată. Gândiți-vă la legătura strânsă dintre tutum, alcool, droguri și păcate sexuale pe de o parte, și bolile și moartea pe care le provoacă acestea, pe de alta.

4:11, 12 Un tată se poate considera mulțumit când și-a învățat fiul să meargă pe calea înțelepciunii, oferindu-i un bun exemplu în acest sens. Dar învățătura trebuie combinată cu pilda, deoarece acțiunile tatălui sunt mai grăitoare decât cuvintele sale.

Fiul care umblă pe căile bune va umbla fără opreliști și va alerga fără să se poticnească.

În versiunea siriacă se spune: „Cum mergi tu pas cu pas. Eu îți voi deschide calea înaintea ta.“ Asta ne învață două principii importante: Întâi, Dumnezeu ne călăuzește pas cu pas, mai degrabă decât să ne descopere tot planul încă de la început. În al doilea rând, Dumnezeu îi călăuzește pe oameni când aceștia pornesc la drum,

mergând înainte pentru El. Un vas trebuie să se afle în mișcare înainte de a putea fi cârmuit de căpitan. Tot așa e și cu o bicicletă, pe care o poți dirija doar când este în mișcare. Același lucru este valabil și în relația noastră cu Dumnezeu. El ne călăuzește atunci când ne deplasăm pentru El.

4:13 Trebuie să apucăm bine învățătura sănătoasă și să n-o lăsăm să ne alunece din mâini. Trebuie să păzim înțelepciunea ca pe însăși viața noastră – pentru că ea *este* viața noastră, în special dacă ne gândim că Domnul Isus este înțelepciunea întrupată.

4:14 Versetele 14-19 ne avertizează să nu ne însoțim cu oamenii răi, stabilind un contrast între calea întunericului și calea luminii.

Aceste îndemnuri prin care suntem preveniți să nu ne asociem cu cei răi nu ne interzic însă să le mărturisim evanghelia, dar ele ne interzic să încheiem orice relații de părtășie cu ei, sau să participăm la planurile lor.

4:15 Găsim o notă de avertisment urgent în aceste porunci scurte și concise. Evită viața de păcat. Nu te opri să cercetezi. Apucă pe alt drum, treci de partea cealaltă. Nu te opri, ci mergi mai departe. S-ar părea că e o întâmplare interesantă, intrigantă și palpitantă, dar în cele din urmă te va distruge.

4:16, 17 Practicanții păcatului nu dorm bine până când nu au mai încheiat un târg necinstit. Ei suferă cumplit de insomnie dacă nu au reușit să mai ademenească pe cineva la ruină și nenorocire.

Regimul lor alimentar este alcătuit din pâinea răutății și vinul violenței. Sau cum am putea spune noi: se hrănesc din răutate, o sorb!

Versetele acestea ne oferă un tablou foarte plastic al naturii păcătoase a omului. Întrucât însăși natura sa este păcat, a păcătui este pentru el un lucru natural, ca mâncarea și băutura. Fragmentul nu se referă doar la infractori (Vezi *Comentariul Biblic al Credinciosului* asupra textului de la Ieremia 17:9).

4:18, 19 Nu tot așa este viața celui neprihănit. Ea este ca lumina strălucitoare a zorilor, ce strălucește tot mai puternic

până când atinge luminozitatea maximă a amiezii. Cu alte cuvinte, cărarea celor neprihăniți este tot mai luminoasă și mai frumoasă.

Cei răi se clatină în întunecime, nevăzând de ce se împiedică.

4:20 Solomon continuă să-l roage pe fiul său să ia aminte la învățătura sa despre înțelepciune. Într-un verset ca acesta s-ar cuveni ca și noi să auzim glasul Domnului care ne vorbește.

4:21 E spre binele nostru să nu pierdem din vedere învățăturile Înțelepciunii, ci să le strângem în inimă ca pe o comoară.

4:22 Cuvintele înțelepciunii sunt dăătoare de viață și creatoare. Cum a spus Isus: „Cuvintele pe care vi le spun eu sunt duh și sunt viață“ (Ioan 6:63).

Ele sunt în același timp sănătate pentru trup, deoarece te scapă de păcat și de stresul care provoacă atâtea boli.

4:23 Versetele 23-27 sunt corespondențiale Vechiului Testament pentru textul de la Romani 12:1, în care suntem îndemnați să ne prezentăm întreaga ființă înaintea lui Dumnezeu – cu inima, cu gura, cu buzele, cu ochii și cu picioarele. Dumnezeu începe cu omul dinăuntru, continuând apoi lucrarea în exterior.

Inima este prima, ea reprezentând viața lăuntrică, mintea, gândurile, motivele, dorințele. Mintea este fântâna din care izvorăsc acțiunile. Dacă fântâna este curată, izvorul ce curge din ea va fi de asemenea curat. Cum gândește un om, așa este! Prin urmare, versetul acesta subliniază importanța unei vieți curate a gândurilor.

4:24, 25 Prin cuvintele „o gură înșelătoare“ (din textul englez, n.tr.) se înțelege un gen de vorbire nesinceră, înșelătoare. **Buzele viclene** se referă la conversații cu subînțelesuri, cu motive ascunse.

Ochii și pleoapele care privesc drept înainte sugerează o umblare hotărâtă, o viață cu un țel precis, care nu se abate din drum pentru a păcătui sau pentru a se ocupa de lucruri nefolositoare. În epoca în care trăim, când mass media ne bombardează zilnic cu publicitate menită să trezească apetiturile noastre animalice, va trebui să învățăm să avem ochii ațintiți

mereu asupra lui Isus (Ev. 12:2).

4:26, 27 Dacă vom fi atenți să cumpănim bine cărarea sfințeniei, toate căile noastre vor fi ordonate și lipsite de primejdii.

Peste tot de-a lungul drumului mare, în dreapta și-n stânga sunt o mulțime de străduțe și alei lăturalnice care duc la ascunzătorile păcatului. „Să rămânem fideli lui Isus, chiar dacă o mie de voci ale lumii ne-ar chema.“

Când suntem ispitiți să ne ducem într-un loc dubios, să ne punem următoarea întrebare: „Aș dori eu oare să fiu găsit acolo la venirea lui Isus?“ **Ferește-ți piciorul de rău.**

H. Nebunia imoralității (cap. 5)

5:1, 2 Solomon este dornic să-și avertizeze fiul să nu cadă în nici unul din păcatele ce le dau târcoale tinerilor. Cei care iau aminte la sfaturile înțelepte și învață din experiența altora dezvoltă în ei adevărata pricepere. Pentru că vorbirea le este curată și adevărată, ea va avea darul de a-i păzi de pericole și a nu-i lăsa să dea peste necazuri. Nici un alt lucru în afară de Cuvântul lui Dumnezeu nu constituie o pavază suficientă împotriva seducției și amăgirii ce face ravagii între oamenii din vremea noastră. Prin urmare, Pavel îl îndeamnă pe Timotei să se țină strâns de Cuvântul lui Dumnezeu când este înconjurat de apostazie (2 Tim. 3:13-17).

5:3 Restul capitolului 5 se ocupă de ceea ce s-a numit drept „cea mai veche profesie din lume“ – prostituția. **Femeia imorală** este o prostituată, una care își închiriază trupul în scopul comiterii unor fapte desfrânate. Ea poate fi considerată un simbol al păcatului, al lumii perverse, al religiei false, al idolatriei sau al oricărei alte ispite seducătoare cu care sunt confrunțați fiii oamenilor. **Buzele ei strecoară miere** – sunt foarte plăcute, alunecoase și tentante. Este maestră în arta flatării, se pricepe de minune să convingă, folosind un limbaj foarte subtil și ademenitor.

5:4 La început ea pare plăcută și încântătoare, dar la urmă este amară, amară ca pelinul. E vechea poveste: păcatul este atrăgător la început, când este privit din

afară, dar după ce a fost comis lasă un gust amar, arătându-și adevărata hidoșenie.

Prețul de a te culca cu ea este enorm: o cuget vinovat, remușcare, scandal, boli venerice, distrugerea căsniciei, ruinarea familiei, tulburări mentale și o sumedenie de alte racile.

5:5, 6 Ea își conduce victimele pe o stradă cu sens unic, spre **moarte și iad**. Fiind o femeie abandonată, ei nu-i mai pasă de viața morală. Caracterul ei este **instabil și corupt**, în condițiile în care ea nici nu realizează cât de adânc s-a cufundat în păcat. „Drumul mare al Vieții nu este pentru ea, instabile și alunecoase fiind cărările ei“ (Moffatt).

5:7 Gândindu-se la tot ce implică această stare de decădere, Solomon le dă copiilor săi o povată solemnă să ia seama la cuvintele sale și să nu se depărteze de ceea ce le va spune.

5:8 O modalitate prin care ne putem feri de păcat este să stăm cât mai departe de ispită, să fugim de ea. Nu are rost să-L rugăm pe Dumnezeu să ne izbăvească, dacă ținem cu tot dinadinsul să ne jucăm cu păcatul, adică să avem de a face cu obiecte sau locuri aflate în directă legătură cu păcatul.

În unele cazuri, este nevoie nu doar să ne ferim de ispită, ci să fugim de ea, cum a făcut Iosif. Deși și-a pierdut haina făcând așa, și-a păstrat curăția și a câștigat o cunună.

Pentru ca să putem să ne conformăm poruncii din versetul 8, s-ar putea să trebuiască să schimbăm locul de muncă, să ne mutăm în altă localitate sau să luăm alte măsuri la fel de drastice.

5:9, 10 Cei ce vizitează casele de toleranță își risipesc energia feciorească, dând anii lor de aur unei ispititoare crude.

În plus, cetățenii „respectabili“ care întrețin legături secrete imorale – fie la propriu, fie prin intermediul pornografiei, al filmelor și al casetelor video cu conținut pornografic – adesea cad în cursa de a fi șantajați. Dacă refuză să plătească sumele cerute, sunt amenințați că vor fi demascați și făcuți de rușine în public.

5:11 Sfârșitul unei atari vieți este punctat de un geamăt nesfârșit, trupul fiind chi-

nuit de gonoree, sifilis, orbire, ataxie locomotorie, SIDA și tulburări emotive.

5:12, 13 Apoi la toate acestea se adaugă regrete târzii și profunde remușcări. Epava celui ce s-a complăcut în păcate sexuale își reproșează că nu a ascultat de părinți, de învățătorii de la Școala Duminicală și de prietenii creștini. Ar fi putut evita oceane de mizerie și necaz, dar a fost prea mândru să accepte povețele, prea încăpățânat să asculte de avertismentele ce i-au fost adresate.

5:14 Și mai există și pericolul de a fi făcut de rușine în public, de a fi dizgrațiat. Cel puțin aceasta pare să fie ideea care se desprinde din acest verset, deși s-ar putea subînțelege că o astfel de persoană este condamnată pentru faptele sale rele.

5:15, 16 În limbaj figurat, Solomon își sfătuieste fiul să-și găsească toată satisfacția sexuală în soția sa, având o căsnicie curată.

Dacă urmărim textul traducerii KJV, versetul acesta descrie binecuvântările unei relații de fidelitate între soți, binecuvântări care se răsfrâng asupra familiei și prietenilor.

Traducerea NKJV modifică versetul, redându-l sub forma unei întrebări: „**Se cuvine oare să fie risipite fântânile tale, să fie aruncate pe străzi izvoarele de apă?**“ Este o descriere plastică a cumplitei risipe de energii reproductive ce se petrece când cineva se duce la o prostituată.

Knox traduce astfel versetul acesta: „Prin urmare, să abunde odraslele tale, ca apele din propria ta fântână, ce curg pe străzile publice.“ Soția este aici fântâna iar apele sunt copiii, care se zbuenguie prin casa și se joacă fericiți pe străzi.

5:17 Adevărata căsnicie presupune o relație unică, de intimitate exclusivă, în cadrul căreia copiii se bucură de securitatea pe care le-o conferă sentimentul apartenenței. Astfel versetul acesta ne avertizează cu privire la pericolele copiilor nelegitimi sau al situațiilor penibile în care nu se poate stabili paternitatea copilului născut din relații sexuale promiscue.

5:18 Fântâna din acest verset se referă, din nou, la soția bărbatului, care este îndemnat să-și găsească bucuria și fericirea

în compania soției tinereții sale. Uitând toate celelalte persoane, omul constată, cum s-a exprimat Michael Griffiths, că bogățiile ce izvorăsc din această relație exclusivă sunt inepuizabile iar căldura binefăcătoare a unei asemenea căsnicii se răsfrânge asupra celor din jur, binecuvântându-i.⁴⁷

5:19, 20 Bărbatul trebuie să rezerve intimitățile unirii conjugale în exclusivitate pentru soția sa, tratând-o ca pe femeia plină de grație și de iubire ce este. **Sânii ei să-i aducă satisfacție, să se îmbete necurmat de dragostea ei.**

La o adică, de ce s-ar lăsa el îmbătat de dezmiardările false ale unei femei imorale? De ce ar îmbrățișa el o femeie seducătoare?

5:21, 22 Chiar dacă nici un ochi omenesc nu-l vede când vizitează o casă de toleranță, când se îndreaptă spre camera de la hotel sau spre locul întâlnirii secrete, Dumnezeu vede tot ce se întâmplă. „Păcatul secret pe pământ este un scandal descoperit în cer.“

Nu se poate ca omul să păcătuiască și să scape nepedepsit, să nu-i fie dat în vileag păcatul. E imposibil să scape cineva de consecințele încorporate ale păcatului. Jay Adams ne sfătuieste:

Obiceiurile păcătoase sunt greu de învins, dar dacă nu le învingem ele îl vor înrobi pe client și mai tare. El este legat fedeleșu cu frânghiile propriului său păcat. Și constată că păcatul e ca o spirală care îl împinge tot mai jos, târându-l după el, până când va fi total capturat și legat de legăturile tot mai strânse ale păcatului. Pentru ca, în cele din urmă, el să devină sclavul păcatului.⁸

5:23 Ellicott a definit acest verset scena finală a vieții desfrânatului, a celui care a refuzat să facă uz de stăpânirea de sine. Acum plătește cu viața pentru neascultarea sa. „Pentru că n-a avut minte, moare; tota-lui nebulie îl ruinează“ (Moffatt).

Poetul Shelley este o grăitoare ilustrare a adevărului din acest verset. În înfumurarea sa, el a luat în derădere ideea unei căsnicii monogame, ca și când a se căsători cu o singură femeie ar fi însemnat să dezamăgească pe o mie de alte femei. Rezul-

tatele modului său de viață, după Griffiths, au fost despărțiri, sinucideri, copii nelegitimi și gelozie. G. Sampson se întreabă „dacă a mai trăit vreun alt poet care să lase în urma sa un șir atât de lung de dezastre ca cel lăsat de acest «minunat dar neputincios» înger.“

I. Nebunia de a te pune zălog, a lenii și a înșelăciunii (6:1-19)

6:1 Primele cinci versete constituie un semnal de alarmă să nu te pui zălog, adică să nu-ți asumi responsabilitatea pentru datoriile cuiva, pentru ca nu cumva acea persoană să ajungă în imposibilitatea de a-și achita datoriile. Să presupunem că **prietenul tău** dorește să cumpere un autoturism în rate, dar nu are suficientă bonitate financiară pentru a i se acorda acest împrumut. Instituția financiară pretinde ca împrumutul să fie garantat prin semnătura altei persoane, care poate să achite împrumutul în cazul în care deponentul nu va putea să facă acest lucru. Vecinul vine și te roagă să cosemnezi o obligație financiară pe care dorește să și-o asume. Asta înseamnă că tu vei fi obligat să o achiziți, dacă el n-o va achita.

Prietenul din versetul acesta este vecinul tău. **Străinul** este instituția financiară care acordă împrumutul pentru care tu îți dai girul, pe care vrei să-l garantezi.

6:2 **Tu ești prins în cursa întinsă de cuvintele tale. Ești legat de cuvintele gurii tale.** Cu alte cuvinte, dacă ai făcut o promisiune pripită, ai căzut în plasă. Ai comis o mare greșeală.

6:3 Cel mai bun lucru pe care-l poți face în situația dată este să te dezlegi de promisiunea pe care ai făcut-o. Încearcă să-l convingi pe **prietenul tău** să facă totul pentru a elimina semnătura ta de pe documentul prin care te-ai angajat să fii garant al împrumutului luat de el. Fă totul pentru a ieși din lațul în care ai căzut punându-ți iscălitura pe acea obligațiune financiară.

6:4, 5 Această problemă este extrem de importantă, drept care nu trebuie să ai odihnă până când nu vei fi dezlegat de această obligație. Nu te lăsa până nu vei scăpa din laț, ca o gazelă ce se eliberează

de vânător și ca o pasăre eliberată din mâna păsărarului.

Dar oare de ce ne avertizează Biblia cu atâta asprime împotriva pericolului de a ne pune garanți sau de a fi gaj pe plan financiar pentru cineva? Oare nu ar constitui acesta un gest de bunătate față de un prieten sau vecin? La prima vedere s-ar părea că este un act de mărinimie, dar în realitate nu este așa, pentru următoarele motive:

1. Acceptând să cosemnezi o obligație financiară pe care și-o asumă nu faci uneori altceva decât să-l ajuți să cumpere un obiect care nu e după voia lui Dumnezeu.
2. S-ar putea să-l încurajezi să fie cu mână spartă sau chiar să înceapă să practice jocurile de noroc.
3. Dacă nu-și va achita împrumutul, tu vei fi obligat să plătești pentru un lucru pe care nu-l posezi, ceea ce se va solda cu ruperea prieteniei și vicierea relațiilor.

Mai bine ar fi să-i dai banii pe care vrea să-i ia cu împrumut, dacă într-adevăr are o nevoie legitimă. În orice caz, nu trebuie să te pui garant pentru el.

6:6, 7 Versetele 6-11 constituie un protest împotriva leneviei. Având în vedere hărnicia cu care își strânge furnica hrana, alergând de colo-colo, purtând uneori poveri mult mai mari decât ea, această vietate constituie negreșit un exemplu demn de urmat de la care putem trage învățăminte. Furnica realizează atât de mult, fără să aibă vreun supraveghetor sau șef de echipă. Când privim un mușuroi de furnici, avem impresia că ele se mișcă haotic, în toate direcțiile, dar febrila lor activitate nu este fără rost, ci are un scop precis, chiar dacă nu poate să existe o structură ierarhică de comandă.

6:8 Această minusculă creatură muncește din greu vara, strângându-și proviziile în timpul secerișului. Aici nu se pune accentul pe strângerea de provizii pentru ziua de mâine, ci pe hărnicie.

Nu trebuie să ne folosim de acest text ca justificare pentru a ne strânge provizii pentru zile negre. Ni se interzice să ne strân-

gem comori pe pământ (Mat. 6:19). E adevărat că furnicile se asigură pentru ziua de mâine, dar tot atât de adevărat este că creștinii trebuie să aibă grijă de ai lor, asigurându-le cele necesare traiului. Deosebirea constă în faptul că viitorul furnicii este limitat la lumea aceasta, pe când viitorul credinciosului este în cer. Prin urmare, creștinii înțelepți își strâng comorile în cer, nu pe pământ.

6:9 Leneșul pare să dispună de o capacitate nelimitată de a dormi. Filozofia după care se călăuzește este următoarea: „Nu e rău să mă scol dimineța, dar parcă tot mai bine este să rămân în patul meu cald.“ Despre deșteptătoare, ce să mai vorbim – pe acestea nu le aude, indiferent cât ar suna ele de tare!

6:10, 11 Când, în sfârșit, se hotărăște să iasă din culcușul său cald, mai zăbovește un pic, zicând: „Să mai dorm puțin, să mai ațipesc, să mai încrucizez puțin mâinile, ca să dorm!“

Nu contează că alții din casă așteaptă ca el să se scoale; el doarme imperturbabil! Numai că ziua sărăciei nu așteaptă. „Și sărăcia vine peste tine, ca un hoț, și lipsa ca un om înarmat.“

6:12 Versetele 12-15 sunt descrierea perfectă a unui înșelător, a omului care-i trage pe sfoară pe alții cu zâmbetul său cuceritor, în spatele căruia se ascunde o inimă vicleană. De pe buzele sale se revarsă numai minciuni.

6:13, 14 El recurge la tot felul de gesturi sugestive și mișcări sinistre prin care-i face semn complicelui său ori își ia victima prin surprindere. „...clipește din ochi, dă din picior și-i cheamă cu degetul pe alții.“

Inima lui e plină de răutate și perversitate; urzește întruna lucruri rele.

6:15 „Oameni de acest fel vor fi năpădiți dintr-odată de pierzare, zdrobiți năprasnic fără să mai aibă nici o putință de scăpare“ (Knox). Dacă veți citi cu atenție, veți găsi probabil suficiente exemple de acest fel în multe din cotidienele tipărite în ziua de azi.

6:16 Lucrurile ce-l caracterizează pe acest om rău (v. 12-15) sunt o urâciune înaintea lui Dumnezeu (v. 16-19), în special faptul că el seamănă discordie (com-

parați v. 14 cu v. 19).

Formula „șase lucruri... urăște Domnul, ba chiar șapte Îi sunt urâte“ ar putea însemna că deși lista e concretă, nu este exhaustivă. Sau ar putea indica faptul că al șaptelea lucru este cel mai rău dintre toate.⁹

6:17 Ochiul trufași. Mândria nu este altceva decât țărâna care se desfide pe ea însăși. Valetul unui împărat a spus odată:

Nu pot nega că stăpânul meu a fost trufaș. El ținea să fie primul în toate, centrul oricărei acțiuni. Dacă se ducea la un botez, ar fi dorit să fie bebelușul botezat! Dacă se ducea la o nuntă, ar fi dorit să fie mireasa. Dacă se ducea la o înmormântare, ar fi dorit să fie mortul.¹⁰

O limbă mincinoasă. Limba a fost creată ca să-L slăvească pe Domnul. A minți înseamnă a perverti scopul pentru care a fost creată limba, a o folosi în scopuri josnice. Există oare situații în care i se poate îngădui unui credincios să mintă? Răspunsul este că Dumnezeu nu poate minți și, prin urmare, nu poate acorda acest privilegiu nimănui.

Mâinile care varsă sânge nevinovat. Fiecare viață omenească este înfinit de valoroasă înaintea lui Dumnezeu – fapt demonstrat de El cu prisosință prin aceea că a plătit un preț înfinit de mare la Calvar pentru răscumpărarea noastră. Instituția pedepsei capitale (Gen. 9:6) reflectă atitudinea lui Dumnezeu față de omorul intenționat.

6:18 Inima care urzește planuri nelegiuite. Desigur este o referire la cei ce nu se gândesc decât la rău. Domnul Isus a enumerat câteva din aceste închipuirile rele la Marcu 7:21, 22.

Picioarele care aleargă repede la rău. Dumnezeu urăște nu numai mintea care urzește răul, ci și picioarele ce se grăbesc să ducă la îndeplinire acest rău.

6:19 Martorul fals care spune minciuni. Aici este vorba de cei ce fac depoziii mincinoase în public, la tribunal. În versetul 17b era mai mult vorba de o chestiune de conversație particulară cotidiană.

Și cel ce seamănă discordie între frați. Ceea ce ne izbește aici este faptul că Dumnezeu pune semnul egalității

între cel ce seamănă discordie între frați, pe de o parte, și cei ucigași, mincinoși și sperjuri, pe de altă parte!

Câte din cele șapte păcate din lista de mai sus le puteți identifica la cei de la procesul și răstignirea Domnului nostru?

J. Nebunia adulterului și a curviei

(6:20–7:27)

6:20 În acest verset este abordată tema adulterului și a infidelității maritale. Frecvența referirilor la această temă nu este întâmplătoare. Cuvintele din versetul 20 constituie un fel de formulă utilizată pentru introducerea unor învățături importante.

6:21 Unii adepți ai interpretării literale, în sens extremist, din vremea lui Isus, credeau că respectau prevederile cuprinse în acest verset prin faptul că purtau filacterii, adică cutiute mici din piele în care se găseau porțiuni din Scriptură. În timpul rugăciunii, iudeii aceștia purtau o filacterie pe brațul stâng (aproape de inimă) iar alta pe cap (aproape de gât). Unii evrei din zilele noastre continuă să practice acest obicei.

Ceea ce vrea însă să ne transmită acest verset este că trebuie să facem din Cuvântul lui Dumnezeu o parte atât de integrantă a vieții noastre încât să ne însoțească și să ne călăuzească pretutindeni pe unde mergem. Nu e doar o chestiune de a da cinste Scripturii în exterior, ci de a o asculta și a i ne supune din lăuntru inimii noastre.

6:22 Ascultarea de Cuvântul lui Dumnezeu ne aduce următoarele beneficii:

călăuzire – Ele te vor conduce în mersul tău.

ocrotire – Te vor păzi când dormi.

învățatură – Ele îți vor vorbi la deșteptare.

6:23 Versetul acesta îl amplifică pe cel precedent:

porunca este o candelă – asigurând călăuzire

legea este o lumină – asigurând ocrotire

îndemnul și mustrarea sunt calea vieții – ele ne învață.

6:24, 25 Una din slujbele Cuvântului este de a-i salva pe oameni de femeia seducătoare, cu vorbele ei mieroase și lingușitoare.

Nimeni să nu se lase înșelat de frumusețea ei naturală, de acel „vino încoace” ce-i scapără din ochii fermecători.

6:26 Felul în care interpretăm acest verset diferă în funcție de traducerea la care vom apela.

În versiunile NKJV și NASB se subliniază ideea potrivit căreia un om este adus la sapă de lemn („ajunge de nu mai rămâne decât cu o bucată de pâine” – traducerea GBV) de către o prostituată și s-ar putea să-și piardă viața scumpă în mâna unei adultere. Dacă te încurci fie cu una, fie cu alta, vei avea de tras numai ponoase, vei plăti scump.

Traducerea RSV redă versetul 26 astfel: „Căci serviciile unei prostituate pot fi cumpărate pentru o pâine, dar o adulteră periclitează însăși viața unui om.” Aici se face distincție între o prostituată, ale cărei servicii pot fi cumpărate, și o adulteră, care nu se mulțumește până când nu-l stăpânește în întregime pe un om.

6:27, 28 A avea relații ilicite cu nevesta altuia este ca și când ai lua foc în sân. Orice-ai face n-ai putea evita serioase arsuri. E ca și când ai călca pe cărbuni aprinși, arzându-ți negreșit tălpile. Gri-fiths ne previne:

Toți cei ce comit adulter dau dovadă de o cumplită nebulie, deoarece se vor distruge pe ei înșiși, atrăgându-și tot felul de răni, dezonoare, dizgrație și mânia nestinsă a părinților vătămate.¹¹

6:29 E cert că bărbatul care va intra la nevasta aproapelui său va fi prins și pedepsit. Există în universul moral un principiu conform căruia un atare păcat este în general scos la iveală. Chiar dacă s-ar întâmpla totuși să nu-i fie descoperit păcatul în viața aceasta, omul respectiv va trebui să dea socoteală pentru păcatul său în viața de apoi.

6:30, 31 Versetele acestea pot fi interpretate în două feluri. Conform traducerilor KJV și NKJV, oamenii manifestă un anumit grad de îngăduință față de cel care

fură pentru a se hrăni pe sine și familia sa. Dar chiar și în acest caz, când omul respectiv va fi prins, va trebui să restituie ce a furat, chiar dacă prin aceasta se înțelege că va pierde tot ce posedă.

Traducând versetul 30 sub formă de întrebare, versiunea RSV lasă să se înțeleagă că oamenii îl disprețuiesc pe un hoț, chiar dacă acesta fură pentru a potoli foamea sa și a familiei sale, subliniind că el trebuie să restituie integral tot ceea ce a furat.

Și într-un caz, și-n altul ideea care se desprinde este că hoțul poate restitui ce a furat, pe când adulterul nu va putea șterge niciodată pe deplin răul pe care l-a pricinuit.

6:32 Oricine comite adulter e fără minte, deoarece se distruge pe sine social, spiritual și moral, ba chiar și fizic (Deut. 22:22)

6:33 Pentru o clipă de extaz el se alege cu răni și dezonoare, venite probabil din partea soțului celei cu care a păcătuit. De asemenea va avea parte de rușine și dizgrație, care-l vor urmări pe tot restul vieții sale. (Slavă Domnului că există totuși iertare la Domnul, dacă omul se va pocăi, își va mărturisii și se va lăsa de păcatul său.)

6:34 Aici vedem furia soțului gelos care se întoarce acasă pe neașteptate, găsindu-și soția în brațele altui bărbat. Când va începe să se răzbune, mânia lui nu va putea fi potolită cu nici un fel de rugăminți sau scuze.

6:35 Nici un lucru pe care infractorul l-ar putea oferi drept plată nu ar putea abate mânia soțului înșelat. Nici o mită nu ar fi suficientă pentru o călcare a jurământului marital.

7:1 Capitolul 7 continuă să-i avertizeze pe tineri față de pericolul de a-și ruina viața prin imoralitate. Ei trebuie să țină la aceste sfaturi inspirate, prețuindu-le mai mult decât bogățiile materiale, pământesti.

7:2 Ascultarea de Cuvântul lui Dumnezeu este cărarea spre o viață trăită din belșug. Prin urmare, el trebuie păzit ca lumina ochilor. Cu privire la această expresie (mărul ochiului, **the apple of the eye** în engleză, n.tr.) iată ce are de spus *International Standard Bible Encyclopedia*:

Globul ocular, având în centru pupila, se numește „măr“ datorită formei sale rotunde.

Marea sa valoare și protecția de care se bucură din partea pleoapelor, care se închid automat când se ivește cel mai mic pericol au făcut să fie considerat emblema a tot ce este mai de valoare și mai strașnic păzit.¹²

7:3 În limbaj poetic, versetul acesta spune că trebuie să lăsăm Cuvântul lui Dumnezeu să controleze tot ceea ce facem (**leagă-le la degete**) și să devină o chestiune de ascultare fără murmur (**scrie-le pe tăblița inimii tale**).

7:4 Se cuvine să tratăm **Întelepciunea** cu onoarea și respectul datorate unei surori iar din **pricepere** să facem una din rudele noastre cele mai apropiate. În acest pasaj, înțelepciunea este contrastată cu femeia rea, de care trebuie să te ferești cu tot dinadinsul.

7:5 Cei care calcă pe urmele Înțelepciunii, urmându-i sfaturile, sunt păziți de **femeia imorală** și de lingușirile **seducătoare**. Femeia rea este descrisă aici prin doi termeni. Prin **imorală** se înțelege că este o desfrănată și infidelă față de jurământul de fidelitate pe care l-a rostit față de soțul ei. **Seducătoare** se referă la faptul că este străină și aventurieră.

7:6 Versetele 6-23 ne prezintă un tablou cât se poate de realist al unei prostituate care-și practică meseria și al unui tânăr care-i cade în cursă. Jalnica dramă s-a consumat în timp ce scriitorul a privit prin jaluzelele de la fereastra odăii sale.

7:7 Un tânăr fără minte și debusolat a ieșit în oraș să se distreze. Poate că provine dintr-o familie bună, dar pentru moment a preferat să uite educația bună pe care a primit-o, făcându-și de cap. Poate că este un militar în termen, care nu vrea să se lase mai prejos de colegii săi ce se laudă cu isprăvi mari la acest capitol. El nu e un păcătos înrăit, ci doar un ins neisprăvit dintr-o urbe neînsemnată.

7:8 Iată-l pe tânărul nostru rătăcit printr-un cartier rău-famat. Acum traversează strada lângă colțul locuinței ei, pășind agale ca unul lipsit de griji. Tocmai în aceasta constă problema sa: că nu este ocupat cu treburi constructive, cu activități productive, pentru că dacă ar fi, nu s-ar afla aici. Dacă picioarele sale ar fi încălțate cu

râvna evangheliei păcii, n-ar avea timp de irosit! În viața celui predat pe de-a-ntregul Domnului există o pază care-l ferește de păcat. Pe de altă parte, după cum arată Isaac Watts, „Satana întotdeauna îi găsește de lucru celui ce stă cu brațele încrucișate.“

7:9 Tânărul a hoinărit toată seara – de la apus până în amurg și apoi până când s-a întunecat de-a-binelea. „Este aici în imaginea întunericului care se lasă un tâlc simbolic“ – scrie Barnes. „Peste viața tânărului se așterne întunericul; e cuprins de tenebre.“

Este aidoma unui fluture ce aleargă bezmetic spre flacăra. Cumplitul moment se produce atunci când ispita de a păcătui și oportunitatea de a păcătui coincid. Neîncetat trebuie să înălțăm rugăciuni ca aceste două momente să nu se intersecteze niciodată în viața noastră.

7:10 Între timp își face apariția prostituata, îmbrăcată după ultima modă de la Hollywood, machiată din plin și parfumată. Sub acest exterior încântător se ascunde o inimă senzuală, vicleană și subtilă.

7:11, 12 Nici pe departe nu avem de a face aici cu o femeie aleasă, plină de grație. Dimpotrivă, ea este vulgară, zgomotoasă și agresivă. Nu tu gospodină, nu soție ascultătoare! Ci una care trebuie să cuture străzile în căutare de clienți.

Femeia aceasta pare să fie peste tot. Uneori a fost afară, alteori în mijlocul pieței, pândind la tot colțul. Așa este și păcatul: ușor de găsit. Ceea ce ar trebui să fie însă ușor de găsit este Evanghelia, dar din nefericire, nu știi cum se întâmplă că nu reușim s-o facem mai disponibilă.

7:13 Primul pas din strategia ei este lansarea unei acțiuni de șoc. Astfel i se aruncă de gât, îmbrățișându-l și acoperindu-l cu sărutări. Vai, și ce efect devastator are această acțiune asupra sa! Cum îl ametește, făcându-l să se clatine, această falsă demonstrație de iubire! Numai că el habar nu are că nu e deloc iubire, ci poftă crasă.

7:14 Urmează masca religiozității, când ea exclamă: „**Am ofrande de pace la mine. Astăzi mi-am împlinit juruințele.**“ Iar tânărul își aduce aminte de mama sa și

de Biblia pe care aceasta o citea întruna, și-și zice: „Tii, dar ce bună femeie am găsit! Uite ce religioasă e! Nu poate fi greșit să mă însoțesc cu una care are ofrande de pace și-și împlinește juruințele.“ Și uite-așa se strânge funia în jurul gâtului său.

Ofrandele de pace prezintă încă un element de ademenire. Cei care le aduceau trebuiau să le mănânce în ziua aceea sau cel mult a doua zi (Lev. 7:15ff). Iată dar că femeia aceasta poseda multă hrană cu care să-l desfete pe tânăr. Asta pentru că în concepția ei inima unui bărbat se câștigă în primul rând prin stomacul său.

7:15 Apoi se preface că el este cel pe care-l căuta. Ce minciună sfruntată! Când în realitate l-ar fi agățat pe primul bărbat care i-ar fi ieșit în cale! Numai că tânărul nostru este în culmea fericirii la auzul cuvintelor ei, văzând câtă importanță i se acordă, că este apreciat la justa lui valoare, că este cineva care-l prețuiește.

7:16, 17 În continuare ea îi face apropouri foarte transparente cu privire la adevăratul scop urmărit, când îi descrie așternutul ei: „**Mi-am așternut patul cu o tapiserie, cu acoperitori colorate din in egiptean. Mi-am înmiresmat patul cu mir, aloes și scortişoară.**“ Întreaga descriere e presărată cu cuvinte având un singur scop: să apeleze la natura lui senzuală. Chiar și simțul său olfactiv trebuie captivat prin parfumuri exotice.

7:18 Dar dintr-odată masca este smulsă de pe figură, când ea îl invită fără înconjur să se culce cu ea. Alegându-și cu grijă cuvintele, ea îi prezintă tânărului un tablou cât se poate de încântător.

7:19, 20 Ea îl dezarmează, explicându-i că soțul ei **nu este acasă** și că nu se va întoarce pentru multă vreme, pentru că a plecat într-o călătorie lungă. Va sta mult în această călătorie, devreme ce și-a luat o mulțime de bani în numerar. Nu se va întoarce până la luna plină (v. 20b NASB). Întunericul descris în versetul 9 indică faptul că nu va fi lună plină multă vreme.

7:21 Și cu cât vorbește ea mai mult, cu atât mai mică este rezistența tânărului. Încă puțină flatare și l-a și făcut să cedeze.

7:22 În acest punct el se decide pe loc s-o urmeze, intrând în casă.

Și astfel, pășind alături de ea, este ca un bou ce merge la tăiere.

Textul din ebraică al ultimului rând din acest verset este destul de greu de descifrat, după cum se poate observa din diversitatea de forme sub care a fost redată traducerea sa:

„ca un prost ce urmează a fi pus în obezi pentru a fi pedepsit“ (KJV, NKJV).

„ca unul prins în fiare ce merge la pedeapsa proștilor“ (ASV)

„cum e prins cerbul dintr-odată“ (RSV).

„ca un câine ademenit pentru a i se pune botnița“ (Moffatt).

„sau ca un miel fără astâmpăr“ (KnoS).

„ca un prost în cătușe, pentru a fi pedepsit“ (Berkeley).

Dar sensul general este, în mod limpede, cel al victimei ce se îndreaptă fără nici o putință de a se mai împotrivi către cătușe și pedeapsă.

7:23 Sintagma: „**până când o săgeată îi străpunge ficatul**“ poate avea următoarele sensuri:

1. Metoda prin care este omorât boul din versetul precedent, adică prin străpungerea măruntaielor sale.
2. Aprinderea pasiunilor unui om.
3. Consecințele imoralității în trupul unui om. Tânărul intră în locuința curvei cum intră o pasăre în laț, fără să-și dea seama cât de mult îl va costa acest gest nesăbuit (de ex., riscul contractării unor boli venerice sau al SIDA).

7:24, 25 Nici nu e de mirare că scriitorul face acest apel fierbinte către copiii săi, să ia bine seama la învățătura sa! Ei trebuie să-și păzească inima, ca nu cumva să dorească să se încurce în nici un fel cu acest gen de femeie. Ei trebuie să-și păzească picioarele să nu apuce pe căile ei.

7:26, 27 Lungă e lista victimelor ei! Cei ruinați sau uciși de ea sunt cât o armată.

Oricine intră în casa ei se află pe drumul larg ce duce spre iad. Un astfel de om se îndreaptă sigur spre cămările morții.

K. Înțelepciunea personificată (cap. 8)

8:1 Capitolul 8 contrastează izbitor cu capitolul 7. Acolo adultera îi chema pe fiii oamenilor. Aici **înțelepciunea** este cea care îi invită s-o urmeze, oferind motive bine întemeiate pentru justetea unei atari acțiuni. Pasajul paralel din NT se află la Ioan 7:37, unde Cristos îi cheamă pe oameni să vină la El și să bea.

8:2, 3 Versetele acestea ne spun unde se poate găsi Înțelepciunea. Lista locurilor indică faptul că ea se află la dispoziția omenirii, putând fi găsită în preocupările zilnice ale oamenilor.

8:4, 5 Ea lansează chemarea către toate tipurile de oameni, de la cei de rang înalt până la cei din păturile cele mai de jos. Ea îi cheamă deopotrivă pe naivi și pe nebuni. Înțelepciunea, spune Kidner, este călăuza tuturor.“

8:6-9 În continuare este descris caracterul învățăturilor Înțelepciunii. Ea vorbește despre lucruri mari, despre ceea ce este drept; ea vestește adevărul și neprihănirea. De pe buzele ei nu se aude nici un cuvânt rău, nici o învățătură strâmbă. Oricine dispune de până și cel mai mic grad de discernământ și pricepere va constata că învățăturile Înțelepciunii sunt drepte și juste.

8:10, 11 Valoarea învățăturilor Înțelepciunii este inestimabil de mare. Ele sunt de dorit mai presus de argint, de aurul cel mai ales, de rubine sau de orice ar putea fi cel mai de valoare pentru oameni.

8:12, 13 Înțelepciunea face casă bună cu prudența, acestea fiind indisolubil legate între ele, așa încât dacă cineva posedă Înțelepciune are și pricepere. Înțelepciunea îi dăruiește omului cunoștințele necesare și discernământul de care are nevoie pentru a-și administra cum se cuvine treburile vieții.

Există însă și lucruri cu care Înțelepciunea *nu* face casă bună. Astfel ea nu se împacă deloc cu toate formele de rău, fie că e vorba de mândrie, fie de aroganță sau de comportament imoral sau de minciună.

8:14-21 Iată câteva din beneficiile sau recompensele Înțelepciunii:

Sfaturi bune (v. 14a)

Judecată sănătoasă (v. 14b)

Priceperea (v. 14c)

Tăria morală de a face ceea ce este drept și de a te împotrivi răului (v. 14d)

Capacitatea de a fi un bun lider (v. 15a, 16a)

Îndemănare în administrarea justiției (v. 15b, 16b).

Sentimente de afecțiune și de bună tovărășie (vezi Ioan 14:21) (v. 17a)

Acces liber la oamenii de treabă (v. 17b)

Bogății durabile, însoțite de onoare și neprihănire (v. 18)

Un caracter admirabil, care valorează mai mult decât aurul de mare preț sau decât argintul scump (v. 19)

Călăuzire pe cărările neprihănirii și dreptății, încununată cu bogății din belșug (v. 20, 21).

Am menționat deja că pasajele acestea ce se ocupă de Înțelepciune se pot aplica cu deplină siguranță la Domnul Isus, întrucât NT Îl numește Înțelepciunea (Mat. 11:19; Luca 11:49; 1 Cor. 1:24, 30; Col. 2:3). Nicăieri nu este această aplicație mai clară și mai frumoasă decât în versetele următoare. Biserica Creștină dintotdeauna a interpretat acest verset ca referindu-se la Domnul Isus Cristos.

Așadar, ce aflăm despre Cristos în „acest specimen nobil de elocvență sacră?”

8:22 Existența Domnului Isus din veșnicia veșnicilor: „**Domnul mă avea la începutul căilor Lui.**“ Nu trebuie să înțelegem prin formularea „mă avea” că Cristos ar fi avut vreun început. Dumnezeu nu a existat niciodată fără calitatea sau atributul înțelepciunii, după cum n-a existat fără Persoana Fiului Său. Mai degrabă, sensul din acest verset este identic cu cel din Ioan 1:1: „La început... Cuvântul era cu Dumnezeu...”

8:23 Rânduirea Sa, din veșnicia veșnicilor. Termenul „**așezată**” înseamnă unsă sau rânduită. Cu mult înainte de a fi avut loc creația, El a fost rânduit sau numit să fie Mesia al Israelului și Mântuitorul lumii.

8:24-26 Pre-existența Sa. Cuvintele: „**Am fost adusă**” nu trebuie interpretate în sensul că El ar fi fost creat și, în consecință, că ar fi avut un început. Mai degrabă, avem aici o exprimare poetică a

existenței eterne a Fiului și a personalității Sale distincte față de aceea a lui Dumnezeu Tatăl.

Nici cea dintâi fărâmă din pulberea lumii se referă la începuturile lumii.

8:27-29 Prezența Sa la Creație. El S-a aflat acolo când cerurile au fost întinse peste uscat și mare, când au fost făuriți norii și când au început să tâșnească izvoarele adâncului. A fost prezent când au luat ființă temelile pământului, inclusiv structura internă care susține învelișul exterior al Terrei.

8:30a Activitatea Sa în cadrul creației. Aflăm din acest verset că Domnul Isus a fost Agentul activ în cadrul creației. Traducerea NKJV redă corect prima parte a versetului 30: „**Atunci eu m-am aflat lângă El ca un meșter iscusit...**” Desigur expresia e în deplină concordanță cu textele de la Ioan 1:3, Coloseni 1:16 și Evrei 1:2.

8:30b Poziția Sa de afecțiune și desfătare înaintea lui Dumnezeu. Dragostea eternă și infinită a Tatălui pentru Fiul Său sporește minunăția faptului că El L-a trimis pe acest Fiu să moară pentru păcătoși.

8:30c Desfătarea Sa personală înaintea lui Dumnezeu. Aceasta preamărește harul Domnului nostru Isus Cristos – anume faptul că El a binevoit să părasească acel loc de pură și desăvârșită bucurie pentru a veni în această junglă de rușine, întristare și suferință.

8:31 Faptul că El Și-a găsit bucuria în locuitorii lumii locuite. Este uimitor că din tot universul acesta uriaș, El S-a oprit tocmai asupra acestei planete minuscule, interesându-Se de ea.

Atașamentul Său deosebit față de fiii oamenilor. În fine ne surprinde și ne umple de minunăție faptul că El Și-a manifestat dragostea față de omenirea răzvrătită.

William Cowper ne-a lăsat moștenire acest imn de neasemuită frumusețe bazat pe versetele 22-31 din capitolul 9 al cărții Proverbe:

Înainte de a fi creat Domnul munții,
De a fi înălțat dealurile roditoare;
Înainte de a fi săturat munții
ce hrănesc pâraiele clocotitoare;

În Tine, din veșnicii
Minunatul „EU SUNT”
A clocotit iubirea,
Tu, al cărui nume este Înțelepciunea.

Când asemenea unui cort de locuit
El a întins cerurile
Și a pus hotare talazurilor
Falnicelor oceane ale lumii,
El a lucrat cu măsură și cumpănire.
Si Tu, Isuse, ai fost alături de El atunci;
Tu, întreaga desfătare a Tatălui,
Cel ce-Ți găsești desfătarea în fiii oamenilor.

Cum de Ți-ai găsit Tu, Doamne, desfătarea
În ființe cum suntem noi,
Cei care, chiar atunci când Te-am văzut,
Pe cruce Te-am ținut?
Minunăție nepătrunsă?
Taină divină?
Glasul ce din tunet răsună afirmă:
„Păcătoșule, Eu sunt al tău!”

8:32-36 Acest ultim paragraf din capitolul 8 ne prezintă problemele de ordin etern pe care le implică răspunsul dat de om chemării Înțelepciunii. Ea rostește o binecuvântare peste cei ce ascultă de învățăturile ei și pășesc pe cărările ei. Înțelepciunea promite fericire celor care așteaptă zilnic la porțile ei și veghează cu credincioșie la ușile ei. Ea le oferă viață și bunăvoință divină celor care o găsesc. În schimb celor care nu o primesc le aduce pierderi pe plan personal și moarte.

Aplicați aceste ultime două versete la Cristos. Oricine Îl găsește pe El primește viață eternă, fiind așezat în deplină acceptare de către Dumnezeu (vezi Ioan 8:51; 17:3; Ef. 1:6; 1 Ioan 5:12). Dar cei ce refuză să-L primească își fac rău lor înșiși iar cei care Îl urăsc iubesc, în fond, moartea (cf. Ioan 3:36b).

L. Invitațiile lansate de înțelepciune și nebunie (9:1-18)

9:1 Aici Înțelepciunea este prezentată în ipostaza în care Își clădește casa și pregătește un ospăț mare pentru cei ce răspund la invitația ei. Parcă nimic nu reprezintă mai elocvent bucuria, părtașia și satisfacția pe care le asigură ea oaspeților

ei decât această imagine a ospățului.

S-au formulat diverse interpretări pentru cei **șapte stâlpi**. Unii comentatori ne îndreaptă atenția spre textul de la Isaia 11:2, unde sunt prezentate cele șapte daruri pe care Duhul Sfânt le-a conferit lui Mesia. Însă numai șase sunt consemnate. O altă interpretare o găsim la Iacov 3:17 unde înțelepciunea de sus este prezentată ca fiind: (1) curată, (2) pașnică, (3) blândă, (4) gata să cedeze (ușor de înduplecat), (5) plină de îndurare și roade bune, (6) fără părtinire și (7) fără ipocrizie.

9:2, 3 La această masă îmbelșugată se servesc bucate și vinuri alese. Amfitrioana regală Își trimite fecioarele să lanseze invitația din locurile cele mai înalte ale cetății. Trimiterea fecioarelor ar trebui să ne îndemne și pe noi, cei care am ajuns să cunoaștem Înțelepciunea lui Dumnezeu, adică pe Domnul Isus, să facem cunoscut și altora această Înțelepciune, invitându-i să vină și să se bucure și ei.

9:4-6 Sunt rediate chiar cuvintele ce alcătuiesc invitația lansată către cei **simplici**, adică oamenilor ușor de impresionat și prin urmare, predispuși la rătăcire, drept care trebuie îndrumați și călăuziți. Invitația nu le este făcută celor înțelepți, deoarece aceștia deja se află înăuntrul palatului.

Cum spuneam, la masă se servesc bucate alese, precum și vin pregătit de Însăși Înțelepciunea.

Cei care acceptă invitația, venind la ospăț, trebuie să se despartă de nebunie și să demonstreze că în viața lor a avut loc o schimbare morală.

9:7-9 Aici pare să intervină o întrerupere a firului narațiunii. Dar poate că aceste versete explică: (1) de ce nu sunt invitați și batjocoritorii și (2) de ce trebuie să-i dea oaspeții Înțelepciunii uitării pe acești oameni.

Dacă-l vei îndrepta pe un batjocoritor, nu te vei alege decât cu ponoase. Dacă-l vei mustra pe un om rău, acesta se va îndrepta împotriva ta, atacându-te.

Modul în care primește un om mustrarea este un barometru exact al caracterului său. Un batjocoritor te va urî, pe când un om înțelept îți va mulțumi. Cum reacționezi tu, stimate cititor, când părin-

tele, dascălul, șeful de la serviciu sau un prieten te dojenește, încercând să-ți îndrepte purtarea?

În loc să se îmbufneze și să respingă criticile, un om înțelept va pune la inimă ceea ce i se spune, devenind și mai înțelept. Un om drept beneficiază de pe urma îndreptării, sporindu-și bagajul de cunoștințe practice.

9:10 Din nou ni se amintește că punctul de plecare pentru orice înțelepciune adevărată este **frica de Domnul**. „A cunoaște Dumnezeu – iată ce înseamnă cunoștința” este traducerea oferită de Moffatt. Pentru că-L cunoaște pe Cel Sfânt, credinciosul adevărat poate vedea, de pe genunchi, mai mult decât văd alții când stau pe vârful picioarelor.

Sfântul (plural în original) ar putea fi pluralul majestății excelentei și comprehensiunii sau ar putea fi un modifier al lui Elohim (înțeles), termen plural prin care este redat Dumnezeu.

9:11 Înțelepciunea atrage după sine prelungirea zilelor vieții cuiva, adăugarea unor ani la existența sa pe acest pământ. Dar înțelepciunea nu dăruiește doar viață lungă, ci și împliniri și rodnicie, pentru ca, desigur, la urmă să-i dea omului respectiv o viață ce nu se va sfârși niciodată.

9:12 Este în avantajul său și spre binele lui suprem ca omul să fie înțelept, prin asta el deosebindu-se radical față de alții. Pe de altă parte, dacă va prefera batjocurile, va suferi pierderi și va plăti scump pentru această opțiune, consecințele răsfrângându-se și asupra altora. În cele din urmă, el va fi ori un învingător, ori un învins.

9:13 Cei care resping invitația de a participa la ospățul Înțelepciunii sunt cei mai vulnerabili pentru a fi înfomețați de Nebunie. Observați contrastul izbitor dintre eleganta ofertă a Înțelepciunii (v. 1-6) și jalnica propunere a Nebuniei (v. 13-18).

Femeia nebună are gura mare, capul sec și fața nerușinată.

9:14-16 Ea stă în fața casei sale sau în văzul tuturor în mijlocul cetății, dar nu ca o femeie plină de curiozitate, ci ca o curvă nerușinată, cum și este!

Scopul ei este de a-i prinde pe oameni în cursa ei – adică pe cei naivi și lipsiți de

pricepere.

9:17 Refrenul ei constant este următorul: „**Apele de furat sunt dulci și pâinea mâncată pe ascuns este plăcută.**”

În esență ea spune că relațiile sexuale nelegitime sunt atrăgătoare tocmai prin faptul că sunt interzise, pentru că au în ele un element de intrigă și de taină.

Când naturii umane decăzute i se interzice să facă un anumit lucru, prohibiția respectivă stârnește și mai tare dorința de a face acel lucru (vezi Ro. 7:7, 8). Curva este deosebit de atrăgătoare pentru instinctul depravat din acest om. Ea îi invită să-i calce pragul pe cei naivi și creduli.

9:18 Dar ea nu le prezintă și cealaltă față a monedei, când, după o clipă de plăcere urmează o viață întreagă de remușcări și veșnicia petrecută în fundul iadului.

Chiar și lumea recunoaște uneori adevărul acestui verset. O melodie franceză foarte populară din veacul trecut exprimă foarte exact ce înțelege lumea prin „dragoste”:

Plăcerile iubirii fin doar o noapte;

Regretele iubirii – o viață întreagă!¹³

III. PROVERBELE LUI SOLOMON PE TEMA MORALEI PRACTICE (10:1–22:16)

Până în acest punct din cartea Proverbe a existat un fir conducător, o legătură certă între versete, temele fiind tratate în cadrul unor paragrafe distincte. Dar acum, de la 10:1 la 22:16 avem 375 de proverbe separate, cu conținutul lor propriu. Cele mai multe dintre ele sunt afirmații contrastante, despărțite de conjuncția adversativă „dar”. Probabil nu e o simplă coincidență faptul că în ebraică valoarea numerică a numelui lui Solomon este 375, corespunzătoare numărului de proverbe din secțiunea intitulată: „**Proverbele lui Solomon.**”

A. Contrastul dintre stilul de viață neprihănit și cel rău (10:1–15:33)

10:1 Comportamentul unui fiu are o înrăurire directă asupra sănătății mentale a părinților săi. Orice fiu care li se naște unor părinți poate deveni un Pavel (**un fiu înțelept**) ori un Iuda (**un fiu nebun**), cu tot

ce implică asta pe plan emotiv, aducând fie bucurie, fie întristare.

10:2 Bogățiile obținute pe căi ilegale nu au trăinicie, ci se duc cum au venit. Iar în ceasul morții sunt cu totul neputincioase când e vorba să adauge măcar o clipă la viața omului. Pe de altă parte, neprihănirea salvează de la moarte în cel puțin două modalități: îl păzește pe un om de pericolele unei vieți de păcat și, ca dovadă exterioară a nașterii din nou, ea demonstrează că acel om posedă viața veșnică.

10:3 În general se poate afirma că Dumnezeu nu va permite sufletului neprihănit să rămână înfometat. David a spus: „Am fost tânăr și am îmbătrânit, dar n-am văzut pe cel drept părăsit, nici pe urmașii lui cerșindu-și pâinea“ (Ps. 37:25). Dar tot atât de adevărat este și faptul că Domnul „zădărnicește pofta celor răi“ (RSV). Când aceștia întind mâinile să apuce fericirea și împlinirea, acestea le scapă printre degete.

10:4 Cel lenș și nepăsător nu culege decât sărăcie. Pe când cel harnic și sânguinos propășește.

10:5 Vara se strâng recoltele. E în zadar să trudești, arând, sădind și cultivând pământul, pentru ca mai târziu, când se coc recoltele, „să tragi pe dreapta,“ dormind. Isus a spus tuturor ucenicilor Săi: „Ridicați-vă ochii și priviți holdele, care sunt albe acum, gata pentru seceriș“ (Io. 4:35).

10:6 Legea secerișului spune că vom culege exact ceea ce am semănat. Dacă semănăm pentru o viață corectă, vom primi binecuvântări de la Dumnezeu și ne vom atrace elogiile semenilor noștri. Dacă vom semăna neghina păcatului, gura noastră va fi umplută cu violență. Exact așa s-a întâmplat cu Haman: gura lui a fost acoperită, el fiind omorât printr-o moarte violentă (Est. 7:8-10).

10:7 O viață de sfințenie va avea înrăurire asupra oamenilor mult timp după ce persoana în cauză a plecat dintre cei vii. Numele celor răi evocă însă o duhoare, iar nu o mireasmă. Oamenii continuă să-și numească odraslele Pavel – nu însă și Iuda!

10:8 Omul cu inima înțeleaptă va primi poruncile, în sensul că va fi dispus să asculte sfaturile sănătoase. Din pricina

refuzului său de a se lăsa învățat și de a asculta, nebunul va ajunge de răpă.

10:9 Există siguranță și adăpost în viața neprihănită, dar viața clădită pe înșelăciune va fi dată în vileag și demascată.

10:10 Contrastul dintre versetul acesta este și mai limpede dacă vom cita aici versiunea traducerii RSV: „Cine face cu ochiul provoacă multe necazuri, dar cel nu se sfiește să mustre va face pace.“ A face cu ochiul presupune recurgerea la subterfugii, la viclenie. Când această formă de înșelăciune este muștrată fără cruțare, întristarea e preschimbată în pace.

10:11 Gura unui om neprihănit este un izvor de viață, din care se revarsă cuvinte de edificare, mângâiere și sfătuire. Gura celui rău este redusă la tăcere de violența și răutatea sa.

10:12 Omul dominat de un spirit de ură nu se va mulțumi să ierte și să uite, ci va ține cont de orice frecuşuri și certuri, punându-le la dosar. În schimb, inima plină de iubire trage perdeaua uitării peste greșelile și eșecurile altora. Desigur, aceste greșeli și eșecuri trebuie mărturisite și lepădate, dar dragostea nu bârfește cu privire la ele și nu întreține o atmosferă de intrigă.

10:13 Conversația omului inteligent este de folos altora, pe când nebunul nu ajută pe nimeni, reușind doar să-și atragă pedeapsă asupra sa.

10:14 Oamenii înțelepți pun preț pe cunoștințe, înmagazinându-le pentru a le fi de folos la momentul potrivit. „El rezervă ceea ce are de spus pentru momentul, locul și omul potrivit. (cf. Mat. 7:6),“ scrie Barnes. În schimb de la cel cu gura spartă niciodată nu știi la ce te poți aștepta să spună. Întotdeauna va aduce necazuri asupra altora și asupra lui însuși.

10:15 Bogății se îmbogățesc mereu, pe când săracii sărăcesc mereu. Cei care au bani știu cum să facă bani. Dar săracul nu mai poate să se ridice, căci sărăcia îl doboară la pământ. Bogății pot să-și procure bunuri de calitate, cu durată îndelungată de folosință, pe când săracilor nu le dă mâna să cumpere decât lucruri uzate, de mâna a doua, care le vor da mult de furcă și pentru care vor fi nevoiți să cheltuiască

o mulțime de bani pentru reparații. Așa se prezintă situația în viață, deși nu ar trebui să fie așa.

10:16 Bogățiile obținute de pe urma unei slujbe respectabile sunt o binecuvântare. Dar profitul obținut din munci necinstite conduce la păcat. Comparați un tâmplar creștin cu un barman necreștin. Venitul unui tâmplar reprezintă o muncă pozitivă și productivă, în scopuri benefice. În schimb, lucrarea unui barman este distructivă în însăși natura ei. Cu cât va munci mai mult, cu atât va păcătuți mai mult. Și cu cât va păcătuți mai mult, cu atât va face mai mulți bani.

10:17 Cel care-și face obicei din a asculta de învățăturile evlavioase va rămâne pe cărarea vieții. Cel care întoarce spatele sfaturilor sănătoase se rătăcește pe el însuși și pe alții.

10:18 Proverbul acesta pune față în față omul care își disimulează sentimentele de ură rostind cuvinte nesincere cu omul care-și exprimă pe față ura, prin bărfirea semenului său. Primul este un ipocrit, iar al doilea un nebul, între ei neexistând prea mare deosebire. O a treia alternativă, pe care credincioșii trebuie s-o pună în practică, este de a nu aduna nici un pic de ură în inima noastră.

10:19 Cu cât vorbim mai mult, cu atât sporește posibilitatea de a spune ceva greșit, nelalocul lui. Vorbăreții impulsivi trebuie să ia bine seama la acest verset. Pofa de a vorbi la nesfârșit duce adesea la exagerări, la dezvăluirea unor secrete și confidențe ce ți-au fost făcute în particular și la toate celelalte păcate ce însoțesc această slăbiciune. Încercarea de a întreprinde gluma rostită de cineva adesea dă naștere la povestiri deocheate.

Înțelept este omul care dă dovadă de stăpânire de sine în vorbirea sa. El se va cruța pe sine de multe momente penibile, de nevoia de a-și cere scuze și de păcate propriu-zise.

10:20 Ceea ce spune un om bun reflectă ceea ce este acest om. Întrucât posedă un caracter curat și nobil, vorbirea sa va reflecta acest lucru. Pe când, fiindcă inima (sau mintea) omului rău este netrebnică, netrebnică va fi și conversația ce va ieși de

pe buzele sale.

10:21 Cineva a parafrazat esența acestui proverb în felul următor: „Binele se hrănește pe sine și pe alții. În schimb, răul nu se poate întreține nici măcar pe el însuși.”

Nebunii din acest verset sunt oamenii încăpățânați și neînduplecați.

10:22 Numai binecuvântarea Domnului înnobilează cu adevărat viața cuiva.

Dar este oare adevărat că El nu adaugă întristare la ea? Cum se împacă această afirmație cu faptul că cei mai mulți oameni evlavioși trec în viața aceasta prin momente de adâncă întristare?

Există mai multe explicații posibile pentru a doua parte a acestui proverb:

1. Nu Dumnezeu este Cel care trimite întristarea. Toate întristările, suferințele și bolile vin de la Satana. Dumnezeu adesea le îngăduie să vină în viața copiilor Săi, dar ele nu provin de la El.
2. Întristarea nu e un ingredient al binecuvântării lui Dumnezeu, cât al prosperității realizate când oamenii sunt despărțiți de El.
3. O altă traducere posibilă este următoarea: „și truda nu adaugă nimic la ea” (text marginal al RV și RSV). Ideea din această traducere este că truda oamenilor, când aceștia sunt despărțiți de Dumnezeu, nu adaugă nimic la binecuvântare. Truda este bună, dar dacă nu e îndreptată spre Dumnezeu, nu duce la nimic bun (vezi Ps. 127:1, 2).

10:23 Nebunul se distrează dând mereu de necazuri, intrând mereu la bucluc. Este sportul său favorit. Omul priceput își găsește plăcerea într-o conduită înțeleaptă.

10:24 Nenorocirea de care se teme făcătorul de rele se va întoarce asupra lui însuși. Dorința celor neprihăniți – adică voia lui Dumnezeu în viața de acum și prezența lui Dumnezeu în viața de apoi – va fi împlinită. Iată ce scrie în această privință C. S. Lewis:

În final, Fața aceea care trezește sentimente de bucurie sau de groază în univers se va îndrepta și asupra fiecăruia dintre noi, fie cu aprobare,

fie cu dezaprobare, fie conferindu-ne o glorie inexprimabilă, fie umplându-ne de rușinea pe care n-o vom putea spăla sau acoperi.¹⁴

10:25 Când se va abate vârtejul judecății lui Dumnezeu, cel rău nu va fi de găsit. Dar omul drept va fi la adăpost în Stânca Veacurilor, neclintit orice-ar veni.

10:26 Oțetul strepezește dinții iar fumul face ochii să usture. Tot așa și solul leneș, care zăbovește pe drum se dovedește exasperant, deprimant și agasant pentru cei care l-au trimis.

10:27 O viață devotată aduce cu sine binecuvântarea longevității. Oamenii răi sunt secerăți înainte de timp prin diverse morți năprasnice, cum ar fi omorul la comandă, omuciderea din răzbunare, pierderea vieții în urma beției, a drogurilor și a risipei.

10:28 Lucrurile pe care și le doresc cei neprihăniți se vor realiza cu bucurie. Nu tot așa este cu cei răi. Speranțele acestora vor fi năruite, după cum arată G. S. Bowes:

Alexandru cel Mare nu s-a mulțumit nici după ce a cucerit toate națiunile din vremea aceea. El a plâns fiindcă nu mai avea lumi de cucerit și a murit la o vârstă timpurie, într-o stare de dezământ. Hanibal, care a umplut trei banițe cu inelele de aur luate de la nobilii pe care i-a măcelărit, s-a sinucis prin otrăvire. Puțini sunt cei ce au marcat plecarea sa pe lumea cealaltă; a părăsit acest pământ fără ca cineva să fi fost îndoliat pentru el. Iulius Cezar, cel despre care s-a spus că și-a vopsit veșmintele în sângele celor aproximativ un milion de inamici ai săi, a cucerit 800 de cetăți, pentru ca la urmă să fie înjunghiat de prietenii săi cei mai apropiați cu prilejul celebrărilor legate de cea mai mare din izbânzile sale militare. Și apoi Napoleon, temutul cuceritor, după ce a băgat spaima în Europa, și-a petrecut ultimele zile din viață în izolare și surghiun.¹⁴

Negreșit speranța celor răi va pieri!

10:29 În providența Sa, Domnul Se dovedește a fi un turn de scăpare pentru cei drepti, dar o nimicire pentru răufăcători.

10:30 Dumnezeu le garantează celor neprihăniți o locuință, dar cei răi vor fi exilați și vagabonzi.

Captivitatea Israelului este o bună ilus-

trație a acestui principiu.

10:31 Gura unui om bun este ca un pom din care înflorește înțelepciunea. Dar vorbirea stricată va fi nimicită.

10:32 Te poți bizui pe un om bun să spună ceea ce este plăcut, pe când gura celor răi denaturează mereu faptele, spunând răutăți.

11:1 Se știe că negustorii necinstiții au două seturi de greutăți: unul pentru cumpărat și altul pentru vândut. Greutățile pentru cumpărat atârnă mai greu la cântar, pentru ca să se aleagă cu o cantitate sporită din produsul achiziționat decât cea pentru care a plătit. Iar greutățile pentru vânzare sunt mai ușoare decât etalonul, pentru ca să fie înșelat cumpărătorul, primind mai puțin decât cantitatea cumpărată.

Tot așa și astăzi există practici necinstite în lumea afacerilor care se înscriu la acest capitol de **cumpănă înșelătoare**, după cum principiul se aplică și la alte domenii ale vieții în școală, în societate, acasă și la biserică.

11:2 Mai întâi vine mândria, care este urmată de cădere. Apoi vine rușinea legată de acea cădere. Dar cei smeriți, cu picioarele pe pământ, vor fi pândiți de mai puține pericole de a se poticni.

11:3 Cinstea este cea mai bună politică. Integritatea celor drepti îi va călăuzi și îndruma pe drumul cel bun, experiența lui Iosif fiind un exemplu grăitor. În schimb, duplicitatea celor necredincioși este însăși căderea lor, viața lui Balaam ilustrând acest adevăr cu prisosință.

11:4 Bogățiile nu pot abate mânia lui Dumnezeu, nici în timp, nici în eternitate. Neprihănirea este o pază bună împotriva unei morți premature, în lumea în care trăim. Și doar cei ce sunt îmbrăcați cu neprihănirea lui Dumnezeu vor scăpa de moartea a doua.

11:5 Omul integru este călăuzit de nevinovăția sa, neprihănirea fiindu-i călăuză ideală. Cel rău va cădea victimă propriei sale răutăți.

11:6 Neprihănirea nu numai că-i va călăuzi pe oamenii buni, ci îi va și izbăvi de pericolele văzute și nevăzute. Apostații de teapa lui Iuda vor fi prinși în mrejele propriilor poftes și lăcomii.

11:7 S-a spus că nebulul este omul ale cărui planuri încetează la mormânt. Când i se pune sicriului capacul, toate speranțele sale se vor fi năruit. Lucrurile pentru care a trăit nu-i mai aparțin, pierzând speranța prosperității.

11:8 Dumnezeu îi izbăvește pe cei drepecți de necazuri, trimitându-le asupra celor răi. Așa au fost izbăviți cei trei evrei din cuptorul cu foc, pe când cei ce au răspuns de execuția lor au fost mistuiți de flăcări (Dan. 3:22-26).

11:9 Apostatul sau fățarnicul caută să submineze credința aproapelui său, împresurându-l cu îndoieli și tăgăduiri. Cunoașterea adevărului îl învrednicește pe cel neprihănit să depisteze falsul și să se salveze pe el și pe alții de subversiune.

11:10 Două sunt ocaziile când o cetate izbucnește în strigăte de bucurie: când cei neprihăniți prosperă și când cei răi pier.

11:11 Cuvintele: „Binecuvântarea celor drepecți“ se referă probabil la rugăciunile rostite pentru binele cetății (1 Tim. 2:1, 2) sau la beneficiile pe care le pot aduce prezența și influența lor evlavioasă acestei cetăți (cf. citatul din Matei 5:13 în care Isus își descrie adepții drept sarea pământului).

Înșelăciunea, promisiunile călcate, fraudă și limbajul murdar al celor răi sunt suficiente pentru a duce de răpă orice administrație locală.

11:12 Cel lipsit de înțelepciune își dispretuiește aproapele, dar omul cu pricepere tace (în ediția GBV: **își păstrează pacea**). A-l disprețui pe un om înseamnă a-l insulta pe Dumnezeu, a-i face rău aceluși om, a da loc dezbinării, toate acestea nefiind de nici ajutor pentru nimeni. **Omul cu pricepere** știe că e mai bine să nu spună nimic, dacă nu poate elogia sau edifica.

11:13 Cel ce umblă cu defăimări pare să-și găsească o plăcere perversă în a răspândi vestea despre orice scandal, în a-i informa pe alții și a da în vileag secrete. Nimic nu reține omul acesta, ci spune tot ce știe.

Un prieten credincios știe însă să păstreze un secret, să nu dea în vileag confidențele ce i s-au făcut și să fie reținut în vorbire.

11:14 Când poporul duce lipsă de conducători înțelepecți și de oameni cu prestantă în paște pericolul de a da de necaz. Pe de altă parte, este siguranță atunci când ai la îndemână judecata colectivă a multor sfetnici înțelepecți.

11:15 A te pune garant pentru un străin înseamnă a garanta achitarea datoriei sale sau a împrumutului pe care l-a luat. Persoana care procedează astfel va suferi pentru asta, adică va plăti o usturătoare penalizare. Dar cel ce se teme să se pună garant se scutește de o mulțime de dureri de cap. Vezi notele asupra textului 6:1-5.

11:16 O femeie plăcută va păstra respectul și cinstea, după cum reiese din cazul lui Abigail (1 Sam. 25). În schimb oamenii fără cruțare, deși s-ar putea să-și păstreze bogățiile, vor pierde bunul nume.

11:17 Dispoziția unui om va afecta starea sănătății sale. Cel bun la inimă va fi păzit de dispepsie, apoplexie, ulcere gastro-intestinale și boli cardiace, pe care omul crud și le va atrage asupra-i. Astfel omul milos își face bine sufletului său.

În revista *British Medical Journal* s-a afirmat la un moment dat că nu există țesut din organismul uman care să fie total separată de spirit. Or, cel ce este plin de cruzime va suferi grave repercusiuni asupra trupului său. Un om stăpănit de un atare temperament își tulbură însăși carnea lui.

11:18 Cel rău face o lucrare înșelătoare, dar cel ce seamănă neprihănirea se va alege cu o răsplată sigură. E drept că oamenii răi adesea par să se îmbogățească peste noapte, dar bogăția lor nu aduce satisfacții, nu dăinuie și nu le poate veni în ajutor când au mai mare nevoie de ea. Pe când, răsplățile rezultate în urma unei vieți neprihănite sunt reale și necurmte.

11:19 Orice faptă, orice atitudine ne conduce într-una din două direcții: fie spre viață, fie spre moarte. Totuși, proverbul acesta nu propagă teoria după care mântuirea s-ar căpăta prin săvârșirea de fapte bune. Nimeni nu poate rămâne statornic în neprihănire dacă nu este într-o relație coresponsuzătoare cu Dumnezeu. Mai întâi acea persoană trebuie să se fi născut din nou. Omul care urmărește răul demon-

strează că nu a fost convertit niciodată.

11:20 Din punctul de vedere al Domnului, inima falsă este plină de ură și de viclenie. Domnului Îi plac oamenii integri. Nici o concepție despre Dumnezeu nu este întreagă dacă nu percepe faptul că El e capabil deopotrivă de ură și de dragoste.

În schimb, inima celui fără vină Îi este plăcută Lui.

11:21 Cuvintele „**Though they join forces**“ („Deși își vor uni forțele“ – s-a redat aici versiunea din engleză. În românește e cu totul altceva: „Hotărât: cel rău nu va trece drept nevinovat,“ n.tr.) ar trebui de fapt traduse prin: „hand in hand“ (adică „mână în mână,“ n.tr.) (text marginal din ediția NKJV). S-ar putea ca textul să se refere la două lucruri sigure în această lume nesigură: faptul că cei răi vor fi negreșiți pedepsiți și că „sământa celor drepti va fi scăpată.“

11:22 „Un inel de aur în râtul unui porc“ este o imagine de mare incongruență. Pe cât de neatrăgător este râtul, pe atât de frumos este inelul. Femeia frumoasă dar fără minte combină astfel în ea cele două trăsături diametral opuse: aspect fizic atrăgător convietuind însă cu o deficiență pe plan moral.

11:23 Dorința celor drepti este numai bine și de obicei ei îl dobândesc. În schimb cei răi umblă numai după ceea ce este rău, alegându-se cu răul, sub forma mâniei sau a judecății.

Proverbul acesta subliniază importanța de a avea țeluri în viață, deoarece în ultimă instanță vom obține ceea ce am urmărit în viață, după cum a afirmat Emerson: „Remorchează-ți căruța la o stea.“ Iar un om de stat britanic și-a îndemnat membrii cabinetului ca indiferent ce-ar face, să aibă grijă să cumpere hărți mari.

11:24 Avem aici un paradox de toată frumusețea: Ne vom îmbogăți atunci când vom da dovadă de generozitate, în schimb vom săraci când ne vom aduna comori aici pe pământ.

Pierdem ceea ce încercăm să salvăm, dar reținem ceea ce dăruim cu mână largă.

Jim Elliot a spus: „Nu e deloc nechibzuit cel ce dăruiește ceea ce oricum

nu poate păstra, pentru a dobândi ceea ce oricum nu poate pierde.“ Iar Dr. Barnhouse a spus că toți oamenii dau zeciuială: fie Domnului, fie medicului, fie dentistului, fie mecanicului auto.

11:25 Persoana generoasă va dobândi câștiguri pe care cel zgârcit nu le va cunoaște niciodată. Tot ce facem pentru alții se va întoarce sub formă de binecuvântare.

Când o profesoară de la Școala Duminicală se pregătește temeinic și predă, oare cine credeți că va beneficia cel mai mult de pe urma acestei pregătiri: elevii sau ea însăși?

11:26 Omul egoist nu scoate pe piață cerealele când este foamete, sperând să obțină un venit mai mare după ce prețurile vor urca. Este un profitor, care se îmbogățește de pe urma sărăcirii și înfometării altora. Nici nu e de mirare că oamenii îl vor blestema, întrucât ei au nevoie de unul care să le împlinească *acum* nevoia lor disperată de alimente.

Lumea piere din lipsa pâinii vieții. Pâinea se dă și se va da pe gratis. Noi avem această pâine, pe care trebuie s-o împărțim cu cei din jurul nostru. Atunci, ce mai așteptăm? Binecuvântarea se va odihni peste cel care vinde cerealele, adică răspândește vestea bună a evangheliei.

11:27 Când motivele din spatele acțiunilor unui om sunt curate și altruiste, el își va atrage stima și prețuirea oamenilor. Dar cel ce ține cu tot dinadinsul să le facă necaz altora va avea parte el însuși de necaz.

11:28 Textul corespondent al acestui verset în Noul Testament se găsește la 1 Timotei 6:17-19. Bogățiile sunt nesigure și, prin urmare, nu trebuie să ne încredem în ele. Încrederea trebuie să ne-o punem doar în Dumnezeu cel viu, care ne dă din belșug toate lucrurile ca să ne bucurăm de ele.

„Lăcomia după aur,“ a spus Samuel Johnson, „ce-i face pe oameni nesimțitori și nepocăiți, constituie corupția supremă a omului degenerat.“

Cei drepti, adică cei ce se încred în Domnul, vor înverzi ca frunzișul, fiind plini de viață și de vitalitate.

11:29 Există mai multe genuri de oameni care își tulbură propria lor casă:

bețivul, nebunul și adulterul – ar putea fi o primă categorie. Dar aici se are în vedere, după câte se pare, omul lacom după câștig (vezi 15:27) și cel care pierde din vedere valorile trainice ale vieții, în goana lui ne-bună după bogății. Un astfel de om va moșteni vântul, adică va fi la urmă cu mâinile goale, lipsit de orice lucru tangibil care să-i satisfacă lăcomia. Pedepsa pentru o atare cochetare cu nebunia va fi faptul că va deveni servitorul celui ce va preceda mai înțelept.

11:30 O viață de neprihănire este ca un pom roditor care-i hrănește și-i înviorează pe cei din jurul său. Cel înțelept îi câștigă pe alții la o viață de înțelepciune și neprihănire.

Avem aici unul din cele mai superbe texte din toată Biblia pentru câștigătorii de suflete, care ne amintește de promisiunea făcută de Isus lui Petru: „de acum încolo vei fi pescar de oameni“ (Luca 5:10). Ce privilegiu nespus de mare de a ne lăsa folosiți de Dumnezeu întru săvârșirea în viața oamenilor a unei lucrări ce va avea drept urmare o binecuvântare eternă! Fiecare suflet câștigat pentru Domnul constituie un închinător al Mielului lui Dumnezeu, pe veci de veci!

11:31 Chiar și cei neprihăniți își primesc în viața aceasta răsplata pentru greșelile lor. Astfel citim că lui Moise nu i s-a îngăduit să intre în Țara Promisă iar David a trebuit să plătească împătrit pentru greșelile sale. Dacă cei neprihăniți culeg ce au secerat, cu cât mai mult o vor face cei răi! Sau, cum s-a exprimat Petru: „Și dacă cel drept scapă cu greu, ce se va face cel nelegiuit și cel păcătos?“ (1 Pet. 4:18).

12:1 Oricine este dispus să primească îndreptarea și învățătura demonstrează că dorește cu adevărat să învețe. Dar omul care nu primește nimic, căruia nu poți să-i spui nici un lucru și care refuză să se lase îndreptat este **prost**.

12:2 Persoana cu caracter moral și etic poate conta pe bunăvoința Domnului. Cel dominat de intenții rele poate conta, cu aceeași certitudine, pe faptul că va suferi condamnarea Domnului. „Gândiți-vă numai,“ a scris Foreman, „Puterea supremă din univers îndreptată împotriva

răului comis de un om nelegiuit, hotărâtă să-i strice planurile! Puterea supremă ce-l lasă pe om în plata lui, acoperindu-l cu disprețuitoarea Sa tăcere.“

12:3 Viața dominată de **răutate** e lipsită de stabilitate. Este ca sămânța ce a căzut într-un sol stâncos (Mat. 13:5, 6). Stratul de pământ a fost subțire și fiindcă plantele n-aveau rădăcini, semințele s-au uscat numaidecât.

În schimb omul neprihănit își înfige adânc rădăcinile în Dumnezeu, rămânând în picioare când suflă furtunile vieții. Omul acesta este descris în Psalmul 1:3.

12:4 O soție excelentă aduce bucurie și veselie soțului ei. Cea care îi aduce dezonoare soțului îl va dezamăgi, producându-i o pagubă asemănătoare putregaiului din oasele lui!

12:5 Țelurile celui drept sunt onorabile, pe când planurile celui rău sunt înșelătoare. Cu alte cuvinte, scopurile unui om sunt oglinda caracterului său.

12:6 Prin vorbirea lor, păcătoșii întind tot felul de curse celor nevinovați și nevegheți. Oamenii dreți se izbăvesc pe ei înșiși și pe alții prin rostirea adevărului.

12:7 Când dreptatea îi ajunge din urmă pe cei răi, s-a terminat cu ei. Oamenii evlavioși au în schimb o bună temelie, nefiind clătinați de nenorocirile care se abat.

12:8 Oamenii îl vorbesc de bine pe cel ce are pricepere și se comportă înțelept, dar pentru cel lipsit de principii nu au nici un pic de respect.

12:9 **Mai bine să fii într-o stare smerită și să ai un servitor, decât să pretinzi că ești cineva și să n-ai ce mânca.** Cu alte cuvinte combinația: rang inferior, dar pâine pe masă este preferabilă statutului de om sus-pus, dar pe punct de a fi înfometat.

12:10 Bunătatea unui om se răsfrânge chiar asupra animalelor necuvântătoare, dar omul rău este plin de cruzime, chiar atunci când se crede cel mai blând om din lume.

Deși Dumnezeu este transcendent, El nu este prea departe de noi pentru a nu avea grijă de animale. El are legi potrivite chiar pentru ele (Ex. 20:10; 23:4, 5). Ba chiar El are legi și pentru cuibul unei păsări (Deut. 22:6).

12:11 Omul care se angajează într-o muncă pozitivă și constructivă, cum ar fi construirea de case, nu va rămâne cu nevoile descoperite. Dar cel ce-și cheltuiește timpul cu preocupări fără rost nu numai că va avea camera goală, dar și capul.

12:12 Aplicând principiul metonimiei, vom spune că sintagma „prada celor ticăloși” înseamnă ceea ce s-a prins în lațul răului sau ceea ce este luat cu forța de la alții pe căi necinstite. Cu alte cuvinte, cei răi poftesc ceea ce este al altora.

În contrast cu ei, cei neprihăniți se mulțumesc să-și asigure cele necesare traiului pe căi cinstite, muncind în liniște.

12:13 Oamenii răi sunt adesea prinși în cursa propriilor lor cuvinte. Prin faptul că relatarea lor este plină de inconsecvențe, se încurcă și viclenia le este dată în vileag. Mincinosul e nevoit să aibă o memorie bună, deoarece altminteri relatarea sa nu se va potrivi. Pentru a-și sprijini minciuna, el trebuie să clădească un eșafodaj din alte și alte minciuni.

Cel drept scapă din incurcătură. Dumnezeu nu le promite copiilor Săi că vor fi scutiți de *orice* necazuri, ci mai degrabă că-i va scăpa din orice necazuri.

12:14 Vorbirea înțeleaptă și comportamentul corect își au propria lor răsplată. Cuvintele înțelepte, blânde și curate vor fi recompensate cu dragoste, bunăvoință și respect. Faptele bune se întorc asupra unui om sub formă de binecuvântări.

12:15 Unui nebun nu poți să-i spui nimic, pentru că el le știe pe toate, nefiind dispus să ia seama la sfaturi. Dar omul înțelept va primi sfaturile, recunoscând că este cu neputință ca o singură persoană să cunoască răspunsurile la multitudinea de fațete pe care le prezintă o singură întrebare.

12:16 Nebunul nu se va reține în explozia sa de mânie, ci va izbucni la cea mai mică provocare. Omul prudent știe cum să ignore insultele și să dea dovadă de stăpânire de sine.

12:17 Martorul care spune adevărul la tribunal va face o depoziție conformă adevărului, pe când martorul mincinos va spune neadevăruri.

12:18 Unii oameni se folosesc de limbă ca de sabie, sfâșiindu-i pe alții și provocându-le o mulțime de dureri. Cel înțelept rostește cuvinte pline de sevă, care tămăduiesc rănilor pricinuite de bărfitor.

12:19 Adevărul este etern. De ce? Pentru că adevărul reprezintă ceea ce spune Dumnezeu despre un anumit lucru. Prin urmare, putem fi siguri că nu se va schimba niciodată.

12:20 Inima celor ce urzesc planuri rele este plină de viclenie. Dar inima celor ce urmăresc pacea este plină de bucurie.

12:21 În general, e adevărată afirmația că nici un necaz „de proporții” nu li se va întâmpla celor neprihăniți. Dar orice regulă își are excepția. Ceea ce este adevărat, fără nici o excepție, este că cei dreți sunt păziți de consecințele rele care decurg din comportamentul celor răi.

Pe când cei răi se aleg cu o mulțime de necazuri de acest fel.

12:22 Dumnezeu îi urăște pe mincinoși. Cu câtă băgare de seamă trebuie să ne purtăm ca nu cumva să umbrim adevărul, spunând vreuna din acele așa-zise minciuni „nevinovate,” exagerări sau jumătăți de adevăr! Calea sigură de a aduce bucurie inimii lui Dumnezeu este de a ne purta cu absolută cinste, fiind total cinstiți și vrednici de încredere.

12:23 Omul prudent nu se dă în vânt, încercând să-i impresioneze pe oameni cu cunoștințele sale. Mai degrabă, el își ascunde cunoștințele. Dar când te afli în prezența nebunilor, nu-ți trebuie mult să descoperi prostia lor.

12:24 În cursul obișnuit al vieții, oamenii harnici și dedicați se ridică la poziții de conducere, după cum se ridică smântâna la suprafață. În schimb lenevia îi aduce pe oameni la sapă de lemn, sărăcia făcând din ei robi.

Oswald Chambers a spus că munca făcută de mântuială este o insultă adusă Duhului Sfânt – această afirmație fiind deopotrivă valabilă și în cazul lenci.

12:25 **Anxietatea... provoacă depresiune.** Dar un cuvânt bun face minuni când vine vorba să-l ridice pe cineva din starea de apăsare în care a căzut.

12:26 Contrar aparențelor, cel nepri-

hănit o duce mai bine decât vecinul său nedrept. Păcătosului pare să-i meargă totul bine, ceea ce-i face pe oameni să creadă că fructul oprit ar fi mai dulce la gust. Prin urmare, creștinul trebuie să-și aleagă prietenii cu multă grijă.

12:27 Trândavul din acest verset fie că nu vânează, fie că nu frige ceea ce a prins la vânătoare. În primul rând, lui îi lipsește curajul de a ieși din punctul mort, de a porni la drum, învingând inerția. În al doilea rând, îi lipsește hotărârea de a duce la capăt lucrul început.

Textul ebraic din ultima parte a acestui proverb este la fel de greu de descifrat ca prima parte. Totuși sensul pare să fie acela că cel harnic prețuiește ceea ce a agonisit prin muncă, folosindu-l în scopul atingerii celor mai bune scopuri pentru el. Exemplul lui Rut este grăitor în această privință, deoarece citim la Rut 2:17 că a treierat ceea ce culesese. În studiul nostru biblic trebuie să avem grijă să îmbunătățim ceea ce am învățat, putând realiza acest lucru prin meditație, rugăciune și o viață practică de ascultare:

Și astfel ne hrănim din Cuvântul Tău cel Sfânt,

Având viață și crescând în omul dinăuntru. Să mergem dar înainte, cunoscându-L pe Domnul

Și punând în practică ceea ce ne-am înșușit.

12:28 Pe cărarea îngustă a neprihănirii avem viață pe parcurs și viață la capătul drumului. Pe ea nu e moarte, spre deosebire de calea largă ce duce la pierzare. „Viața” din acest verset privește dincolo de mormânt, spre viața veșnică. Iată cum este tradus acest verset în versiunea NIV: „Pe calea neprihănirii este viață, de-a lungul ei este nemurirea.”

13:1 Atât în creșterea fizică, cât și în cea spirituală există un proces normal de dezvoltare. De pildă, un prunc trebuie să se târască înainte de a putea merge pe picioare sau a vorbi. Pe tărâm spiritual un convertit trebuie să asculte și să învețe, înainte de a se lansa în slujirea creștină. Un fiu înțelept se va supune disciplinei învăță-

turii – ceea ce bațjocoritorul refuză să facă, crezând că posedă toate răspunsurile, drept care nu acceptă îndreptarea.

13:2 Iată un om a cărui vorbire este edificatoare, încurajatoare și mângâietoare. El însuși este răsplătit când vede urmările benefice ale cuvântului rostit. În contrast cu acesta, omul necredincios urzește planuri rele menite să-i atace pe alții, primindu-și însă răsplata pe măsura faptelor sale.

12:3 Cel ce este cu băgare de seamă la cuvintele pe care le rostește își stăpânește întreaga viață (vezi Iacov 3:2b). Cel ce nu-și stăpânește limba riscă să dea peste tot felul de necazuri. Învățământul care se desprinde de aici este că trebuie să fim cu deosebită băgare de seamă la ceea ce spunem, pentru că poate fi folosit împotriva noastră.

13:4 „Dacă dorințele ar fi cai, cerșetorii ar putea încăleca pe ele” spune un proverb în engleză. Multe sunt dorințele celui lenș, dar nu e de ajuns să dorească. „A dori ceva, fără a depune efortul de a-l obține, este o mare zădărnicie,” spune o altă zicătoare în engleză. Omul harnic își dă silințele să-și ducă la bun sfârșit lucrarea începută și să pună pâine pe masa familiei sale. Principiul este valabil și atât în chestiunile vremelnice, cât și în cele spirituale, după cum arată Bosch:

Se spune că lui Adam Clark i-a trebuit 40 de ani să-și scrie comentariul asupra Scripturii. Iar Noah Webster a trudit 36 de ani pentru a-și compune dicționarul ce-i poartă numele. De fapt, a traversat oceanul de două ori, pentru a-și strânge materialele necesare asigurării unui mare grad de acuratețe operei sale. Milton se scula în fiecare dimineață la ora patru pentru a avea suficient răgaz să-și compună și să rescrie versurile, care sunt cotate printre cele mai alese din literatura universală. Gibbon a petrecut 26 de ani cu redactarea monumentalei sale lucrări *The Decline and Fall of the Roman Empire* (Declinul și căderea imperiului roman), care se remarcă printr-o excepțională muncă de cercetare minuțioasă și neobosită consacrare din partea autorului. Bryant și-a rescris una din capodoperele sale poetice de o sută de ori, înainte de a o publica, pentru a se asigura că a realizat gradul maxim posibil de frumusețe și

perfectiune expresivă. Oamenii aceștia au găsit o plăcere imensă în munca lor, fiecare din ei punând în joc toate energiile în vederea împlinirii scopului avut în vedere, indiferent cât de dificilă a fost lucrarea sa.

Cei mai fericiți și mai productivi oameni sunt cei ce trudesc cu hărnicie în folosul omenirii și pentru slava lui Dumnezeu.¹⁶

13:5 Cel drept urăște orice fel de necinste, dar cel rău „acționează rușinos și dezgustător“ (RSV). J. Allen Blair ilustrează acest adevăr din viața unui mare american:

Se spune că Abraham Lincoln nu accepta nici un caz în care clientul său nu avea de partea sa dreptatea. Odată un om a venit să-i angajeze serviciile. Lincoln și-a ațintit privirea în tavan, ascultând însă cu atenție prezentarea faptelor pertinente cazului. Deodată s-a întors spre prezumtivul său client, spunând:

„Ai destule temeuri în drept, din motive tehnice, dar cazul dumitale stă foarte șubred pe temeiul echității și justiției. Va trebui să angajezi serviciile altui avocat care să te ajute să câștigi, pentru că eu nu mă pot angaja la una ca asta. În tot timpul cât aş pleda în fața juriului, m-aş gândi: Lincoln, ești un mincinos! Or, nu se știe dacă nu cumva aş uita unde mă aflu și aş rosti aceste cuvinte cu glas tare.“

Minciuna și toate formele de vinovăție înfrustează inima lui Dumnezeu. Nici un creștin nu are voie să mintă sau să înșele, indiferent de consecințele pe care și le-ar atrage printr-o atare acțiune. Dacă va comite totuși aceste păcate, nu va înainta în lucrurile lui Dumnezeu.¹⁷

13:6 O viață neprihănită este o viață protejată. Dumnezeu Se angajează să-i păzească pe cei integri. Dar păcătosul este pândit mereu de pericole, pentru că răutatea lui îl va doborî mai devreme sau mai târziu.

13:7 Putem privi proverbul acesta în două modalități: mai întâi, omul care nu posedă nimic de natură materială poate crea impresia că este bogat, pe când unul care dispune realmente de o mulțime de bani poate părea că este sărac.

Sau proverbul ar putea însemna următorul lucru: milionarul fără Dumnezeu este în realitate foarte sărac pe plan spiritual, pe

când până și cel mai umil credincios, deși este sărac pe plan financiar, este un moștenitor al lui Dumnezeu și co-moștenitor cu Isus Cristos. Morgan ilustrează principiul:

În vremea noastră avem o mulțime de oameni care s-au îmbogățit și totuși nu au nimic. Ei au strâns averi uriașe, dar nu dispun de o putere de cumpărare în privința adevăratelor lucruri ale vieții. Ele nu le pot asigura sănătate, nu le aduc fericire adevărată și adesea distrug până și pacea care o mai au. Pe de altă parte sunt cei care s-au sărăcit pe ei înșiși, devenind, prin asta, bogați în cel mai adevărat sens al cuvântului. Cum se explică asta? Soluția nu se găsește în punerea accentului, în fiecare din aceste declarații contrastante, asupra cuvântului „sine.“ Este imposibil să judecăm această afirmație la justa ei valoare fără să ne gândim la Cel care a devenit Înțelepciunea întrupată.¹⁸

13:8 Omul bogat este adesea amenințat de cei care doresc să pună mâna pe banii lui. Este confruntat cu pericolul de a fi rădat, șantajat sau răpit pentru obținerea unui preț de răscumpărare. În plus va trebui să-și păzească viața, angajându-și un serviciu de pază sau cedând la presiunea unor cereri de sume fabuloase pe care unii estorctori i le vor cere. Pe când cel sărac nu va fi niciodată confruntat cu acest gen de amenințări.

13:9 Mărturia celor drepti este ca o lumină ce strălucește puternic, înveselindu-i pe cei din jur. Viața și speranțele celor răi sunt o lampă ce se va stinge.

13:10 În primul rând avem probabil două idei. Una este că atunci când se ivesc discordii, cauza trebuie totdeauna căutată în prezența mândriei, a orgoliului. Sau cealaltă idee care s-ar putea desprinde din primul rând ar fi cea prinsă de traducerea JND: „prin mândrie nu vine decât discordia.“ Cu alte cuvinte nimic bun nu rezultă în urma mândriei, ci doar frecșuri și vrăjmășii, cum arată și C. S. Lewis:

Mândria a fost principala cauză care a dus la prăbușirea tuturor națiunilor și tuturor familiilor de la începutul lumii. Alte vicii au uneori darul de a-i apropia pe oameni. De pildă, între bețivi și între oameni declasați se constată un anumit

spirit de camaraderie, de voie bună – o atmosferă de glume. Dar Mândria înseamnă întotdeauna vrăjmășie – și este dușmănie. Și nu numai dușmănie între om și om, ci dușmănie față de Dumnezeu.¹⁹

Cei care sunt dispuși să asculte de sfaturile bune sunt oameni înțelepți, care evită mândria și conflictele de personalitate ce însoțesc păcatul mândriei.

13:11 Bogăția câștigată prin necinste se câștigă în timp record și fără prea multe eforturi. Aici sunt incluse câștigurile obținute din jocurile de noroc, din tombolare sau din speculații la bursă. Acest gen de avere are însă tendința de a i se strecura printre degetele omului.

Bogăția câștigată prin muncă cinstită se acumulează, în loc să se diminueze.

13:12 Amânarea repetată a speranțelor cuiva are efect descurajator. Dar când dorința este, în cele din urmă, împlinită, ea este o sursă extraordinară de satisfacție. Aplicați acest lucru la venirea Domnului.

13:13 „Cuvântul“ din acest verset este Cuvântul lui Dumnezeu. Atitudinea noastră față de el este o chestiune de viață și de moarte. Oricine îl disprețuiește se face pasibil de auto-distrugere. Oricine se încrede și ascultă de **poruncă** va fi **răsplătit** din belșug.

13:14 Sfaturile și învățăturile dăruite de **cel înțelept** sunt **un izvor de viață** și o învioreare pentru cei ce și le însușesc. Ele îl vor scăpa pe cineva de **cursele morții** ce zac de-a lungul cărării vieții.

13:15 O **bună pricepere** îi va aduce unui om **bunăvoința** lui Dumnezeu și a omului. „Un om cu bun simț va fi apreciat“ (LB).

În a doua parte a proverbului, cuvântul tradus prin „**pietroasă**“ înseamnă de fapt „permanentă, durabilă sau perenă.“ Înseamnă o cale aspră, grea. Dacă sensul ei principal este „permanentă“, atunci trebuie adăugată și concepția negativă, adică: „calea celor necredincioși nu este permanentă.“ Poate că cel mai indicat este să rămânem la textul tradițional: „**calea celor necredincioși este grea.**“ Cotidienele din jurul nostru ne dau zilnic exemple numeroase ale acestui adevăr!

13:16 Conduita unui om dezvăluie caracterul său. Dacă un om este prudent, lucrul acesta se va evidenția prin modul responsabil în care va acționa. Nebunul își etalează nebulia în văzul tuturor.

13:17 Un sol necredincios aduce numai necazuri, tuturor celor implicați. Mai bine e să trimiți un ambasador credincios, care să îndeplinească misiunea spre satisfacția tuturor.

„Așadar noi suntem ambasadori pentru Cristos...“ (2 Cor. 5:20).

13:18 Cel care disprețuiește îndreptarea și disciplina se alege cu sărăcie și rușine, datorită încăpățânării sale. În schimb omul care ia seama la mustrare va fi onorat.

13:19 Oamenii buni sunt încântați când își ating țelurile, dar nebunilor nu le place să se lase de păcatul lor. Aici contrastul pare să fie între oamenii buni care urmăresc scopuri nobile și păcătoșii care nu sunt dispuși să se îndepărteze de rău.

13:20 Avem datoria să căutăm tovarășia unor **oameni înțelepți**, care să ne ridice. „Tovărășiile rele corup obiceiurile bune“ (1 Cor. 15:33). Adesea omul se cunoaște după cei cu care se însoțește. Un însoțitor al nebunilor va fi dus de răpă.

13:21 Păcătoșii nu mai scapă de tot felul de necazuri, de vătămări fizică, de reputație proastă și de pierderea bunurilor lor. Pe când cel neprihănit se bucură de o bună reputație, de o viață bună și de o răsplătită bună.

13:22 Omul bun lasă moștenire nu doar copiilor săi, ci și nepoților săi. În VT, prin asta se înțelegea probabil o moștenire *materială*. Dar creștinul de azi este mult mai câștigat dacă va lăsa urmașilor săi o moștenire *spirituală*.

Bogăția păcătosului este adunată pentru cel neprihănit; „câștigurile ilicite ajung până la urmă în mâna altor oameni, mai buni.“

13:23 Oamenii săraci își cultivă pământul intensiv, obținând roade bogate de pe o parcelă mică, folosind astfel puținul ce-l au pentru obținerea unor avantaje maxime.

A doua parte a versetului ar putea însemna următoarele: (1) oamenii bogăți, dispunând de terenuri întinse de pământ, adesea ajung la faliment din pricina

nedreptății lor, sau (2) truda celor săraci este adesea zădărnicită de nedreptate.

13:24 Biblia ne învață că pedeapsa corporală își are locul bine definit în cadrul educației copiilor – indiferent ce cred așa-ziii „experti” din zilele noastre. A nu-l pedepsi pe un copil atunci când merită să fie pedepsit înseamnă a-l încuraja să păcătuiască și a-l împinge astfel pe calea ce duce la ruinare. Părintele care cruță nuiava crede, probabil, că dă dovadă de dragoste, dar Dumnezeu spune că asta e o formă de ură.

Ani de zile Dr. Benjamin Spock a încurajat părinții să fie îngăduitori cu copiii. Dar după ce a apucat să vadă o generație de copii prost crescuți și îndărătnici, el a recunoscut că a greșit și a făcut următoarea afirmație: „Incapacitatea de a da dovadă de fermitate este, în opinia mea, problema cu care se confruntă cel mai des părinții din America zilelor noastre.” El a dat vina, cel puțin parțial, pe experți, adică pe „psihiatrii pentru copii, psihologi, cadre didactice, lucrători sociali și pediatri, ca mine.”²⁰

Părintele care-și iubește cu adevărat copilul nu va trece cu vederea faptele rele, ci își va disciplina copilul fără întârziere.

13:25 Dumnezeu poartă de grijă, pentru ca nevoile celor neprihăniți să fie acoperite, dar cei răi pot fi tot atât de siguri că stomacul lor va fi gol.

14:1 O soție cumsecade va avea grijă de casa și de familia ei. În schimb, femeia nechibzuită își va neglija soțul și copiii, întrebându-se apoi de ce familia ei se duce de răpă.

E posibil oare ca o femeie să aducă daune familiei sale printr-o activitate religioasă prea intensă?

14:2 Conduita unui om se reflectă în atitudinea sa față de Domnul. Cel drept se călăuzește după ceea ce știe că-I este plăcut lui Dumnezeu. Dar omului pervers nu-i pasă ce crede Dumnezeu, dezvăluindu-și astfel disprețul față de El. Kidner scrie:

Orice depărtare de la calea lui Dumnezeu este un act de afirmare semeață a voinței omului și o încercare de a impune judecata sa împotriva judecății lui Dumnezeu. Dar disprețul pe care îl presupune o atare acțiune este nespuse de irațional.²¹

14:3 În gura nebulului este o nuia pentru mândria lui. Arogața cuvintelor sale trebuie pedepsită. Pe de altă parte, vorbirea înțeleaptă a unora îi va păzi de o atare pedeapsă.

14:4 Un grajd fără boi poate fi păstrat într-o stare de curățenie, dar oare nu este mai bine ca acesta să fie prăfuit și chiar murdar, știind că de pe urma eforturilor unui bou se va culege o recoltă îmbelșugată? Răsplățile hârniceiei compensează orice aspecte dezagreabile implicate în procesul muncii.

Proverbul acesta nu trebuie interpretat drept scuză pentru ca oamenii să fie delăsători și să permită locuințelor sau lăcașurilor lor de cult să cadă în paragină. Mai degrabă, el atrage atenția asupra unei preocupări excesive pentru ordine desăvârșită și curățenie exagerată, în dauna progresului și a productivității.

14:5 C. H. Mackintosh a spus odată că mai bine este să mergi în rai cu un cuget curat, decât să rămâi pe pământ cu un cuget încărcat. Ce mare atenție trebuie să avem ca întotdeauna să fim curăți și sinceri!

14:6 Prin refuzul său permanent de a lua aminte, bațjocitorul își pierde capacitatea de a mai auzi. Nu va găsi adevărata înțelepciune atâta timp cât Îl va respinge pe Domnul.

Cel priceput percepe numaidecât ce este bine. „Căci oricui are i se va mai da, pentru ca să aibă din belșug...” (Mat. 13:12).

14:7 Nu cultiva relații de prietenie cu un nebul, „căci nu vei găsi acolo cuvintele cunoștinței” (RSV) sau „nu vei găsi la el nici o vorbă înțeleaptă” (Moffatt).

14:8 Pentru un om prudent înțelepciunea înseamnă a ști cum să se poarte cinstit, conștiincios și ascultător. Ceea ce consideră nebulul drept înțelepciune este, în realitate, nebulie, esența ei fiind înșelarea altora, ce va duce, în final, la auto-înșelarea sa.

14:9 Deși textul original ebraic nu este prea deslușit aici, ediția NKJV redă textul cu claritate.

Proștii își rād de păcat, refuzând să creadă.
 Dar pe mâneca păcatului e un pumnal.
 „Cum este posibil,” spun ei, „ca un lucru atât de plăcut și de atrăgător
 Să înțepie atât de usturător?”

Ei dovedesc astfel că nu cunosc vraja păcatului,
 Ce-i face s-o țină întruna numai cu petreceri și
 râsete

Până când se trezesc c-au ajuns în iad.

Ia, prin urmare, seama la tine însuși!

Cu păcatul nu te mai juca,

Pentru ca nu cumva Mântuitorul

Ușa în nas să ți-o trântescă!

—John Bunyan

Cei drepti se bucură de bunăvoința
 Domnului, fiind liberi de vinovăția și con-
 damnarea păcatului.

14:10 În inima omului sunt întristări și
 dureri pe care nici o altă ființă omenească
 nu le poate cunoaște (deși Domnul, desi-
 gur, le cunoaște). Tot așa și bucuria din
 inima omului o cunoaște doar cel în cauză.

14:11 Observați contrastul dintre **casă**
 și **cort**. Casei îi asociem ideea de perma-
 nentă, pe când cortul îl considerăm ca pe
 ceva vremelnic, temporar. Dar cortul celui
 drept este cel care va dăinui, pe când casa
 celui rău se va prăbuși.

14:12 Calea ce li se pare dreaptă oame-
 nilor este mântuirea prin fapte bune, prin
 cultivarea unui caracter nobil. Mult mai
 mulți oameni se duc în iad munciți de
 această concepție falsă decât de oricare
 alta. (Vezi și 16:25.)

Într-un sens mai larg, calea care i se
 pare omului dreaptă este cea pe care merge
 el, cărarea vocii sale proprii, care dis-
 prețuiește călăuzirea divină și sfaturile
 oamenilor. O atare cale nu poate sfârși
 decât în dezastru și moarte spirituală.

14:13 În viață nu există bucurii pure,
 neumbrite de tristețe. Oricât de mare ar fi
 bucuria, există întotdeauna și un element
 de întristare, după cum s-a exprimat Knox:
 „Bucuria se îmbină cu întristarea, răsul cu
 lacrimile.”

14:14 **Cel cu inima rățăcită se va**
sătura de căile lui, dar omul bun va fi
săturat de sus. Cel ce se îndepărtează de
 Domnul va culege consecințele rățăcirii

lui. Așa a spus Naomi: „Cel Atotputernic
 m-a umplut de amărăciune. La plecare
 eram în belșug, dar acum Domnul mă duce
 înapoi cu mâinile goale” (Rut 1:20b, 21a).
 Iar fiul risipitor a spus: „Câți argați ai
 tatălui meu au belșug de pâine, iar eu mor
 aici de foame!” (Luca 15:17).

Cel drept e mulțumit de căile sale,
 deoarece sunt ale Domnului. El poate afir-
 ma împreună cu David: „Paharul meu este
 plin de dă peste el” (Ps. 23:5c) sau cu
 Pavel: „Am luptat lupta cea bună, am ter-
 minat de alergat cursa, am păstrat credința”
 (2 Tim. 4:7).

14:15 Cel naiv și credul cade ușor pradă
 oricăror idei sau teorii noi. Cel prudent nu
 se lasă chiar așa de ușor înduplecat, cân-
 țărind bine tot ceea ce i se prezintă, păzin-
 du-și astfel pașii de cădere. Credința insistă
 întotdeauna să i se prezinte cele mai solide
 probe, pe care le află în Cuvântul lui
 Dumnezeu. Credulitatea acceptă ca pe o
 realitate tot ce spune vremelnicul savant,
 filozof sau psiholog.

14:16 Omul înțelept se teme, în sensul
 că este atent și cumpănește bine lucrurile.
 Desigur, versetul mai subliniază și cealaltă
 idee, că omul respectiv se teme de
 Domnul.

Nebunul este arogant și neatent, dis-
 prețuind orice înfrânare și dând dovadă de
 o nemărginită încredere în sine.

14:17 **Cine este iute la mânie face**
prostii. La supărare el comite fapte fără să
 se oprească pentru a lua în considerare
 consecințele. Trânțește uși, azvârle tot ce-i
 stă în cale, urlă, rostește înjurături și in-
 sulte, sfărâmă mobilierul, pentru ca în cele
 din urmă să parăsească scena dezastrului în
 culmea mâniei. Dar dacă ar fi să alegem,
 parcă l-am suporta mai ușor pe acest om,
 decât pe cel dominat de intenții rele. Pe
 acesta toți îl urăsc din pricina vicleniei și a
 sângelui rece cu care comite actele sale de
 duplicitate.

14:18 **Cei proști moștenesc nebunia.**
 De vreme ce refuză să ia seama la învăța-
 tura sănătoasă, înseamnă că preferă să
 îmbrățișeze prostia.

Oamenii prudenți sunt onorați și răs-
 plătiți datorită faptului că acumulează
 încontinuu alte și alte cunoștințe.

14:19 Proverbul acesta ne îndreaptă privirile spre triumful final al binelui asupra răului. Dumnezeu va răzbuna cauza celor drepti. Și pentru Haman a venit ziua în care a trebuit să se plece înaintea lui Mardoheu. Tot așa va veni ziua când orice genunchi se va pleca în univers în fața lui Isus Cristos Regele Regilor și Domnul domnilor.

14:20 Săracul este urât până și de aproapele său. N-ar trebui să fie așa, dar este, de multe ori. Mulți oameni leagă prietenii pornind de la interese proprii. Din această pricină ei îi evită pe cei săraci, întreținând relații doar cu cei bogați, în scopul atingerii scopurilor lor egoiste. Dar pe noi ar trebui să ne intereseze oamenii în funcție de ceea ce putem face noi pentru ei, iar nu de ceea ce am putea obține de la ei.

Într-o anumită privință, bogatul are mulți prieteni, dar în alta el nu va ști niciodată câți prieteni adevărați are, cu alte cuvinte prieteni care să-l iubească pentru ceea ce este, iar nu pentru ceea ce posedă.

14:21 Versetul acesta are negreșit legătură cu cel precedent. Este păcat să-i disprețuiești pe săraci, deoarece Dumnezeu i-a ales (Iac. 2:5). Omul care **are milă de cei săraci** este binecuvântat prin înșeși actele de milostenie pe care le săvârșește.

Să nu uităm niciodată că Domnul Isus a venit pe lume ca om sărac. Cineva L-a numit: „prietenul meu din Nazareth fără nici un ban în buzunar.“

14:22 Cei care urzesc răutăți și pun la cale planuri rele sunt sortiți să se rătăcească. Cei care gândesc bine despre alții sunt răsplătiți cu îndurare și adevăr. Asta înseamnă că Dumnezeu își arată bunăvoința față de ei și-și ține promisiunile de a-i ocroti și răsplăti. În plus mai înseamnă că oamenii îi vor răsplăti cu loialitate și credincioșie.

14:23 Orice lucrare vrednică de cinste va fi de folos. În schimb, vorbăria goală nu duce decât la sărăcie. Cunoaștem cu toții oameni care sunt în stare să vorbească ore întregi despre problemele lor, fără însă ca să miște vreun deget pentru a le rezolva. Discută cu înflăcărare despre evanghelizare, dar nu se clintesc din fotoliile lor pentru a da vecinilor vreo mărturie despre Domnul Isus. Cu răsuflarea întretăiată își

vor spune despre ce intenționează să realizeze în viitor, dar nu duc niciodată la îndeplinire planurile lor.

14:24 Gloria celor înțelepți stă în bogățiile lor. Ei pot să se laude cu ceva de pe urma înțelepciunii lor – fie că este o valoare spirituală, fie materială. În schimb prostii (nebunii) n-au ce să arate după o viață întreagă de trudă decât prostia lor.

14:25 Un martor care spune adevărul în fața instanței îi va scăpa pe oameni de pericolul de a li se face o înscenare. Dar martorul înșelător denaturează faptele, cu toate consecințele dezastruoase care decurg dintr-o atare înșelăciune.

Cel ce vestește Evanghelia este un martor adevărat, care scapă sufletele de la moartea veșnică. În schimb, „liberalii“ și „adeptii cultelor deraiate“ sunt martori perfizi care spun minciuni și duc sufletele în rătăcire.

14:26 Omul care se teme de Domnul are toate motivele să se încreadă în El, să fie sigur că e la adăpost. Dacă Dumnezeu este pentru el, nimeni nu va putea să-i stea împotriva, în ultimă instanță (Ro. 8:31). Copiii aceluia om vor avea un loc de refugiu la umbra aripilor lui Dumnezeu când vor fi atacați de cei răi.

14:27 Încrederea în Dumnezeu este un izvor de tărie și vitalitate spirituală, care îl învrednicește pe cineva să evite **cursele mortii**.

14:28 Cinstea unui rege depinde de dimensiunea loialității popoului, de gradul său de mulțumire. Nu e cine știe ce prestigiu pentru un prinț să dețină un titlu, dacă nu va avea decât un număr mare de supuși sau chiar deloc.

14:29 Omul care dă dovadă de răbdare când este provocat demonstrează un grad ridicat de pricepere și înțelegere. În schimb cel impulsiv promovează prostia, etalând-o în fața tuturor.

14:30 Inima sănătoasă din acest verset înseamnă o minte împăcată, mulțumită. Iată cum traduce Knox proverbul: „Pacea minții înseamnă sănătate pentru trup.“

Invidia și patima sunt însă în detrimentul sănătății trupului, fapt confirmat de Dr. Paul Adolph:

Printre cele mai frecvente cauze ale așa-numitor boli de nervi, recunoscute de psihiatri, sunt sentimentul de culpă, resentimentele (refuzul de a ierta), frica, anxietatea, frustrarea, nehotărârea, îndoiala, gelozia, egoismul și plictiseala. Din nefericire, deși au reușit să depisteze cauzele tulburărilor de ordin emotiv, care provoacă boala, au eșuat lamentabil în efortul de tratare a acestor tulburări, pentru simplul fapt că din metoda lor lipsește credința în Dumnezeu.²²

14:31 Oricine profită de cel sărac îl insultă pe Creatorul acestuia. George Herbert a spus că omul a fost făcut după chipul lui Dumnezeu, dar, în plus, un sărac reprezintă fidel amprenta lui Cristos.

Al doilea rând al proverbului înseamnă că cei care se îndură de cei nevoiași îl cinstesc astfel pe Dumnezeu.

14:32 „Când celui rău i se face după cum merită, viața lui încetează. În schimb pentru cel drept până și în pragul morții tot mai este speranță” (Knox). Iuda este o ilustrație adecvată pentru prima parte a proverbului, pe când Pavel e o un exemplu grăitor al adevărului din a ultima parte a versetului.

14:33 Fraza: „**Înțelepciunea se odihnește într-o inimă pricepută**” ar putea însemna: (1) că înțelepciunea se simte în largul ei în inima unui astfel de om sau (2) că omul respectiv nu face paradă inutilă de tot ce știe.

Al doilea rând este mai dificil de interpretat, sensul putând fi (1) că nu-ți va trebui mult până când vei afla ce se află în inima celor nesocotiți; (2) înțelepciunea nu se cunoaște în inima nebunilor (RSV); (3) „înțelepciunea trebuie să dea din coate și să facă gălăgie înainte de a fi recunoscută de nebuni” (Text marginal Berkeley).

14:34 Pentru ca o națiune să fie mare, liderii ei, guvernării, precum și cei guvernați trebuie să fie oameni dreți, cu un caracter moral, cărora să le meargă vestea pentru neprihănirea lor. În schimb corupția, șpaga, mita, „subterfugiile murdare,” scandalurile și toate formele de nelegiuire civilă îi aduc unei țări doar dizgrație.

14:35 Un dregător va privi cu bunăvoință asupra unui slujitor care se comportă înțelept (vezi exemplele lui Iosif,

Mardoheu și Daniel). Dar mânia lui se îndreaptă asupra celui ce are o purtare rușinoasă. „Regele își manifestă bunăvoința față de un ministru capabil, dar se aprinde de mânie împotriva unui incompetent” (Moffatt).

15:1 O mare parte a capitolului 15 este consacrată temei vorbirii. Un răspuns blând sau conciliant va preveni izbucnirea sau amplificarea mâniei. Dacă-i vei răspunde unui om cu un cuvânt aspru, asta nu va face altceva decât să alimenteze natura lui păcătoasă, drept care în curând vei fi implicat într-o ceartă aprinsă cu el. Spurgeon ne oferă o pertinentă ilustrație în această privință:

Pe vremuri locuam într-un cartier în care grădina mea era despărțită de proprietatea vecinului doar printr-un gard viu destul de permeabil. Vecinul avea un câine, care s-a dovedit a fi un grădinar înfloritor de prost, drept care plantele mele n-au dus-o deloc bine. Prin urmare, într-o seară, pe când mă plimbam de unul singur, l-am surprins pe câine provocând stricăciuni grave și, întrucât mă aflam la mare distanță, am aruncat cu băț în direcția lui, spunându-i să plece numaidecât acasă. Dar potaia, în loc să meargă acasă, a luat în gură bățul și s-a înfățișat înaintea mea, dând din coadă fericit. Apoi a lăsat bățul la picioarele mele, privindu-mă în chip tare înduioșător. Ce mai puteam face, decât să-l mângâi și să-i spun că e un câine cuminte și că regret că l-am vorbit atât de aspru cu câteva minute mai înainte.²³

15:2 De pe limba unui înțelept se preling informații de mare preț. El știe ce, când și cum să vorbească. În schimb, din gura nebunilor țâșnește încontinuu prostia.

15:3 Dumnezeu este omniscient; ochii Săi sunt peste tot. Nimic nu-I este ascuns. El veghează asupra oricărui cuvânt, faptă, gând sau motiv și al celor răi, și al celor buni. Asta l-a determinat pe David să exclame: „O atare cunoștință este prea minunată pentru mine; este înaltă și n-o pot atinge” (Ps. 139:6).

15:4 **Limba dulce** înviorază, alină și restaurează. În schimb vorbele perverse și malițioase frâng duhul.

15:5 Ne-am mai întâlnit cu acest gen de om nebun, care îl consideră pe tatăl său

drept înapoiat, demodat, incapabil de a-i mai da vreun sfat util. Dar fiul înțelept primește îndreptarea părintească, beneficiind de pe urma ei. El este prudent și pe viitor va fi și mai prudent.

15:6 Cei ce au fost crescuți într-o familie credincioasă pot adeveri adevărul din primul rând al proverbului. Chiar dacă părinții lor nu au fost bogați, le-au lăsat copiilor o moștenire spirituală de o imensă valoare.

Câștigurile necinstite ale celui lipsit de scrupule îi aduc numai necazuri, lui și întregii sale familii. O ilustrație adecvată o găsim în cazul lui Acan (Iosua 7).

15:7 Conversația unui om înțelept este plină de cunoștințe practice. Dar cel nechibzuit nu poate fi de nici un folos pentru alții, deoarece n-are minte.

15:8 Primul rând al proverbului ne învață cât de lipsit de valoare este un ritual din care lipsește realitatea. Omul rău poate să-I aducă Domnului ofrande, dar Dumnezeu le disprețuiește. „Ascultarea este mai bună decât jertfa“ (1 Sam. 15:22). Dumnezeu își găsește plăcerea în rugăciunea smerită a celui drept. „Jertfele plăcute lui Dumnezeu sunt un duh zdrobit; Dumnezeule, Tu nu disprețuiești o inimă zdrobită și mâhnită“ (Ps. 51:17).

15:9 Calea celui rău îi este foarte neplăcută Domnului. Dar El îl iubește pe cel ce trăiește în ascultare de Cuvântul Său.

15:10 Proverbul acesta poate fi examinat din două unghiuri. În primul rând ar putea fi considerat o descriere a doi oameni diferiți – cel rătăcit, care **părăsește cărarea** și cel ce nu vrea să se lase învățat (cel ce **urăște mustrearea**), și a pedepselor pe care le merită: unul este **aspru corectat** iar celălalt moare. Sau e posibil ca proverbul să descrie unul și același om, în ambele segmente. Mai întâi rătăcirea lui îi atrage o aspră corectare. Dar el refuză să învețe din această experiență, drept care își va pierde viața. Structura specifică poeziei ebraice (paralelismul) face ca a doua variantă să fie cea plauzibilă.

15:11 **Iadul și Nimicirea** (în ebraică: *Șeol* și *Abaddon*; în ediția GBV: „Locuința Morților și Adâncul“) simbolizează lumea nevăzută de dincolo de mormânt. Dacă Dumnezeu știe tot ce se întâmplă dincolo de moarte, în viața de apoi, **cu cât mai mult inimile și gândurile secrete ale fiilor oamenilor de pe pământ?** „Nici o făptură nu este ascunsă de El, ci totul este gol și descoperit înaintea ochilor Aceluia cu care avem de a face“ (Ev. 4:13).

15:12 Cel batjocoritor se zburlește, refuzând să fie corectat, **de aceea nu se duce la cei înțelepți** să primească sfaturi, ci la cel de la care crede că va primi ceea ce dorește să audă. O atare politică este sortită eșecului, nefăcând altceva decât să-l pecetluiască în încăpățânarea lui, lăsându-l în cloaca stagnării.

15:13 **O inimă veselă** se reflectă prin zâmbetul cuiva, pe când o inimă frântă lasă urme adânci asupra ființei omenești, provocând descurajare și disperare.

15:14 Oamenii cei mai culți nu încetează niciodată efortul de a-și însuși noi cunoștințe. **Dar gura nescotitilor se hrănește din nebulie.** „Înțelepții se înțeleptesc și mai mult, nepricepuții devin tot mai opaci.“

15:15 Proverbul pare să contrasteze pesimistul și optimistul. Primul este mereu abătut, timid și negativ, pe când al doilea pare să fie mereu pe înălțimi, bucurându-se din plin de viață.

15:16 **Mai bine** un credincios sărac decât un bogat care se frământă tot timpul. Bogățiile sunt însoțite de **tulburări**, pe când credința implică o viață fără îngrijorare.

15:17 Un blid de legume într-o atmosferă de iubire face mai mult decât un cotlet delicios într-un mediu marcat de certuri. „Mai bine o mâncare de legume, decât cele mai alese bucate servite pe fond de ură.“ spune Moffatt.

Un vitel ingrășat este cel crescut în grajd, cu cele mai alese nutrețuri, a cărui carne este fragedă și cu gust plă-

cut. Joseph R. Sizoo spune:

Într-un oraș din apropiere am vizitat una din cele mai luxoase moșii pe care le-am văzut vreodată în America. Imobilul era prevăzut cu șemineuri italiene, tapiserii belgiene, covoare orientale și picturi scumpe. I-am spus unui prieten: „Ce fericiți trebuie să fi fost cei ce au locuit în acest palat!“ „N-au fost deloc fericiți,“ mi-a răspuns el. „Deși au fost milionari, soțul și soția nu și-au vorbit niciodată. Palatul acesta a fost un viespar de ură! Oamenii aceștia n-au avut pic de dragoste pentru Dumnezeu sau unul pentru celălalt.“ (*Our Daily Bread*)

15:18 Un om iute la mânie mereu va da naștere la certuri. În schimb omul mai înțelept va ști cum să evite **neînțelegerile** sau cum să le aplaneze, după ce au izbucnit.

15:19 Drumul leneșului este presărat cu tot felul de greutăți. Poate că acestea sunt pretextul de care se folosește pentru a sta cu mâinile în sân. **Cărarea celor drepti** este netezită.

15:20 Fiul înțelept aduce multă bucurie tatălui său. Dar cel îndărătnic își tratează mama cu dispreț, împotrivindu-se vouinței ei și neavând nici considerație pentru lacrimile ei.

15:21 Un prost se lăfăie în prostia lui, căci n-a cunoscut altceva mai bun. Pentru un înțelept bucuria vieții este să trăiască în cumpătare și neîntinare de orice lucru imoral.

Unui porc îi place să se tăvălească în noroi, pe când o oaie caută pășunea curată.

15:22 Când oamenii acționează de capul lor, fără să caute sfatul altora, praful se alege de planurile lor. Mult mai sigur este să culegi o gamă largă de informații și sfaturi. Oamenii cu experiență te pot preveni cu privire la pericolele ce trebuie evitate, îți pot sugera metodele cele mai bune, etc.

15:23 Mare este satisfacția de a putea da un răspuns sincer și util. De asemenea, un cuvânt rostit la timpul său, pentru împlinirea unei anumite nevoi, este de mare preț. Vezi Isaia 50:4: „...un cuvânt la timpul său pentru cel obosit.“

Isus știe să rostească acel cuvânt.

15:24 Cărarea celui înțelept duce în sus, ajutându-l să evite cărarea ce duce în jos, la moarte și pierzare. Din nou ni se amintește despre cele două drumuri și două destine ale omenirii.

15:25 Domnul va surpa averea celui arogant și dur, dar va apăra hotarul micii parcele a văduvei asuprite.

15:26 Domnul detestă planurile rele ale celor lipsiți de scrupule, dar Își găsește plăcerea în cuvintele celor curați.

15:27 Proverbul acesta se referă probabil la un judecător sau alt slujbaș public ce-și sporește conturile bancare prin mita ce o ia. Procedând astfel el încalcă principiile dreptății și se compromite. Dar, ceea ce e și mai grav, aduce necazuri nesfârșite peste familia sa. Omul care refuză să primească mită este cel ce-și prețuiește viața.

15:28 Un om bun se gândește înainte de a vorbi, cumpănind cum să răspundă. Dar de îndată ce deschide gura cel rău, din ea năvălește un șuvoi de cuvinte nepotrivite, murdare și imorale.

15:29 Domnul Se depărtează de cei răi în sensul că nu are părtașie cu ei iar ei nu țin legătura cu El prin rugăciune. Credincioșii au însă acces imediat la Suveranul universului, fiind primiți în chiar sala tronului cerului, atunci când se roagă. „Știm că Dumnezeu nu ascultă pe păcătoși, ci, dacă este cineva temător de Dumnezeu și face voia Lui, pe acela îl ascultă“ (Ioan 9:31).

15:30 Atitudinea de optimism tonifiant a cuiva, manifestată printr-o față mereu zâmbitoare, este contagioasă, îmbărbătându-i pe cei cu care intră în contact. De asemenea, veștile bune înviorează ființa.

15:31 Cel ce ține seama de sfatul bun ce duce la adevărata cale a vieții va ocupa loc printre înțelepții pământului. Învățăturile Bibliei în general și cele ale evangheliei în special sunt dătoare de viață.

15:32 Dacă cineva refuză să asculte

de învățăturile sănătoase, înseamnă că se disprețuiește pe sine și se aruncă în prăpastia pierzării. **Dar cel care ascultă mustrarea își promovează interesele supreme.**

15:33 Frica de Domnul este disciplina ce conduce la înțelepciune. Smerenia merge înaintea slavei.

B. Preamărirea stilului de viață neprihănit (16:1–22:16)

16:1 Numele Iehova (Domnul) apare de nouă ori în primele unsprezece versete ale capitolului 16. Omul poate face planuri din timp, dar Domnul este suveran, anulând toate cuvintele omului, întru împlinirea planurilor sale. „Omul propune dar Dumnezeu dispune.“

De pildă, Balaam a vrut să-l blesteme pe Israel, dar cuvintele ce i-au ieșit din gură au fost, în realitate, o binecuvântare (Nu. 22:38; 23:7-10).

Sau să luăm exemplul lui Caiafa, care a rostit cuvinte ce au depășit propria sa înțelepciune (Ioan 11:49-52). Irod și Pilat au conspirat pentru a-I face lui Isus ceea ce Dumnezeu deja rânduse să facă (Fapte 4:27, 28).

Proverbul ar mai putea însemna că deși copiii lui Dumnezeu persecutați plănuiesc adesea dinainte ce să spună la procesul lor, Dumnezeu le dăruiește cuvintele adecvate la vremea potrivită (Mat. 10:19).

16:2 Căile unui om sunt acțiunile sale exterioare, după care el se judecă și pe care le declară curate. Dar Dumnezeu vede motivele și intențiile inimii. „Cine poate să-și înțeleagă erorile? Curățește-mă de greșeli secrete“ (Ps.19:12).

16:3 Cea mai bună modalitate de a ne asigura că visele și țelurile noastre se vor împlini este să le încredințăm Domnului. J. Allen Blair spune:

Uneori ne trezim că suntem tulburați și deprimați, chiar atunci când ne străduim să facem lucrarea Domnului. Oare ar putea fi vreun lucru mai potrivit dorinței lui Dumnezeu față de noi? Dumnezeu nu

poate lucra cu inimi pline de neliniște. Ori de câte ori un creștin ajunge în această stare, va trebui să se oprească numaidecât și să se întrebe: „A cui este lucrarea?“ Dacă este lucrarea lui Dumnezeu, să nu uiți niciodată că și povara ei îți aparține tot lui Dumnezeu. Nu tu ești cel important, ci Cristos! El lucrează prin noi. Prin urmare, ce trebuie să facem când lucrurile nu merg cum ar trebui? Să mergem la El! Orice alt lucru va constitui un act de neascultare.²⁴

Rugăciune: „Dăruiește-mi ochiul care să-L vadă pe Dumnezeu în toate și mâna care să-L slujească în toate, și inima care să-L binecuvânteze pentru toate“ (Daily Notes).

16:4 Versetul acesta nu sugerează că Dumnezeu i-ar fi creat pe unii oameni pentru a fi condamnați. Nicăieri Biblia nu propagă doctrina reprobării. Oamenii sunt condamnați în urma propriilor lor decizii, luate de bună voie, nu prin vreun decret al lui Dumnezeu.

Proverbul ne spune, mai degrabă, că Dumnezeu are un scop, un țel, un plan în toate lucrurile. Pentru orice cauză există un rezultat, pentru fiecare faptă este o răsplată sau o pedeapsă. El a rânduit o zi a necazului sau răului pentru cei răi, după cum a pregătit raiul pentru cei ce-L iubesc. „Tot ce a făcut Domnul își are destinul; iar destinul omului rău este nimicirea“ (TEV).

16:5 Domnul urăște orgoliul omului. După cum s-a arătat deja, sintagma: „**deși își vor uni forțele**“ înseamnă, textual: „mână în mână.“ În acest context expresia sugerează, probabil, certitudinea faptului că cel rău va fi pedepsit.

16:6 Doctrina acestui verset trebuie studiată în lumina tuturor celorlalte versete din Scriptură pe această temă. Nicidecum nu se poate interpreta în sensul că omul ar putea fi mântuit prin manifestarea unei atitudini de milostenie și de sinceritate. Mântuirea este numai prin har, prin credința în Domnul. Numai în măsura în care îndurarea și adevărul sunt semnele

existenței unei credințe mântuitoare se poate spune că acestea îl curățesc pe un om de fărădelege.

A doua parte a proverbului este clară, cel puțin la prima privire. Încercându-se în Domnul, oamenii pot scăpa de necazuri și nenorociri.

16:7 Ca atâtea alte proverbe, și aici putem afirma că aceasta e regula generală, dar nu fără excepții. „O viață neprihănită dezarmează opoziția.“ Sau, după cum s-a exprimat Barnes: „Bunătatea are puterea de a-i încânta și a-i cucerii pentru sine până și pe dușmani.“

Stanton l-a tratat pe Lincoln cu un dispreț total, numindu-l: „un clovn de speță joasă“ și „gorila primară.“ Ba mai mult, a spus el, nu e nevoie să te duci în Africa pentru a prinde o gorilă, pentru că ai deja una în Springfield, Illinois. Lincoln nu s-a răzbunat niciodată. Mai degrabă, l-a numit pe Stanton în fruntea ministerului apărării, crezând că era cel mai calificat pentru a ocupa acest post.

După ani și ani, când Lincoln a fost asasinat prin împușcare, Stanton a privit fața lui aspră și a spus, cu lacrimi în ochi: „Aici zace cel mai mare dregător de oameni pe care l-a văzut lumea.“

16:8 Mai bine este să ai un venit modest, pe care l-ai câștigat însă pe căi cinstite, decât venituri uriașe, dar în condiții de nedreptate sau de fraudă.

16:9 După cum ni s-a amintit în versetul 1, omul depune eforturi asidue pentru a-și clădi o carieră, dar numai Domnul stabilește care dintre planuri se vor împlini. Saul din Tars și-a făcut planul să-i persecute pe sfinții creștini din Damasc, dar a sfârșit prin a deveni unul dintre ei! Onisim a intenționat să-l părăsească pe Filimon pentru totdeauna, dar Dumnezeu l-a adus înapoi, în condiții mai bune decât ar fi avut dacă n-ar fi plecat.

16:10 Pentru că un rege este reprezentantul lui Dumnezeu (Rom. 13:1), edictele și deciziile sale sunt însoțite de autoritate și de finalitate. Prin urmare, gura lui nu are voie să

greșească la judecată.

16:11 La Dumnezeu funcționează un oficiu al standardelor, în cadrul căruia El stabilește cumpăna dreaptă și greutatea de cântărit. Când oamenii se poartă în conformitate cu standardele Sale, El îi aprobă și-i binecuvântează.

16:12 Realmente este o rușine pentru oricine să facă rău, dar în special pentru regi. Ei Îl reprezintă pe Dumnezeu în postul pe care îl ocupă și, prin urmare, au o responsabilitate mai mare. **Tronul este întărit** pe temelia faptelor bune.

Trebuie să adăugăm că versetul ar mai putea însemna că este o rușine pentru regi ca *supușii lor să facă răul*. Un guvern legal și drept trebuie susținut prin neprihănire. Acolo unde au fost abandonate normele morale va domni anarhia.

16:13 Regii buni nu-i apreciază pe cei ce fletează sau dau dovadă de fățărnicie în vorbirea lor. În schimb îi prețuiesc pe cei pe al căror cuvânt te poți bizui, pe cei ce sunt oameni sinceri, dintr-o bucată.

16:14 Trebuie să te porți cu mare atenție față de rege, deoarece dacă l-ai ofensat, una-două te condamnă la moarte. Înțeleptul nu-l va provoca pe dregător fără rost, ci va căuta să-l îmbune.

16:15 Când regele e bine dispus, fericirea de pe fața lui răspândește în jurul său bucurie în tot regatul său. Bunăvoința sa are același efect înviorător pe care-l au norii ce aduc ploaia târzie.

16:16 Bogățiile pământești nu se pot compara cu înțelepciunea și cunoașterea. Bogățiile adesea dispar peste noapte, dar înțelepciunea divină dănuie în veac.

16:17 Cei drepti merg pe calea sfințeniei și nu se abat pe cărările lăturălnice ale păcatului. Cine merge drept înainte pe această cărare își păzește viața de greutate și necazuri.

16:18 Un arbore înalt atrage fulgerele. Tot așa Dumnezeu îi doboară pe cei trufași. Oamenii încrezuți ajung,

în cele din urmă, să sufere vreo experiență umilitoare, menită să-i dezumfle, să le reteze trufia. În fond, e de ajuns să ai un mic ac, pentru a perfora un balon mare.

Mândria este cea care a provocat căderea lui Lucifer – după cum a descris Marlowe acest eveniment: „mândria lui cutezătoare și obrăznicia sa sunt cauzele pentru care Dumnezeu l-a alungat din fața raiului.”

16:19 Mai bine este să ai tu însuși un duh smerit și să te însoțești cu cei de jos, decât să împarți cine știe ce avantaje cu cei mândri.

Dorești cumva să fii cel dintâi? – atunci slujește cu smerenie.

Vrei să te înalți? – atunci coboară.

Dar oricât de jos te-ai coborî,

Cel Preafălt a coborât mai mult decât tine.

–*Autor necunoscut*

16:20 Cine cugetă cu înțelepciune la cuvânt va găsi binele și oricine se încrede în Domnul este fericit. Prin urmare, proverbul spune: „Citește Biblia! Cugetă la ceea ce ai citit și încrede-te în Cel care a scris-o.”

16:21 Omul cu adevărat înțelept va fi recunoscut pentru discernământul și pătrunderea sa spirituală. În plus, maniera plăcută în care vorbește el îi va determina pe alții să fie mai dispuși de a-l asculta și a învăța. „Cuvintele înțelepte te fac mai convingător” (NASB) (sau cum se spune pe românește: „Vorba dulce mult aduce,” n.tr.)

16:22 Priceperea are rolul unui izvor de viață, aducându-i celui ce o posedă multă învioreare, pe când nebunia este un bici pentru nebuni, care sunt pedepsiți prin propria lor prostie. „Nebunia este pedeapsa nebunilor” (Berkeley).

16:23 Vorbirea unui om înțelept este un indiciu pentru ceea ce se află în inima sa. El își etalează cunoștințele prin ceea ce spune. Iar afirmațiile sale sunt dublate de o anumită persuasiune. El vorbește cu autoritate.

16:24 Cuvintele plăcute și blânde au calitățile unui fagure de miere – fiind

plăcute la gust și sănătoase pentru oase. Cum se exprimă Kidner: „A spune lucruri frumoase când putem face acest lucru este un bine simplu pe care-l putem face unei persoane, pe plan mental și apoi pentru organismul său.”

Watchman Nee a relatat cazul unei femei al cărei soț nu avea niciodată cuvinte de apreciere pentru nici un lucru făcut de ea. Drept care ea era mereu îngrijorată: că s-ar fi putut să greșească în datoria ei de soție sau mamă. E posibil ca aceasta să fi declanșat în ea tuberculoza. Pe când se afla pe patul de moarte, soțul i-a spus: „Nu știi ce-o să ne facem fără tine, deoarece tu ai făcut atât de mult și atât de bine.” „De ce nu ai spus acest lucru mai devreme?” a întrebat ea. „Vezi, eu m-am blamat tot timpul pe mine, doar pentru că tu niciodată nu mi-ai spus Bravo!”²⁵

16:25 Adevărul acesta se găsește și la 14:12, fiind repetat din rațiuni de subliniere. S-ar părea că e la mîntea cocoșului că în rai se ajunge fiind bun și făcând ceea ce e bine. Dar realitatea este că singurii care vor ajunge în rai sunt păcătoșii salvați prin har.

16:26 Cine muncește, pentru el muncește, căci foamea lui îl îndeamnă la lucru. El știe că dacă nu muncește, nu va primi salariul. Or, fără bani nu va putea cumpăra alimente de la băcănie. Prin urmare, dacă s-ar întâmpla să se lase la un moment dat de lucru, foamea l-ar îndemna să reia munca.

Principiul este adevărat și în domeniul spiritual. Când ne dăm seama de profunzimea noastră nevoie spirituală, suntem împinși către Cuvântul lui Dumnezeu și către rugăciune.

16:27 Versetele 27-30 ne oferă diverse fațete ale răutății. Mai întâi vedem omul rău în postura celui care sapă (sau „pregătește”) nenorocirea și a cărui vorbire este **ca un foc aprins**, provocând arsuri și răni acute.

16:28 Omul pervers este cel ce denaturează adevărul. Prin minciuni, prin jumătăți de adevăr sau prin pre-

zentarea incompletă a faptelor, el răspândește discordia. Cel ce umblă cu vorba îi va despărți pe prieteni apropiați.

16:29 Omul violent caută să-l ducă în eroare pe aproapele său, încurajându-l să ia parte împreună cu el la diverse infracțiuni (vezi Rom. 1:32)

16:30 Expresia feței poate transmite conotații rele. De pildă, când un om trage cu ochiul asta poate indica colaborare în direcția comiterii unor fapte rele. Buzele strânse pot exprima hotărârea de a duce la capăt un asemenea plan.

16:31 „Dacă” din acest verset trebuie eliminat. Perii albi reprezintă o viață lungă – o cunună de slavă sau de frumusețe, deoarece este considerată în acest context o răsplată pentru o viață dreaptă. Prin urmare, versetul 31 este contrariul versetului 23 din Psalmul 55: „Oamenii setoși de sânge și înșelători nu vor trăi nici jumătate din zilele lor.”

16:32 Omul care știe să-și stăpânească nervii este un erou mai mare decât un cuceritor militar. Izbânda în acest domeniu este mai greu de obținut decât cucerirea unei cetăți. Dacă nu mă credeți, nu aveți decât să încercați!

Deși a fost unul din cei mai puternici Țari ai Rusiei, Petru cel Mare a eșuat în acest domeniu. Într-un acces de mânie, l-a lovit pe grădinarul său, care, după câteva zile, a decedat. „Vai,” a spus Petru cu tristețe, „am cucerit națiuni, dar n-am fost în stare să mă cuceresc pe mine!”²⁶

16:33 În VT și chiar până la Rusalii, tragerea la sorti era o modalitate legitimă de a afla voia lui Dumnezeu. La prima vedere era un proces aleatoriu, dar Domnul a intervenit, arătându-Și călăuzirea.

Astăzi Cuvântul integral al lui Dumnezeu ne oferă o cunoaștere temeinică a voii lui Dumnezeu. Când avem nevoie de călăuzire specială în chestiuni pe care nu le găsim tratate în Cuvânt, putem afla voia Sa așteptând să primim răspuns la rugăciunile noastre. Apoi constatăm că toate deciziile vin de la Domnul.

17:1 O bucată de pâine uscată mâncată într-un cadru liniștit este mai bună decât o

masă bogată într-o casă luxoasă, unde se petrece din plin, dar din care se aud certuri și în care oamenii nu sunt fericiți.

17:2 Un slujitor capabil adesea se va ridica mai presus de un fiu care aduce rușine. Astfel, slujitorul lui Solomon, Iero-boam, a obținut controlul asupra a zece din semințiile Israelului, lăsându-i fiului lui Solomon, Roboam, doar două.

Slujitorul are adesea parte de moștenire alături de fii, pe picior de egalitate. În cazul lui Avram, se părea la un moment dat că slujitorul său avea să-i fie singurul moștenitor (Gen. 15:2, 3).

17:3 Dumnezeu poate face ceea ce nici un cuptor nu poate face. În cuptor se încearcă argintul și aurul, dar Domnul poate încerca inima omului. În procesul acestei încercări, El înlătură zgura, purificând viața până când Își vede oglindit chipul în acea viață.

Când cărarea vieții te va duce prin încercări de foc,

Harul Meu îți va fi de ajuns;

Flacăra nu te va vătăma, căci Eu am grijă ca ea Doar zgura s-o înlătore și aurul să-l lămurească.

—George Keith

17:4 Cel care face rău ascultă cu luare aminte la buzele nelegiuite, găsindu-și plăcerea în minciuni, zvonuri neîntemeiate și acuzații false. La rândul lui, minci-noșilor le place să asculte tot felul de bârfe și relatări izvorâte din maliție. În această privință, genul de cuvinte cu care se hrănește un om este un bun indiciu pentru ceea ce zace în inima sa.

17:5 Deja am văzut la 14:31 că oricine îl batjocorește pe cel sărac Îl insultă de fapt pe Creatorul acestuia (vezi Iacov 5:1-4). Oricine privește fără milă, cu satisfacție în inima sa, la nenorocirea (care aproape întotdeauna îi duce pe cei săraci la și mai mare sărăcie) nu va rămâne nepedepsit de către Domnul. Cartea Obadia rostește sentința de pierzare pentru Edom, pentru faptul că s-a bucurat de căderea Ierusalimului.

17:6 Bătrânilor le face cinste să aibă o mulțime de urmași evlavioși (vezi Ps. 127:3-5; 128:3). Tot așa și copiii pot fi recunoscători pentru tatăl lor. Nu găsim

aici nici o justificare pentru existența așa-numitei prăpastii dintre generații.

17:7 Cuvintele alese și nobile par nelalocul lor în gura unui nebun. Chiar și mai nepotrivite sunt buzele mincinoase în cazul unui prinț. Lumea se așteaptă la mai mult din partea copiilor lui Dumnezeu, întrucât ea ne măsoară după un standard mai înalt decât cel folosit în cazul ei.

17:8 Mita poate părea, la prima vedere, ca un lucru care aduce noroc. Dar oricine recurge la mită va constata că într-adevăr aceasta face minuni pentru el, deschizând uși, obținând favoruri și privilegii sau ajutându-l să iasă din bucluc.

17:9 Omul care refuză să-și aducă aminte de ofensa ce i s-a adus urmărește dragostea și prietenia. Cel care insistă să scoată la iveală supărări din trecut nu face altceva decât să pună ziduri de despărțire între el și prietenii săi.

„Când învățăm să iubim,” scrie Adams, „învățăm să acoperim, să uităm și să trecem cu vederea multe greșeli ale altora.”

O femeie îi spune alteia: „Nu-ți amintești ce lucruri rele a spus despre tine?”

La care femeia îi răspunde: „Îmi amintesc, dar îmi mai amintesc și faptul că le-am uitat!”

Lui George Washington Carver i s-a refuzat intrarea la colegiu pe motiv că era negru. După mulți ani, când cineva l-a întrebat cum se numea colegiul respectiv, el a răspuns: „Nu are importanță!” Vedeți, dragostea a învins.

17:10 O simplă mustrare produce o impresie mai puternică asupra unui om înțelept decât o bătaie strașnică aplicată unui nebun. De obicei oamenii sensibili nu au nevoie să li se aplice forme drastice de disciplină. Dar cei ce nu iau seama la muștrări au nevoie să fie luați din scurt, pentru că acestor oameni le vine foarte greu să accepte că au greșit vreodată.

17:11 Cel rău nu caută decât răscălață, nefiind dispus să se supună în fața autorităților legitime. Un astfel de om este hotărât să-și facă voia cu orice preț. Solul fără milă din acest verset ar putea fi un organ al legii care vine să-l aresteze la porunca regelui sau ar putea fi solul morții, trimis de Dumnezeu.

17:12 Ursoaica jefuită de puii ei este fioroasă, nepuțând să i te împotrivești. Dar ea nu e nici pe departe atât de periculoasă cât este nebunul într-un acces de nervi. De îndată ce-i intră în cap o idee, nimic nu-l mai poate opri până nu o vede adusă la îndeplinire.

17:13 Blestemul planează asupra casei celui ce răsplătește un act de bunătate cu unul ostil. David l-a răsplătit pe fidelul său general Urie cu un act de perfidie și, în consecință, a adus nenorocire asupra casei regale (2 Sam. 12:9, 10).

17:14 Când digul este străpuns, apa care năvălește cu viteză mare prin el lărgeste numaidecât spărtura. Tot așa este și cu certurile. Mici neînțelegeri se transformă adesea în conflicte de mari proporții. Prin urmare, este mai bine să pui capăt unei ertme în faza incipientă. Altminteri s-ar putea să te trezești atras într-un război cumplit.

17:15 Lui Dumnezeu nu-I plac cazurile de încălcare a dreptății. A-l achita pe cel vinovat sau a-l condamna pe cel nevinovat – iată două lucruri care nu-I fac deloc plăcere. Tribunalele noastre sunt pline de aceste cazuri, dar oamenii vor da socoteală pentru aceste nedreptăți când vor sta înaintea lui Dumnezeu. Dictionul: „Dreptate, dreptatea s-o urmărești” răsună de-a lungul coridoarelor istoriei.

17:16 Nechibzuit este omul care cheltuie o mulțime de bani pentru dobândirea multor cunoștințe, fără ca să aplice apoi aceste cunoștințe. Pentru a-ți însuși temeinic aceste cunoștințe se cere să fii animat de motive bine stabilite. Trebuie să pozezi „o minte dispusă să învețe” (Moffatt).

Un al doilea sens al proverbului, mult mai plauzibil, pare să fie următorul: nebunul nu trebuie să-și cheltuie banii pentru dobândirea înțelepciunii, când de fapt nu posedă din start capacitatea de a pricepe. „Cum vine asta? Un preț în mâna nebunului, ce dorește să cumpere înțelepciune, când îi lipsește capacitatea de a-și însuși înțelepciunea? (Berkley). El crede că poate cumpăra înțelepciunea, ca și când ar fi o pâine, nerealizând că trebuie să aibă o inimă pricepută.

17:17 Prietenul adevărat iubește oricând – și la bine, și la rău. Adesea e nevoie să vină vremuri grele pentru a se arăta cine sunt prietenii adevărați. În Biblia lui D. L. Moody se găsește această însemnare: „Un prieten adevărat este ca iedera – cu cât este mai mare ruina, cu atât mai strâns se lipește de tine.”²⁷

Prietenul... în nenorocire ajunge ca un frate. Cu alte cuvinte, unul din cele mai mari privilegii pe care le ai de la un frate este să stea alături de tine când ai mai mare nevoie de el.

Nu putem să nu-L descoperim pe Domnul Isus în acest verset.

Nu e ceas în care El să nu fie aproape de noi, Nici unul, nici unul!

Nu e noapte atât de neagră încât dragostea Sa pentru noi să n-o străpungă,

Nici una, nici una!

—Johnson Oatman

17:18 Versetul acesta îl modifică pe cel anterior, arătând că dragostea nu trebuie să fie lipsită de discernământ. Ar fi un gest necugetat să te învoiești să garantezi achitarea de către un prieten a datoriilor sale, când acesta ar putea ajunge în imposibilitatea de a și le achita. Orice om care are nevoie de un garant prezintă un grad ridicat de risc pe plan financiar. Atunci de ce să te pui garant pentru o astfel de persoană?

17:19 Cine iubește păcatul iubește certurile și vice-versa. Omul care-și zidește poarta prea înaltă este cel care (1) vorbește cu aroganță (Moffatt); (2) face paradă de bogățiile sale; sau (3) trăiește în huzur și, probabil, se întinde mai mult decât îi este pătura. Un astfel de om se joacă cu viața sa, periclitând-o.

17:20 Cel cu inima prefăcută nu va câștiga niciodată iar limba perversă nu va prospera. Acestea două atrag răul și împiedică fericirea.

17:21 Părintele unui batjocoritor trăiește încolțit de durere. Nu e nici o bucurie în a ști că ești tatăl unui prost.

17:22 Aici aflăm din nou că felul cum arată cineva în exterior depinde în mare măsură cu refacerea sa de pe urma bolii sau a unui accident. Cel bine dispus va

favoriza o vindecare mai rapidă. Pe când, un duh frânt și copleșit de întristare va secătui vitalitatea cuiva.

Într-o notă de subsol la acest verset din Versiunea Berkeley se spune: „Terapie adusă la zi, neîntrecută.”

Medicii din zilele noastre ne spun că râsul este binefăcător pentru organism. Astfel, arată ei, când râdem, expirăm puternic, provocând o coborâre a diafragmei și o expansiune a plămânilor, soldată cu sporirea cantității de oxigen absorbită de aceste organe. În același timp, prin expansiunea ei laterală, diafragma îi face inimii un ușor masaj ritmic. Iar acest organ nobil reacționează prin intensificarea bătailor sale, antrenând o accelerare a circuitului sangvin. Ficatul, stomacul, pancreasul, splina și bășica udului sunt astfel puternic stimulate, toate confirmând ceea ce spunea înțeleptul grec Aristotel, referitor la râs: „Este un exercițiu fizic de mare preț pentru menținerea sănătății.”²⁸

Dar nu toate formele de râs sunt sănătoase, după cum arată Howard Pollis, profesor de psihologie de la Universitatea statului Tennessee. Astfel, când râsul și zâmbetul sunt folosite în mod agresiv – de pildă, pentru a batjocori pe cineva, a-l pune într-o situație jenantă – ele nu mai sunt sănătoase, ci pot provoca mai mult rău celui care râde decât celui asupra căruia este îndreptată batjocura.

Un duh măhnit usucă oasele – afirmație cu care Blake Clark este întru totul de acord:

Emoțiile te pot îmbolnăvi. Pot să-ți provoace pierderea părului, să declanșeze dureri cumplite de cap, să blocheze căile respiratorii și să declanșeze astma și alergiile; pot cauza o îngustare a gâtului, provocând laringita. După cum pot face să apară tot felul de eczeme, ba chiar pot duce la pierderea dinților. Emoțiile pot vătăma și interiorul unui om, declanșând ulcere și alte boli, iar la femei pot duce la pierderea sarcinii, la impotență pentru bărbat – și multe alte rele. Emoțiile pot ucide.²⁹

17:23 Cel rău primește mită pe ascuns pentru a influența decizia judecătorului, făcând să fie în favoarea lui.

17:24 Un om priceput își fixează

înțelepciunea ca țel înaintea ochilor săi, pe care porcedea apoi să-l atingă. În schimb nebunul nu are ambiții bine definite. În loc să caute înțelepciunea, act care ar reclama un grad ridicat de disciplină din partea sa, ochii lui rătăcesc peste tot în lume, hrănindu-se cu tot felul de închipiri.

17:25 Una din marile întristări de care au parte părinții este să le fie dat un copil ce nu le aduce decât durere și amărăciune.

17:26 Nu este bine să pedepsești pe cel drept, nici să lovești pe nobil din cauza integrității sale. Și totuși, această perversitate are loc în fiecare zi.

17:27 Cel ce are cunoștință își controlează cuvintele și cine are un spirit calm este un om de înțeles. Vorbele necugetate și nervii trădează un caracter defectuos.

17:28 Pe nebun nu-l poți recunoaște după expresia feței, deoarece uneori pare foarte înțelept. „Dacă nu deschide gura, ar putea trece drept înțelept“ (Moffatt).

„Uneori,“ spune James G. Sinclair, „este mai bine să nu-ți deschizi gura, chiar dacă oamenii te vor considera un prost, decât să-ți-o deschizi și să dovedești că ești așa cum te consideră ei.“

18:1 Dificultatea înțelegerii acestui proverb reiese și din numărul mare de tălmăciri ce i s-au dat.

Un om care se izolează urmărește împlinirea propriei sale dorințe și se revoltă împotriva oricărei judecăți sănătoase. Este neconformistul, care insistă să i se facă pe plac, chiar atunci când opinia lui este în vădită contradicție cu metodele și cunoștințele dovedite în mod clar corecte. El sfidează înțelepciunea sănătoasă prin afirmarea eului său.

Versiunea RSV traduce total diferit acest verset: „Cel ce este înstrăinat caută pretexte pentru a respinge orice judecată sănătoasă.“ Cu alte cuvinte, cel înstrăinat caută scuze pentru a-și justifica tot felul de purtări iresponsabile.

Traducerea lui Knox este oarecum similară, neavând nevoie de nici o explicație: „Nu e om care să caute mai repede pretexte decât cel ce rupe relațiile cu un prieten. Dar el nu are niciodată dreptate.“

Comentatorii evrei cred că acest

proverb elogiază viața de separare față de păcat și nechibzuință. Omul care porcedează așa urmărește interese proprii superioare, dând dovadă de adevărată înțelepciune. Deși interpretarea aceasta e valabilă în esența ei, nu e plauzibilă în lumina textului.

18:2 Nebunul refuză să asculte de ce-i spun oamenii pricepuți. Pe el nu-l interesează decât să-și exprime propriile sale păreri, decât să dea în vileag adevăratul său caracter.

18:3 Când vine cel rău, vine și disprețul; și, odată cu rușinea, vine și înjosirea. Este un alt mod de a spune că în afară un om va avea parte de rușine și de ocară, când înăuntru a adunat în inima sa răutate și josnicie.

18:4 În general vorbind, cuvintele gurii unui om nu-l trădează. Ele sunt ape adânci ce ascund adevăratele sale gânduri și motivații.

În contrast cu aceasta, izvorul de înțelepciune este ca un șuvoi care curge întruna. Cu alte cuvinte, mesajul înțelepciunii este limpede, transparent.

După Moffatt cuvintele unui om înțelept sunt ca un izvor adânc, ca un șuvoi năvalnic și ca o fântână a vieții. Adică sunt profunde, nu superficiale; curgătoare, nu stătătoare; înviorătoare, nu inspide.

18:5 Dumnezeu condamnă aici răsturnarea unor valori morale. A te purta partinitor față de cei răi înseamnă a tolera răutatea lor. A-i depozeda pe cei neprihăniți de dreptate – spune Lowell – e ca și când ai pune Adevărul pe eșafod, întronând în schimb Nedreptatea.

18:6 Nebunul cu gura mare caută zăzanie, umblând după scandal. Bețivul e mare specialist în acest domeniu, alegându-se doar cu cucuie, contuzii și răni.

18:7 Gura nebunului este cea care-i aduce pierzarea. Limbajul său porcocos și necugetat îl va duce în cele din urmă de răpă.

18:8 Cuvintele defăimătorului sunt ca prăjiturile – adică sunt devorate cu poftă de către ascultători. Este ca și când ascultătorii ar spune: „Vai, ce gustoase sunt! Mai dă-mi! Spune-mi și alte lucruri de acest fel.“

18:9 Leneșul se aseamănă mult cu distrugătorul, întrucât ambii provoacă multe perturbații și necazuri, după cum ne avertizează Griffiths:

Știm, la ora actuală, că lucrările executate de mântuială la automobile, avioane, clădiri și alte elemente similare sunt cauza accidentelor mortale. Principiul este valabil și în unele posturi de conducere din biserică, unde neglijarea responsabilității poate duce la o întrerupere a părtășiei. O biserică se poate dezintegra prin nechibzuință și nepricepere, prin lenevie, ca și printr-un atac satanic.³⁰

18:10 Numele Domnului Îi reprezintă chiar pe Domnul Însuși. Domnul este un loc de refugiu și ocrotire pentru cei ce se încred în El. Prin urmare, în clipa când suntem aprig ispitiți, să chemăm Numele Domnului, și El ne va păzi să nu păcătuim.

18:11 Bogatul își pune încrederea în bogățiile sale, crezând că acestea îl pot ocroti. **După socoteala lui** el crede că ele vor fi ca un zid înalt, care să-l păzească de pericole de tot felul. Dar bogățiile sale îl vor dezamăgi, când va avea mai mare nevoie de ele.

Versetul 10 este o realitate; versetul 11 este ficțiune. Omul neprihănit din versetul 10 se încrede în fapte, pe când bogatul din versetul 11 își pune încrederea în ficțiune, în închipuiri.

18:12 Mândria poate fi asemănată cu un om ce stă cu un picior în mormânt iar cu celălalt pe o coajă de banană. Smerenia face pași siguri către onoare. William Law a realizat un contrast izbutit aici: „Nu priviți mândria doar ca pe o trăsătură neplăcută, nici smerenia doar ca pe o virtute de mare preț. Prima este în realitate esența iadului, pe când a doua este esența raiului.”

18:13 E bine ca un om să se documenteze, aflând toate faptele pertinente, înainte de a-și formula o opinie. Altminteri va fi pus într-o situație penibilă când vor fi date în vileag toate amănuntele. Orice dispută, orice chestiune are două fețe – fie că e vorba de un divorț, fie de o ceartă sau altceva de felul acesta. Nu-i da dreptate unei persoane înainte de a fi auzit și versiunea celeilalte persoane.

18:14 Spiritul unui om poate rezista, poate îndura tot felul de neputințe fizice, dar un duh frânt este mult mai greu de suportat. Problemele de natură emotivă sunt adesea mai grave decât metehnele fizice.

Dr. Paul Adolph ne oferă exemplul unei paciente vârstnice internată la spital, ce se vindeca destul de bine de pe urma unei luxații la șold. La externare, a fost transferată într-un cămin de bătrâni. În câteva ore, pacienta a manifestat o vertiginoasă deteriorare fizică, decedând în mai puțin de o zi. Cauza? „nu o luxație de șold, ci o inimă frântă.”³¹

Un om care a suportat cu bărbăție toate ororile lagărului de concentrare a descoperit după eliberare că fiul său a fost cel care l-a denunțat. „Această dezvăluire l-a îngenucheat și în curând el a murit. Atacurile vrăjmașului le-a putut suporta, dar atacul celui iubit de el l-a răpus.”

18:15 Cel înțelept nu ajunge niciodată în situația în care să nu mai aibă ce învăța. Minteaa lui este mereu deschisă pentru a primi învățatură iar urechea îi este receptivă, ca să dobândească noi cunoștințe.

18:16 Mita sau gratuitățile oferite de cineva îl ajută să pătrundă în prezența celui pe care dorește să-l influențeze în favoarea sa.

Tot atât de adevărat este, conform altei interpretări a proverbului, că darul spiritual pe care-l posedă cineva îi asigură prilejuri de a pune acest dar în slujba lui Dumnezeu. De pildă, dacă știe să predea sau să predice Cuvântul, va avea o mulțime de ocazii să-o facă. Dar nu acesta este sensul versetului 16.

18:17 Când cineva îți relatează versiunea sa, aceasta pare convingătoare. Ești gata-gata să-l crezi. Dar când vine celălalt și-i pune câteva întrebări cheie, reiese că de fapt nu a avut dreptate.

18:18 Când credincioșii din VT trăgeau la sorti, ei apelau la Dumnezeu, rugându-L pe El să rezolve chestiuni care pentru ei erau prea greu de rezolvat. Sortii asigurau reglementarea pașnică a chestiunilor dintre pretendenți puternici, care, în alte condiții, s-ar fi luat la hartă.

Și noi trebuie să-L lăsăm pe Domnul să fie Judecătorul final în situații dificile ce se

ivesc în raport cu alții. Lucrul acesta îl putem face însă nu prin tragere la sorti (sau datul cu zarul), ci prin citirea și ascultarea de Cuvântul lui Dumnezeu, Biblia, mărturisindu-ne unii altora greșelile noastre, prin rugăciune și prin mărturia launtrică a Duhului.

18:19 Certurile dintre rude apropiate sunt adesea cel mai greu de aplanat. Este mai ușor să cucerești o cetate întărită, decât să împaci doi frați jigniți. Certurile dintre ei sunt ca zăbrelele unui castel – reci, neclintite și implacabile. Războaiele civile sunt adesea cele mai aprige.

18:20 Uneori spunem că cineva este nevoit să-și înghită cuvintele. Dacă au fost cuvinte bune, îi vor aduce satisfacție. El va fi răsplătit în funcție de natura cuvântării sale.

18:21 Limba este înzestrată cu un mare potențial – în bine sau în rău. Cei cărora le place să facă uz excesiv de ea vor fi nevoiți să suporte consecințele.

18:22 Cine găsește o soție bună găsește o comoară. Este un semn al bunăvoienței lui Dumnezeu când un om găsește o mireasă evlavioasă, de mare ajutor.

18:23 Adesea oamenii săraci vorbesc pe un ton reținut, cu smerenie și reverență. În schimb, bogații adesea răspund pe un ton aspru, privindu-i de sus pe cei săraci. Dar nu toți bogații se poartă necivilizat!

18:24 Iată încă un proverb ce se pretează la mai multe interpretări.

Cine are mulți prieteni trebuie să fie el însuși prietenos. Dacă adoptăm varianta edițiilor KJV și NKJV, atunci sensul este că cei prietenoși își vor face prieteni și că unii din acești prieteni sunt mai apropiați decât alții.

Textul marginal din edițiile NASB, ASV, NKJV și JND (și unele ediții românești) arată că un om cu „mulți prieteni va ajunge la ruină, dar este un prieten care ține mai mult la tine decât un frate.“ Asta înseamnă că este mai bine să ai un singur prieten adevărat, decât o mulțime de prieteni care te vor duce în rătăcire.

În traducerea RSV se spune: „Există prieteni ce se prefac că sunt prieteni, dar există un prieten care ține mai mult la tine decât un frate.“ Asta ne prezintă contrastul

dintre prietenii „doar de zile bune“ și cei ce rămân fideli și la bine, și la rău.

Din fericire, cele mai multe traduceri sunt de acord cu rândul al doilea, respectiv că **este un prieten care ține mai mult la tine decât un frate.** G. Campbell Morgan scrie:

Toate analizele acestui măreț verset ne conduc, în cele din urmă, la un singur loc, la O Singură Persoană. La Cel care este Prietenul păcătoșilor. Acolo comentariile încetează. Să se minuneze inima și să se închine!³²

19:1 Contrastul prezentat aici este între un om sărac, dar cinstit, și un nebun viclean (și, probabil, bogat), care denaturează adevărul. Cel sărac e cu mult deasupra celui nebun, fiind mult mai bun decât el.

19:2 Lipsa cunoștinței este o pagubă pentru suflet. Omul acesta știe ce vrea să facă, dar nu și cum să facă, drept care face lucrurile de mântuială.

Graba nu face decât să-i sporească problemele. El este prea grăbit pentru a mai cere îndrumări sau pentru a le urma, în cazul în care i se dau, drept care nu nimereste pe drumul cel bun, ci se învâрте pe loc.

19:3 Când oamenii își ruinează viața, de obicei dau vina pe Domnul. Astfel, Adam a încercat să dea vina pe Dumnezeu, spunând: „Femeia pe care mi-ai dat-o să fie cu mine...“ (Gen. 3:12).

De cele mai multe ori, apostazia își are rădăcinile în eșec pe plan moral. Un om cade într-o anumită formă de imoralitate, după care, în loc să mărturisească și să se lase de acel păcat, se îndepărtează de credința creștină, tunând și fulgerând împotriva Domnului. W. F. Adeney spune: „Este un lucru monstruos să dai vina pe providența lui Dumnezeu pentru consecințele unor acțiuni pe care El le-a interzis.“

19:4 Faptul că bogăția aduce un mare număr de prieteni este o dovadă a egoismului înăscut din inima omului. Dar săracul este despărțit de prietenul lui întrucât acesta din urmă dorește doar acele prietenii care îi vor fi lui de folos.

19:5 Cine depune mărturie mincinoasă sau se angajează în alte fapte necinstite nu va rămâne nepedepsit de Domnul, chiar

dacă nu va fi prins în viața de acum.

19:6 Prin termenul **nobil** se înțelege aici o persoană generoasă sau puternică. Mulți încearcă să câștige prietenia unui astfel de om, în speranța obținerii unor avantaje. Oamenii se împrietenesc de obicei cu cei de la care speră să câștige ceva.

19:7 Rudele unui om sărac îl părăsesc. Iar prietenii săi îl ocolesc și mai mult, întorcându-i spatele. El se roagă însă de ei să-l ajute și să fie binevoitori față de el, dar ei îl părăsesc.

19:8 Este în interesul suprem al cuiva să caute înțelepciunea și bunul simț. Iar a dobândi pricepere și pătrundere interioară este o cale sigură de a propăși.

19:9 Nu trebuie să ne mire frecvența cu care se repetă acest refren. La urma urmelor, una din cele zece porunci se ocupă tocmai de sperjur (Ex. 20:16).

19:10 **Luxul nu se potrivește unui nebul.** El nu știe cum să se poarte într-o societate cultă și rafinată. După cum nici un sclav nu ar ști cum să se comporte dacă ar fi înălțat la o poziție de autoritate. Aproape sigur și-ar trata foștii stăpâni cu aroganță.

19:11 Omul cu bun simț știe să-și stăpânească nervii, având capacitatea de a trece cu vederea când cineva i-a greșit. Generozitatea cu care s-a purtat David de atâtea ori față de Saul ilustrează foarte bine acest proverb.

19:12 Mânia regelui, asemănătoare răcnetului unui leu, are darul de a-i avertiza pe infractorii de pericolul ce-i paște. Dar bunăvoința sa față de supușii ascultători este ca roua de pe iarbă.

Textul de la Romani 13:1-7 prezintă aceste două aspecte ale autorității stăpânirii, atrăgându-ne atenția că „trebuie să fiți supuși nu numai de frica pedepsei, ci și datorită conștiinței“ (v. 5),

19:13 Două lucruri care fac viața de familie extrem de grea sunt: un fiu îndărătnic și o soție cicălitoare. Primul aduce întristare tatălui său, pe când a doua este tot atât de supărătoare ca o streășină car picură întruna.

19:14 Poți moșteni proprietăți imobiliare și bani de la părinți, dar numai Domnul poate să-ți dăruiască o soție prevăz-

toare. Da, ea este un dar de la Dumnezeu.

Asta ne amintește de căsătoria minunată pe care au avut-o Isaac și Rebeca, despre care se spune: „Lucrul acesta vine de la Domnul“ (Gen. 24:50). A fost o căsnicie aranjată în ceruri.

19:15 Lenea este ca un drog ce te cufundă într-un somn adânc. Cel trândav va ajunge la sapă de lemn și va suferi de foame.

Lucrul acesta e valabil și în cazul studierii Bibliei și a rugăciunii.

19:16 Cel care ascultă de porunca Domnului își face, în cele din urmă, un bine suprem, atât pe plan fizic, cât și spiritual. În schimb, cel care-și face de cap va muri.

19:17 A avea milă de săraci înseamnă a-L împrumuta pe Domnul. Dumnezeu nu numai că va achita suma împrumutată, dar va adăuga și dobândă la ea. Chiar un pahar de apă rece dat în numele Său nu va rămâne nerăsplătit (Mat. 10:42), cum arată Henry Bosch:

Un tată i-a dat odată băiatului său o jumătate de dolar, spunându-i că poate face ce vrea cu el. Ulterior, când l-a întrebat ce a făcut cu suma dăruită, băiețelul a spus să l-a împrumut cuiva. „Ai avut grijă să te asiguri că vei primi banii înapoi?“ a întrebat tatăl. „Da, am dat jumătatea de dolar unui cerșetor sărac, ce părea înfometat!“ „O, ce mare prostie ai făcut. Niciodată n-ai să primești înapoi banii!“ „Bine, tată, dar așa m-am asigurat cel mai bine, deoarece Biblia spune că cine dă săracului îl împrumută pe Domnul!“ Cumpănind aceste spuse, tatăl – un bun creștin! – a fost atât de încântat încât i-a dat fiului și cealaltă jumătate de dolar!“ „Vezi!“ a spus băiatul. „Ți-am spus, tată, că voi primi banii înapoi, dar nu credeam că-i voi primi atât de curând!“³³

Pierdem ceea ce cheltuim pentru noi înșine
Dar câștigăm comori nesfârșite
Când, Doamne, pe Tine Te împrumutăm,
Căci Tu ne dăruiești totul.

–Christopher Wordsworth

19:18 Disciplinează-ți fiul câtă vreme este la o vârstă fragedă și poate fi învățat. Pedeapsa corporală, administrată echitabil

și într-o atmosferă de iubire neprefăcută, nu-i va face rău, ci dimpotrivă îi va face un bine imens.

Al doilea rând al proverbului: **nu dori să-l omori** înseamnă că nu trebuie să permiți ca viața lui să-i fie ruinată prin faptul că ai refuzat să-l pedepsești. Atitudinea de îngăduință și permisivitate echivalează cu un act de cruzime. Desigur, cuvintele mai pot avea și sensul: „Nu te mânia atât de tare, încât să riști să-l pedepsești prea tare.“

19:19 Cel iute la mânie va trebui să sufere pedeapsa pentru asta. Chiar dacă-l vei scăpa de consecințele firii lui aprinse, se va întoarce iarăși la nervii săi și va trebui să-l scapi din nou.

19:20 Ascultă de sfaturile sănătoase încă în zorii vieții, pentru ca mai târziu să dai dovadă de înțelepciune. „Înțelepciunea este o investiție pe termen lung.“

19:21 Omul face tot felul de planuri, dar scopurile Domnului se vor împlini. „Omul își are răutatea sa, dar Dumnezeu își are calea Sa.“ (Joc de cuvinte, sensul fiind acela că Dumnezeu face ce vrea, n.tr.) În cele din urmă, omul nu se poate împotrivi adevărului (2 Cor. 13:8).

19:22 Traducerea lui Darby în acest punct este de toată frumusețea: „Farmecul unui om stă în bunătatea sa iar un sărac prețuiește mai mult decât un mincinos.“ Calitatea care te atrage cel mai mult la un om este bunătatea sa. Asta îl face de dorit ca prieten. Săracul care n-are ce să-ți ofere decât prietenie este mai bun decât bogatul care promite că te va ajuta, dar apoi nu se ține de promisiune.

19:23 Frica de Domnul este cărarea ce duce spre viață. Cel ce posedă această frică are toate motivele să fie mulțumit. El nu va fi copleșit de vreo nenorocire.

19:24 Leneșul își bagă mâna în strachină și n-o duce înapoi la gură. Cu alte cuvinte, întinde mâna în farfurie să ia niște cartofi prăjiți, dar este prea leneș pentru a-i duce la gură, căci se dovedesc a fi prea grei pentru el.

19:25 Chiar dacă-l vei lovi pe un batjocoritor, nu se va schimba. Dar cel puțin ai dat prilejul unor spectatori mai cu scaun la cap să tragă unele învățăminte. Asta ne amintește de 1 Timotei 5:20: „Pe cei ce

păcătuiesc muștră-i înaintea tuturor, ca și ceilalți să aibă frică.“

Pe cel ce dă dovadă de înțelegere nu ai de ce să-l lovești. O muștrare va fi de ajuns pentru a-l face să se îndrepte și să se lase de greșeala sa, devenind prin această experiență mai înțelept.

19:26 Fiul care își maltratează sau defăimează tatăl (Berkeley) și-și dă mama afară din casă se acoperă de rușine și de ocară, umplând de întristare inima amărâtă a părinților săi. Așa înțelege el să le mulțumească părinților pentru tot ce au făcut pentru el!

19:27 Proverbul acesta este ca un diamant: în orice direcție l-ai întoarce, va străluci, răspândind mereu alte luminozități. Iată cele trei interpretări mai plauzibile:

Sensul traducerii KJV ar fi următorul: „Acestea sunt sfaturi excelente pentru tinerii din școli și facultăți în care Biblia este atacată! Mai bine să renunți la o educație universitară, decât să te supui unui baraj de îndoieli și tăgăduiri.“

Iar versiunile RSV și Berkeley spun: „Încetează, fiule, să ascuți învățătura, dacă după aceea te vei îndepărta de cuvintele cunoștinței.“ Cu alte cuvinte, nu are rost să obții învățături bune, dacă nu le vei pune în practică. Pierzi timpul tău și al profesorului și te împovărezi cu un sentiment de și mai mare culpă. „Mai bine este să nu știi, decât știind să nu pui în practică ceea ce știi.“

A treia interpretare este un avertisment: „**Încetează să mai ascuți de învățatură, fiule, și [ai să vezi că] te vei îndepărta de cunoștință**“ (NKJV).

19:28 Un martor netrebnic disprețuiește justiția, pentru care are respect doar atunci când *el însuși* este implicat într-un proces! El devorează cu lăcomie sau răspândește fărâdelegea. El corespunde felului în care îl descrie Elifaz pe om – sorbind fărâdelegea ca pe apă (Iov 15:16).

19:29 Dacă batjocoritorii și nebunii joacă pentru a reține atenția celor din lojele istoriei umane, în culise îi așteaptă pedeapsa și judecățile. De îndată ce cade cortina, se va produce inevitabilul.

20:1 Într-adevăr vinul își bate joc de

oameni, dar ideea avută în vedere de acest verset este că vinul îi face pe oameni să fie batjocoritori. Băuturile tari îi transformă în scandalagii.

Vinul este făcut din struguri, iar băuturile tari din cereale. Ambele îi duc în rătăcire pe oameni. Mai întâi, omul devine ceea ce se numește un băutor social, apoi începe să tragă vântos la măsea, după care devine alcoolic. Desigur, va încerca să se lase de acest obicei rău, dar nu va putea, de parcă ar fi legat cu lanțuri. Cristos dăruiește puterea de a frânge lanțurile, dar mai întâi omul trebuie să dorească izbăvirea.

20:2 Când un rege se mânie, toți cei de la curtea sa se umplu de groază. Frica aceea este ca răcnetul unui leu, avertizându-i de pericolul ce-i paște. Oricine-l provoacă pe rege la mânie își pune viața în pericol.

Pentru noi învățământul de care trebuie să ținem seama se află la Romani 13:4: „Căci el (adică dregătorul, demnitarul) este slujitorul lui Dumnezeu pentru binele tău. Dar dacă faci răul, teme-te, căci nu degeaba poartă sabia. El este slujitorul lui Dumnezeu, un răzbunător al mâniei asupra celui ce practică răul.”

20:3 Omul cu caracter nobil are grijă să se ferească de certuri. În schimb, nebunul nu are liniște până când nu se ceartă cu cineva.

20:4 În Israel aratul se face în lunile noiembrie și decembrie, când vântul bate de obicei dinspre nord. Pentru un leneș vremea rece este un pretext să nu muncească. Dar unde nu se ară nu se poate nici sădi iar dacă nu se sădește nu se poate nici culege. Leneșul va cutreiera ogoarele sale, în căutare de roade, și se va mira de ce nu au crescut.

20:5 Gândurile și intențiile unui om sunt adesea învăluite în mister, în adâncul minții lui. Foarte arareori și le va dezvălui el. Dar o persoană cu discernământ va ști cum să le scoată la iveală, prin formularea unor întrebări înțelepte. De pildă, un bun consilier va ști cum să determine pe un om cu gândirea strâmbă să-și dea în vileag gândurile rele, pentru a putea fi îndreptate.

20:6 Nu e greu să găsești oameni care

spun că sunt fideli, dar cu totul alta este să găsești oameni care sunt cu adevărat **credincioși**. E o mare diferență între ceea ce sunt oamenii în realitate și ceea ce ar dori să creadă alții că sunt. Este deosebirea dintre „persoană” și „personalitate.”

20:7 Omul neprihănit se poartă cinstit și integru. Copiii lui au parte de o moștenire nobilă, beneficiind de pe urma vieții și pildei lăsate de tatăl lor.

20:8 Un rege care stă pe tronul judecății împărtășe orice rău cu privirea. Când Cristos va ocupa tronul Său de judecată, privirea Sa omniscientă, ca o flacără de foc, va da la iveală orice prefăcătorie, va cerne toate probele.

20:9 Nimeni nu se poate curăți de păcat prin propriile sale eforturi. Cine poate spune: „Mi-am curățit inima, sunt curățit de păcatul meu”? Dacă cineva se crede curat, este victima unei auto-înșelări.

Există totuși vindecare prin sângele scump al lui Cristos. Credincioșii adevărați și-au „spălat hainele și le-au albit în sângele Mielului” (Apo. 7:14).

Sângele care ne-a răscumpărat și ne-a curățit de petele noastre roșii precum cârmăzul.

Am dori să provocăm pământul și iadul să ne arate dacă e vreun păcat pe care nu-l poate curăți.

—Augustus M. Toplady

20:10 Dumnezeu urăște **greutățile** și măsurătorile înșelătoare. În această categorie se înscrie orice dispozitiv menit să-i înșele pe oameni și să-l îmbogățească necinstit pe proprietar. Tot aici se înscrie și trucul măcelarului de a adăuga la greutatea cârnii cântărite apăsând pe taler cu degetul. După cum tot aici se înscrie și practica de a pretinde norme mai stringente din partea altora decât cele la care aderăm noi înșine.

20:11 Natura de bază a unui om se conturează încă de timpuriu în viața sa. Unii copii își dezvăluie firea îndărătnică din primii ani de viață, pe când alții demonstrează că au o dispoziție plăcută. „Copilul este tatăl omului.” În procesul maturizării, el poartă caracterul cu care s-a născut — fie unul bun, fie unul rău.

20:12 Domnul a creat urechea care aude și ochiul care vede. Asta înseamnă că acestea sunt ale Lui și, prin urmare, trebuie folosite spre slava Lui.

20:13 Nu-ți permite să dormi mai mult decât se cuvine, pentru ca nu cumva să ajungi la sapă de lemn. Scoală-te și apucă-te de lucru. Astfel vei câștiga destul ca să-ți plătești chiria, să-ți cumperi de-ale mâncării și să dăruiești pentru înaintarea lucrării Domnului.

20:14 Este un truc vechi de când lumea, la care recurg cumpărătorii. De pildă, clientul care dorește să cumpere o mașină *second hand* imediat începe să-i arate vânzătorului toate zgârieturile, pneurile roase, motorul zgomotos și-culoarea tipătoare. „**Nu e bună de nimic.**” Și vânzătorul, care nu și-a dat seama până atunci ce grămadă de fiare vechi are în față, imediat coboară prețul. Cumpărătorul îi dă banii și apoi se duce la prieteni să se laude ce târg bun a făcut, cum a reușit să ia un autoturism atât de bun pentru un preț de nimic.

20:15 Cineva poate fi împodobit cu bijuterii de aur și pietre nestemate, dar cea mai aleasă podoabă pe care o poate avea este vorbirea înțeleaptă. Iată cu ce trebuie să ne îmbrăcăm!

20:16 Ia-i haina celui care s-a pus garant pentru un străin și ține-o ca gaj atunci când este pentru o seducătoare. Oricine este atât de nepriceput încât să nu și dea seama că nu trebuie să se pună garant financiar pentru cineva pe care nu-l cunoaște se expune la mari riscuri. Dacă închei vreo tranzacție cu el, ai grijă să te asiguri că a pus la bătaie suficient colateral, pentru ca să fii protejat în eventualitatea în care nu va reuși să achite împrumutul sau va da faliment. Sfatul acesta este cu atât mai actual când străinul respectiv este o persoană imorală.

20:17 Orice bogății câștigate pe căi necinstite pot aduce o satisfacție vremelnică, dar în cele din urmă se vor dovedi amare și supărătoare ca o gură plină de pietriș. Proverbul acesta condamnă activități cum ar fi falsificarea declarațiilor de venit pentru fisc, exagerarea sumelor de pe fișele de decontare, mituirea inspectorilor, etichetarea falsă a produselor și reclama la

produse care nici măcar nu există.

20:18 Este de dorit să culegi toate sfaturile posibile, înainte de a întocmi orice planuri. Nici un general nu pornește la război fără a se consulta cu alți experți militari.

20:19 Cine umblă cu defăimări dezvăluie secrete – prin urmare, nu te asocia cu un gură-spartă, pentru că în mod sigur te va vorbi de rău pe la spate.

20:20 Sub legea lui Moise blestemarea părinților era o infracțiune pentru care se prevedea pedeapsa cu moartea (Ex. 21:17). Asta ar trebui să-i facă să se gândească pe tinerii de azi care sunt ostili față de părinți. Căci dacă această ostilitate nu va fi rezolvată, va conduce la obscuritate temporară și la pierzare veșnică.

20:21 Fiul risipitor și-a primit partea de moștenire în grabă, dar a pierdut-o tot atât de repede. Proverbul se ocupă și de strata-gemele de îmbogățire rapidă. De obicei asemenea bogății se duc precum au venit.

20:22 Nu căuta să te răzbuni pe dușmanii tăi, căci răzbunarea este a Domnului. El este cel ce va răsplăti. Așteaptă-L pe Domnul. El te va izbăvi și te va răzbuna.

20:23 Adam Clarke era salariat la un negustor de mătase, care i-a spus să întindă pânza când măsura cantitatea cerută de client. Răspunsul lui Adam a fost: „Poate că mătasea dvs. se întinde, dar nu și conștiința mea.” Dumnezeu l-a onorat pe Adam Clarke, învrednicindu-l să scrie, mulți ani mai târziu, un foarte uzitat comentariu asupra Bibliei.

20:24 Versetul acesta subliniază suveranitatea omului, nu libertatea de opțiune a omului sau liberul arbitru. Ideea care se desprinde de aici este că El știe ce este mai bun pentru noi. Prin urmare, trebuie să ne lăsăm călăuziți de El, fără să încercăm să fim stăpâni pe soarta noastră sau să ne croim singuri drum în viață, după voia noastră.

20:25 Este o cursă pentru om să facă în pripă o făgăduință sfântă, și abia după ce a făcut juruința să se gândească. Este periculos ca cineva să consacre un lucru Domnului, pentru ca apoi să aibă îndoieli cu privire la ceea ce a făcut.

Înainte de a face o **juruință**, trebuie să se asigure că va putea s-o împlinească și că neapărat intenționează să se țină de cuvânt.

20:26 Un rege înțelept nu-i va tolera pe cei răi, ci va trece cu roata de treierat peste ei, adică îi va despărți de cei drepti, aducându-i pe cei răi la judecată și pedepsindu-i.

20:27 Cei mai mulți comentatori cred că „duhul omului“ din acest verset se referă la conștiință, care ne este dată de Domnul ca să ne slujească, având rolul de candelă ce luminează gândurile noastre, motivațiile, afecțiunile și acțiunile noastre. Conștiința noastră aprobă sau dezaprobă gândurile și intențiile cele mai ascunse ale vieții noastre lăuntrice (vezi Ro. 2:14, 15).

20:28 Un lider ce se călăuzește după **îndurare și adevăr** va beneficia de respectul și susținerea supușilor săi. El își păstrează poziția de autoritate prin bunătate și îndurare, nu prin tiranie.

20:29 Slava tinerilor constă în tăria lor, pe când perii cărunți denotă înțelepciune și experiență. În orice biserică este nevoie atât de tărie pentru slujire, cât și de maturitate, adică de oameni vârstnici care să poată da sfaturi înțelepte.

20:30 „**Nuiaua care doare înlătură răul și loviturile curăță străfundurile inimii.**“

Cu alte cuvinte, pedeapsa fizică își are rostul ei, pentru că se ocupă de răul moral. Un copil își va aminti bătaia pe care a primit-o ultima oară de la mama sa când va fi ispitit să fure din poșeta ei.

21:1 După cum un canal dirijează apa, tot așa Domnul aprobă sau dezaprobă gândurile și acțiunile unui rege. Aceste cuvinte ar trebui să fie o mângâiere pentru creștinii care trăiesc sub regimuri totalitare sau pentru misionarii care vestesc Evanghelia în țări ostile creștinismului.

21:2 Un om nu este cel mai îndreptățit să-și cântărească propria sa viață și slujire, căci el judecă după înfățișarea exterioară a lucrurilor. Domnul este cel care cântărește gândurile și motivele care animă inima oamenilor.

21:3 Domnului nu-I sunt atât de plăcute arderile de tot și jertfele cum Îi este plăcută ascultarea de glasul Său (1 Sam. 15:22). La

Dumnezeu nu sunt importante ritualurile, ci realitatea interioară este cea care contează.

21:4 Proverbul acesta enumeră trei lucruri care sunt un păcat înaintea lui Dumnezeu: o privire trufașă, adică expresia exterioară de îngâmfare; o inimă îngâmfată, adică izvorul din care pурced aceste atitudini și aratul celor răi, care poate să însemne prosperitatea lor, fericirea, viața sau nădejdea lor.

21:5 Cei care muncesc cu hărnicie pentru a-și câștiga existența sunt contrastați aici cu cei ce caută să se îmbogățească peste noapte. Cei dintâi sunt asigurați că vor avea din belșug, pe când cei din a doua categorie vor avea parte de sărăcie.

21:6 Despre cei care caută să se îmbogățească prin fraudă și prin minciuni se spune că aleargă după vânt, nereușind niciodată să prindă ceea ce caută și pierzându-și viața în cursul acestei alergări. Poziția lor este asemănătoare călătorului prin deșert care aleargă după un miraj ce se dovedește în cele din urmă o cursă ce-i aduce pierzarea.

21:7 Violența celor răi îi va nimici, pentru că refuză să facă dreptate. Există în univers un principiu moral ce garantează că în mod sigur violența, răutatea și nedreptatea nu vor rămâne nerăsplătite!

21:8 „Strâmbă mai e cărarea celui vinovat, dar pentru cel curat lucrarea sa este dreaptă“ (JND). Sentimentul de culpă îl face pe om să mintă, să camufleze lucrurile, să recurgă la mascaradă, să se teamă și să se dedea la tot felul de înșelăciuni. Omul care și-a mărturisit și uitat păcatele nu are nimic de ascuns, drept care își poate permite să umble în lumină.

21:9 În țările biblice casele aveau acoperișuri plate. Proverbul acesta spune că ar fi mai bine să trăiești singur într-un colț de pe un asemenea acoperiș, expus la căldură, frig, ploaie sau zăpadă, vânt sau grindină, decât să trăiești în casă alături de o femeie gâlcevitoe și cicălitoare. Furtunile de afară ar fi mai ușor de suportat decât furtuna dinăuntru.

21:10 Sufletul celui rău mereu urzește alte și alte forme de rău, acest om fiind fără milă față de aproapele său. Astfel păcatul

lui este deliberat și marcat de cruzime. Oricâte scuze i s-ar găsi păcatului în epoca modernă în care trăim, orice explicații de natură sociologică ar fi invocate, păcatul rămâne păcat.

21:11 Chiar dacă un batjocoritor nu învață din pedeapsa ce-i este aplicată, cel naiv va lua aminte la acest avertisment, procedând ca atare. În schimb, înțeleptul n-are trebuință să fie pedepsit, căci va învăța din instruirea ce i se dă.

21:12 Dumnezeul neprihănit ia în considerare cu înțelepciune casa celui rău, răsturnându-i pe cei răi pentru răutatea lor. (S-a tradus din engleză, deoarece ediția română diferă radical de textul englez, n.tr.) Cu alte cuvinte, Dumnezeu urmărește de aproape toate treburile celor răi. La vremea convenită El intervine, aducându-le pierzarea.

21:13 Bogatului din Luca 16:19-31 nu-i păsa deloc de nevoile desperate ale cerșetorului de la poarta sa. Dar mai târziu, în viața de apoi, el însuși a cerșit îndurare și izbăvire din chinul său, dar rugămintea nu i-a fost ascultată.

21:14 Biblia adesea prezintă o serie de fapte, fără însă a le aproba. Așa, de pildă, în acest verset se arată că cel furios va putea fi potolit dacă infractorul îi va da un dar, după cum mânia unui om poate fi aplanată când i se strecoară un cadou pe ascuns.

21:15 Este o bucurie pentru cel drept să facă ce este bine, dar este o groază pentru lucrătorii nelegiurii. Acest adevăr este ilustrat prin a doua venire a lui Cristos – care va fi un prilej de bucurii nespuse pentru cei răscumpărați, dar un timp de groază pentru toți ceilalți (2 Tes. 1:6-9).

21:16 În cartea Proverbe întâlnim tot felul de personaje. Astfel omul care se abate de la calea înțeleaptă este ca un vagabond în Sahara păcatului. Curând îl vei vedea odihnindu-se **în adunarea celor morți**.

21:17 În loc să dea satisfacția și împlinirea pe care le promit, plăcerile și traiul luxos (vinul și untdelemnul) nu fac altceva decât să-l ducă pe om la sapă de lemn. Îl secătuiesc de resursele financiare, sărăcindu-l în același timp și pe plan spiritual.

21:18 La Isaia 43:3, Dumnezeu spune că a dat Egiptul ca preț de răscumpărare pentru poporul Său, Israel. Domnul l-a răscumpărat pe Cyrus pentru că i-a eliberat pe evrei, permițându-i să cucerească Egiptul și regatele din jur.

În general vorbind, versetul acesta înseamnă că cei răi sunt pedepsiți pentru ca cei dreapți să poată fi liberi.

21:19 Iată un exemplu de umor sacru! Scriitorul preferă lipsa de confort, distanța mare și sentimentul de singurătate pe care ți-l creează deșertul traiului alături de o soție cicălitoare și supărăcioasă.

21:20 Aici se stabilește un contrast între coliba celui înțelept, unde se găsește belșug de lucruri bune, și casa nebunului, unde păcatul, risipa și extravaganta conduc la sărăcie.

Ni se amintește despre alcoolicul care obișnuia să vândă mobilă și alte bunuri casnice pentru a-și cumpăra whiskey. După ce s-a convertit la Cristos, cineva i-a spus: „Nu-i așa că nu crezi că Isus a transformat apa în vin?” La care el a răspuns: „Nu mă pot pronunța în legătură cu transformarea apei în vin, dar știu că în casa mea El a transformat whiskey-ul în mobilă!”

21:21 Ideea care se desprinde de aici pare să fie că cel care urmărește neprihănirea și îndurarea se alege cu mai mult decât se aștepta. Pe lângă neprihănire el primește și viață și cinste.

21:22 Creștinul înțelept **cucerește cetatea** nu cu ajutorul artileriei și al bombelor, ci prin credință, rugăciune și Cuvântul lui Dumnezeu (vezi 2 Cor. 10:4). În lupta spirituală înțelepciunea poate realiza ceea ce forța armată nu poate face.

21:23 Oricine știe să-și stăpânească limba se scutește de o mulțime de necazuri. „Tot așa și limba: este un mădular mic și se laudă cu lucruri mari. Iată, un foc mic, ce pădure mare aprinde! Limba este și ea un foc, o lume de nedreptăți. Ea este aceea dintre mădulele noastre care întinează tot trupul și aruncă în foc cursul vieții, fiind aprinsă de focul gheenei” (Iac. 3:5, 6).

21:24 Dacă vei întâlni un om mândru și trufaș, să-i spui: „Batjocoritor,” căci acesta îi este numele! Or, numele reprezintă sau

reflectă caracterul aceluia om. „Căci așa cum îi este numele, așa este și el“ (1 Sam. 25:25).

21:25, 26 Leneșul este sfâșiat de dorințe contrare: pe de o parte ar dori să aibă bogății, dar pe de alta nu ar vrea să miște nici un deget pentru a le obține. Este într-un impas fără nici o ieșire! În timp ce leneșul își cheltuiește timpul într-o lume de vise ireale și speranțe neîmplinite, omul neprihănit muncește din greu, câștigând banii necesari pentru a putea face contribuții generoase în folosul unor cauze onorabile.

21:27 Dumnezeu este nemulțumit de donațiile unor păcătoși nepocăiți, dar ceea ce-I este și mai neplăcut este darul cuiva făcut cu scopul de „a-L cumpăra,“ ca să spunem așa sau de a-L determina să tolereze, să aprobe sau să binecuvânteze un plan rău.

21:28 „Un martor fals va pieri, dar cuvântul unui om care ascultă va dăinui“ (RSV). Martorul fals se jură înaintea lui Dumnezeu că va spune adevărul, dar apoi comite sperjur cu bună știință. Omul care ascultă atent și dă răspunsuri sincere este cel a cărui mărturie nu poate fi clătinată.

21:29 Fața nerușinată a celui rău arată că este înrăit, că persistă în fărădelegea sa. El are o frunte de aramă. În schimb, omul drept, prin faptul că se lasă învățat, este la adăpost, îmbunătățindu-și comportarea.

21:30 Omul este total neputincios în dorința sa de a-L întrece pe Dumnezeu în înțelepciunea, priceperea sau strategia Sa. Nici unul din planurile omului nu va reuși împotriva Domnului. „Toate planurile Domnului se vor împlini“ (Ier. 51:29).

21:31 Oamenii fac eforturi disperate pentru a-și asigura izbânda pe câmpul de luptă, dar adevărata biruință în ziua bătăliei vine numai de la Domnul. Mai bine este să te încrezi în El decât în cai – sau în arme nucleare – (vezi Ps. 20:7),

Plumptre rezumă versetele 30 și 31 după cum urmează:

Versetul 30: Nici o faptă de răzvrătire împotriva lui Dumnezeu nu va reuși.

Versetul 31: Nici o faptă fără Dumnezeu nu va reuși.

22:1 Un nume bun înseamnă o re-

putație bună. Este rodul unui caracter nobil și este mai de preț decât bogățiile, deoarece este mai puternic și mai trainic.

Din aceleași motive, a fi iubit prețuiește mai mult decât argintul și aurul.

22:2 Distincțiile sociale sunt artificiale în sensul că noi toți aparținem aceleiași familii universale de oameni și toți avem același Creator. Distincțiile de clasă care se manifestă în această viață încetează odată cu moartea.

22:3 Omul chibzuit privește înainte, ascunzându-se de judecata viitoare. Așa au procedat israeliții în noaptea de Paște, stropindu-și ușile locuințelor lor cu sânge. Iar noi facem același lucru, adăpostindu-ne în Cristos.

Cei nechibzuți nu se opresc, ci dau curs nebuliei lor, „plătind pentru asta“ (Moffatt).

22.4 Smerenia și frica de Domnul pot părea, la prima vedere, plictisitoare și comune, dar nu trebuie abandonate înainte de a le fi încercat. Cei ce le pun în practică vor fi răsplătiți cu bogății spirituale, cu onoare divină și cu viață din belșug.

22:5 Tot felul de greutăți și necazuri se află pe calea omului pervers. Dar cel ce se păstrează curat le va evita.

22:6 Interpretarea cea mai frecventă a acestui proverb este că dacă-ți vei educa copilul cum trebuie (pe calea pe care trebuie s-o urmeze), îi va merge bine în viață. Desigur, există și excepții, dar regula rămâne în picioare. Henry Beecher face următoarele remarci:

Nu e greu să faci un copil sau un copac să crească drept, dacă îi îndrumi cum trebuie la o vârstă timpurie. Dar nu e deloc ușor să încerci să-i îndrepti mai târziu, după ce au crescut strâmb.³⁴

Susannah Wesley, mama lui Charles, John și 15 alți copii, a aplicat următoarele reguli în creșterea lor: (1) Supune încăpățânarea unui copil și astfel vei colabora cu Dumnezeu în salvarea sufletului său. (2) Învăță-l să se roage de îndată ce a învățat să vorbească. (3) Nu-i da nici unul din lucrurile pe care se smiorcăie să le primească, ci numai ceea ce-i este de folos și doar acele lucruri pe care le-a cerut cu-

viincios. (4) Pentru a-l ajuta să nu mintă, nu pedepsi nici o greșeală pe care a mărturisit-o de bună voie. Dar nu permite niciodată ca o faptă păcătoasă sau un act de răzvrătire să treacă neobservate. (5) Elogiază și răsplătește purtarea bună. (6) Împlinește cu strictețe toate promisiunile pe care i le-ai făcut copilului tău.

Proverbul acesta mai poate fi înțeles și ca o încurajare pentru părinți, să-și educe copiii în funcție de talentele naturale cu care au fost înzestrați, mai degrabă decât să-i forțeze să se pregătească pentru profesii sau meserii pentru care nu au nici o înclinație înăscută. Astfel, în opinia lui Kidner, versetul 6 ne învață să respectăm individualitatea copilului, vocația sa, nu însă și îndărătnicia sau încăpățânarea sa.

Totodată proverbul ar mai putea constitui un avertisment în sensul că dacă-ți vei crește copilul pe calea dorită de el, îl vei răsfăța în continuare, făcându-l să devină egoist în anii ce vor veni. Jay Adams scrie:

Versetul nu constituie o promisiune, ci un avertisment pentru părinți că dacă îi vor permite copilului să se educe singur, ca să spunem așa, după propriile sale dorințe (deci permisiv), atunci să nu se aștepte ca el să dorească să-și modifice aceste tipare comportamentale mai târziu în cursul vieții sale. Copii se nasc păcătoși și atunci când li se permite să dea curs dorințelor lor proprii, vor deprinde năravuri și reflexe păcătoase. Ideea de bază din acest verset este că atari tipare comportamentale se înrădăcinesc și mai mult atunci când au fost întipărite în copil la o vârstă fragedă.³⁵

22:7 Banii conferă putere, putând fi întrebuințați în scopuri bune sau rele. Din păcate, de cele mai multe ori bogații folosesc banii în scopuri rele, ceea ce explică de ce banii au fost numiți „mamona nelegiurii.”

Cel ce se împrumută este robul creditorului. Datoria este o formă de robie și presupune achitarea unor sume exorbitante sub formă de dobândă. Această robie îl obligă pe om să muncească din greu, limitându-i libertatea de mișcare și acțiune, precum și capacitatea de a profita de oportunitățile ce i se ivesc.

tunitățile ce i se ivesc.

22:8 Cine seamănă fărădelegea nu va câștiga nimic de valoare, nici un lucru trainic. Încercarea de a-i reduce pe oameni la supunere bătându-i sau mâniindu-te pe ei va fi zădărnicită.

22:9 Omul generos este binecuvântat cu darul de a se purta cu bunăvoință față de alții. Prin faptul că-și împarte bunurile cu cei săraci el se alege cu fericire aici pe pământ și cu o răsplată cerească în viața de apoi.

22:10 Când un batjocoritor nesocotește învățătura, îndreptarea și mustrarea, pasul următor este excluderea. Alungă-! Când Ișmael a fost alungat de acasă, neînțelegerile, certurile și abuzurile au încetat (Gen. 21:9, 10).

22:11 Omul care iubește curăția inimii și e atent în vorbire va avea parte de prietenie cu oameni de viță regală. Probabil că „împăratul” din acest verset este Dumnezeu.

O vorbă spusă cu blândețe,
Un gest tandru, o lacrimă
Adesea au tămăduit o inimă zdrobită,
Cimentând prietenii sincere.

—Autor necunoscut

22:12 Domnul păstrează și perpetuează cunoașterea adevărului, pentru ca acesta să nu piară de pe pământ, în pofida urii demonilor și a oamenilor. Același Domn răstoarnă învățăturile fale și demască minciunile.

22:13 Când leneșul nu găsește scuza nimerită pentru a nu se apuca de lucru, o inventează, fără să-i pese că e șubredă și caraghioasă. El spune că pe străzile orașului umblă un leu. Dar ce să caute leul în oraș? În realitate, leul cu pricina nu e, probabil, decât o pisicuță!

22:14 În cuvintele seducătoare ale unei femei imorale sălășluiește o cursă de care cu greu poate scăpa un bărbat. Omul care s-a înstrăinat de Domnul va cădea în această cursă. Asta ne amintește de faptul că Dumnezeu adesea îi abandonează pe oameni, lăsându-i să păcătuiască, după ce aceștia au respins cunoștința lui Dumnezeu (vezi Ro. 1:24, 26, 28).

22:15 Răutatea și încăpățânarea sunt înnăscute în inima unui copil, dar prin aplicarea nuietei educației asupra șezutului („scaunului sau sediului educației“ în engleză, n.tr.) îl vei putea face să scape de aceste vicii. Matthew Henry ne oferă următoarele sfaturi:

Copiii trebuie să fie corecți și disciplinați de către părinții lor. Cu toții avem nevoie să fim corecți de către Tatăl nostru ceresc (Ev. 12:6, 7); și în cadrul procesului de corectare va trebui să stărpim nebunia, sărutând și lovind cu nuiua.³⁶

22:16 Patronul care se îmbogățește de pe urma economiilor obținute ca urmare a faptului că-și plătește salariații cu un salariu de înfometare nu va fi scutit nici el de lipsuri. Tot așa va păți și omul care **dă bogățiilor**, probabil cu scopul de a obține bunăvoința acestora. Noi trebuie să dăm celor care nu sunt în stare să ne înapoieze ceea ce le-am dat.

IV. PROVERBE ALE UNOR OAMENI ÎNTELEPȚI (22:17-24:34)

A. Cuvintele înțelepților (22:17-24:22)

22:17 Versetele 17-21 alcătuiesc secțiunea proverbelor cuprinse între 22:22 și 24:22, în care cititorul este invitat să-și plece urechea și să asculte cuvintele înțelepților. Poate că Solomon a cules aceste proverbe de la alții, dar a doua jumătate a versetului arată că unele dintre ele îi aparțin.

22:18 Aceste proverbe trebuie păstrate în minte (pentru a fi memorate și puse în aplicare). De asemenea ele trebuie întipărite pe buze (pentru a putea fi transmise mai departe).

22:19 Motivul pentru care Solomon a făcut cunoscute aceste proverbe a fost ca cititorii să se încreadă în Domnul.

22:20 În traducerea RSV versetul acesta sună astfel: „N-am scris eu oare pentru tine treizeci de zicători de sfaturi și cunoștințe?“ Unii cărturari atrag atenția că proverbele ce urmează pot fi împărțite în circa 30 de categorii, după cum urmează:

22:22, 23	23:22-25
24, 25	26-28
26, 27	29-35
28	24:1, 2
29	3, 4
23:1-3	5, 6
23:4, 5	7
6-8	8, 9
9	10
10, 11	24:11, 12
12	13, 14
13, 14	15, 16
23:15, 16	17, 18
17, 18	19, 20
19-21	21, 22

Biblia Berkeley redă versetul astfel: „Oare nu ți-am scris anterior despre sfaturi și cunoștințe...?“ Termenul „anterior“ este în contrast cu „astăzi“ din versetul 19.

22:21 Scriitorul a dorit să împărtășească cititorilor cuvinte de adevăr, pentru ca elevii săi să poată să-și învețe pe alți oameni dornici de a primi sfaturi bune sau pentru ca ei să le poată fi de folos celor care doreau să fie instruiți.

22:22, 23 Aici începe secțiunea ce se termină cu 24:22. Nimeni nu trebuie să profite de cei săraci și neajutorați. Tot așa nimeni nu trebuie să se poarte nedrept cu nenorocitul de la poartă, adică cel aflat la judecată. Asta pentru că Dumnezeu apără cauza săracilor și-l va pedepsi pe asupritor și pe judecătorul nedrept.

22:24, 25 Mare greșală este să te asociezi cu un om mânios, care nu știe să-și stăpânească nervii. „Spune-mi cu cine te însoțești ca să-ți spun cine ești“ – afirmă binecunoscutul proverb. Prin urmare, a te însoți cu un om furios este o cursă, deoarece într-o clipă de neatenție un om poate să-și ruineze viața și mărturia.

22:26, 27 A strânge mâna pentru a promite ceva înseamnă aici a garanta achitarea datoriei cuiva. Este o faptă nehibzuită. Dacă nu-ți poți permite să achiziți integral datoria, de ce să riști să ți se ia mobila din casă și să te expui la suferințe și rușine?

22:28 Hotarul cel vechi era alcătuit

din pietre așezate pe linia de demarcație dintre proprietăți. Oamenii necinstiți adesea mutau aceste pietre de la locul lor în timpul nopții, pentru a-și spori terenul arabil pe cheltuiala vecinului.

Pe plan spiritual, **hotarul cel vechi** ar fi „credința care a fost dată sfinților odată pentru totdeauna“ (Iuda 3). Nu avem voie să denaturăm doctrinele fundamentale ale creștinismului.

22:29 Cel harnic în lucrul său, cu o prestație de calitate, va fi promovat în posturi de onoare. El nu va servi oameni necunoscuți. Versetul are menirea de a ne aminti că cei buni ies întotdeauna la suprafață. Vedem acest principiu exemplificat în viața lui Iosif, Moise, Daniel și Neemia.

Oamenii mari nu au atins culmi și nu s-au menținut pe aceste nivele superioare Dintr-odată sau fără trudă. Ci pe când alții dormitau, Ei de zor munceau zi și noapte.

—Longfellow

23:1-3 Aici suntem avertizați cu privire la pericolul lăcomiei și al îmbuibării. Când mâncăm în compania unui om cu influență, trebuie să ținem seama de *cine* ne stă înainte (JND). Apoi trebuie să ne punem un cuțit în gât, adică să fim cât mai reținuți când mâncăm și bem la această masă.

Versetul 3 sugerează posibilitatea ca atunci când cineva ne tratează cu bucate și băuturi alese urmărește, în fapt, să obțină ceva de la noi, să ne influențeze. Deci ospitalitatea ce ni se oferă nu este dezinteresată, ci are un scop ascuns.

23:4, 5 Veșnica luptă după îmbogățire este o formă de „înțelepciunea“ ce trebuie evitată. Asta pentru că în acest caz ne risipim viața alergând după valori false, punându-ne încrederea în lucruri lipsite de trăinicie. Nu știi cum se face dar bogățiile întotdeauna prind aripi și zboară ca un vultur.

23:6-8 O altă situație socială ce trebuie evitată! Nu fi oaspetele unui om cu ochiul rău, a unui zgârcit care se uită la fiecare bucățică de mâncare pe care o introduci în gură. Contează ce gândește acest om, nu ce

spune. Pentru că, în timp ce-ți spune: „Mai servește... mai servește. **Mânâncă și bea!**“, în realitate el numără fiecare lingură pe care o duci la gură.

Îată cum redă traducerea Living Bible aceste versete:

Nu te asocia cu oamenii răi; nu te aștepta să primești daruri sau favoruri din partea lor. Bunătatea lor este înșelătoare; în mâna lor nu ești decât un pion. Mâncărurile gustoase pe care ți le servesc ți se vor acri în stomac și le vei vomita. Și astfel vei fi nevoit să-ți retragi cuvintele de apreciere pe care le-ai rostit anterior la adresa așa-zisei lor „amabilități.“

23:9 Nu încerca să-l înveți pe un nebun încuiat la cap și prost, căci îți vei pierde timpul și îți va disprețui cuvintele de înțelepciunea pe care le vei rosti.

23:10, 11 Nu lua cu înșelăciune proprietatea cuiva prin mutarea pietrelor ce formează hotarul din vechime. Nu profita de cei neajutorați și nu le fura ogoarele. Căci puternic este răzbunătorul lor. Cu El vei avea de a face dacă vei proceda astfel. El este Cel care va pleda cauza lor împotriva ta.

23:12 Nu există modalitate lesnicioasă de a dobândi învățătură. Oricine dorește să învețe trebuie să dea dovadă de disciplină și de putere de voință. Nu lua în seamă anunțurile publicitare care-ți promit însușirea unui curs în doar „două-trei lecții ușoare.“

23:13, 14 Nu dai dovadă de bunătate când îi permiți unui copil să-și facă de cap. Biblia nu aprobă delăsarea și permisivitatea, ci, dimpotrivă, încurajează recurgera la nuiua îndreptării, asigurându-ne că copilul astfel disciplinat nu va muri. Înseamnă că, departe de a-i cauza moartea, bătaia îl va salva de la o moarte prematură, de la o moarte năprasnică. Îi va izbăvi sufletul din Șeol.

În loc să-și disciplineze fiii îndărătnici, Eli i-a mustrat cu cuvinte foarte blânde: „De ce faceți asemenea lucruri?“ (1 Sam. 2:22-25). Și prin asta a promovat o atitudine de permisivitate care a dus la prăbușirea casei sale, a preoției și, în cele din urmă, a însăși națiunii sale.

David a greșit și el în domeniul edu-

cației părintești. De pildă, pe Adonia niciodată n-a îndrăznit să-l supere prin vreo muștrare (1 Re. 1:6). După ce a comis două acte de trădare, încercând să pună mâna pe tron, Adonia a fost ucis de Solomon.

23:15, 16 Un tată se bucură când fiul are o inimă înțeleaptă și buze care rostesc adevărul. Tot așa și dascălul se bucură când elevul primește înțelepciunea și o transmite mai departe. În același ton, Pavel spune: „Acum, da, trăim, fiindcă voi stați tari în Domnul“ (1 Tes. 3:8). Iar Ioan a spus: „Eu n-am bucurie mai mare decât să aud despre copiii mei că umblă în adevăr“ (3 Ioan 4).

23:17, 18 Avem un lucru mult mai bun de făcut decât să invidiem prosperitatea celor răi și acela este să trăim în părtășie necurmată cu Domnul. Preocuparea cu lucrurile rele aduce descurajare. Preocuparea cu Domnul ne aduce desfătare. Prin urmare, învățătura pe care trebuie să ne-o însușim este să facem din comuniunea cu Dumnezeu țelul vieții noastre. De asemenea, să nu uităm că va veni o zi când cei răi vor da socoteală, pe când cei drepti au o speranță care nu înșală. Ei privesc dincolo de mormânt, la învierea și veșnicia glorioasă alături de Domnul în cer.

23:19 Facă alții ce vor, fiul ascultător trebuie să asculte de învățătura ce i se dă, să fie înțelept și să-și călăuzească inima pe drumul cel bun, adică pe cărarea Domnului.

23:20, 21 Există două feluri de bețivi – cei care beau prea mult și cei care mănâncă prea mult. E greu să trăiești în compania acestor oameni dacă dorești să trăiești o viață frumoasă.

Lipsa de stăpânire la mâncare sau băutură se lasă cu consecințe usturătoare. Bețivul și iacomul se îndreaptă spre sărăcie. Starea lor de inconștiență, inculcată de îmbuibare, îl aduce pe om la sapă de lemn, făcând din el un cerșetor zdrențuit.

23:22 Tinerii trebuie să primească bucuroși sfaturile tatălui lor și să nu-și disprețuiască mama. Bătrânii au acumulat ani și ani de experiență. Prin urmare, tinerii trebuie să recunoască acest lucru și să încerce să beneficieze cât mai mult de pe

urma experienței lor.

23:23 Trebuie să fim dispuși să plătim un preț mare pentru adevăr, dar să nu-l dăm din mână indiferent cât ne-ar costa acest lucru. Același lucru e valabil în cazul înțelepciunii și învățării și priceperii. Nu trebuie să precupețim nici un efort în încercarea de a le obține iar după ce le-am dobândit, să nu renunțăm la ele pentru nimic în lume.

23:24, 25 În zilele noastre se obișnuiește ca tatălui să i se dea drept cadou de „Ziua Tatălui“ o cravată iar mamei, de „Ziua Mamei“, o cutie cu bomboane de ciocolată. Dar și mai mare răsplată va fi pentru părinți fiul care trăiește cu înțelepciune și pricepere. „**Să se bucare tatăl tău și mama ta, să se înveselească cea care te-a născut.**“

23:26-28 Mișcătorul îndemn: „**Fiul meu, dă-mi inima ta...**“ introduce o serie de avertismente solemne de a ne feri de imoralitate și betie. Scriitorul spune: „Ascultă cu atenție ce-ți spun și ia aminte la sfatul pe care ți-l dau!“ O prostituată este ca o groapă adâncă și camuflată, ca o cursă în care cad cei neatenți. Este ca o fântână îngustă – în care se cade ușor, dar din care nu ieși cu una cu două. Ea pândește ca un hoț. Se poate ca să fie animată de o ură patologică împotriva bărbaților, drept care se răzună pe aceștia, încercându-i în mreaja ei prin înșelăciune, cum se prinde peștele în năvod. Zi de zi ea adaugă alte nume la lista ei de bărbați necredincioși ale căror păcate săvârșite cu ea au dus la dezmembrarea căsătoriilor lor și la ruina familiilor lor.

23:29, 30 Restul capitolului 23 este o descriere clasică a bețivului, care se acoperă de tot felul de necazuri, dând din bucluc în bucluc. Viața sa este marcată de certuri, deoarece umblă cu lumânarea după încăierări. Bombănește tot timpul și se va ietă fără încetare, dar niciodată nu i se năzare că de fapt el este cauza tuturor necazurilor sale! E plin de bube și răni, are ochiul învinețit de pe urma unor ciocniri total inutile, ce puteau fi evitate. Ochii îi sunt injectați de sânge și oboșiți. Stă toată noaptea prin cărciumi, dând pe gât băutura amestecată după băutura.

23:31, 32 El este avertizat să nu se lase fascinat de culoarea aprinsă a vinului roșu când este turnat în pahar. Dar degeaba, că el nu ascultă și astfel suferă consecințele, care vor mușca precum un șarpe și-l vor înțepa cu o înțepătură de viperă veninoasă și dureroasă.

23:33, 34 Ochii săi vor vedea lucruri ciudate – probabil o referire la starea de delir, la gravele perturbații mentale provocate de consumul îndelungat și masiv de alcool. Limba i se împleticește în gură, vorbele care-i ies din gâtjei fiind murdare și necuviincioase. Se clatină pe picioare, de parcă ar fi purtat de valul mării sau s-ar afla în vârful unui catarg.

23:35 Apoi este bătut măr de cineva, dar își revine din starea de inconștientă, spunând că n-a pățit nimic. L-au maltrat, dar el n-a simțit nimic. De îndată ce s-a trezit de-a-binelea, își pune din nou în gând să revină la bar și să mai comande o cinzeacă.

24:1, 2 Nu e înțelept să-i invidiezi pe oamenii răi pentru succesul lor sau să dorești compania lor. Oamenii aceștia întotdeauna îi vor reduce pe alții la nivelul lor. Și care e nivelul acesta? Mințile lor sunt mereu pline de violență iar conversația lor e întotdeauna îndreptată spre provocarea unor scandaluri.

24:3, 4 Casa din acest verset se referă probabil la viața cuiva. Viața unui om cumsecade nu e clădită pe răutate, ci pe înțelepciune de sus. Răutatea distruge viața, dar priceperea îi conferă trăinicie. Răutatea goleşte viața de sens, dar cunoștința adevărată o umple cu lucruri plăcute de mare preț.

24:5, 6 Un om înțelept poate exercita o forță mai mare decât aceea a unui om puternic iar omul inteligent este mai tare decât cel cu mușchii dezvoltați. Războiul se poate desfășura prin intermediul unor consilieri înțelepți. Cu cât vor fi mai numeroși acești consilieri, cu atât va fi mai bine.

24:7 Înțelepciunea pare să-i scape mereu nebunului. El nu e în stare să vorbească niciodată cu autoritate, ca bătrânii de la poarta cetății.

24:8, 9 Cel care se folosește de fa-

cultățile mentale datorite de Dumnezeu pentru a inventa noi forme de manifestare a răului dobândește titlul de „maestru al intrigilor.“ A urzi planuri neroade este un păcat iar batjocoritorul arrogant, ce nu se rușinează de răutatea lui, se alege cu disprețul altora.

24:10 Își poți da seama cât valorează un om în funcție de felul în care se comportă când este la strâmtoare, când este sub presiune. Dacă se dă bătut când drumul e greu, înseamnă că e lipsit de profunzime.

Doamne Isuse Cristoase, dacă pașii mei se vor poticni,

Și voi fi gata să bat în retragere,

Dacă pustiuul cu ai săi măcăcini mă vor face să mă văicăresc,

Doamne, arată-mi picioarele Tale sângerânde, de piroane străpunse.

Da, Isuse al' meu, arată-mi picioarele Tale.

O, Dumnezeule, voi avea eu oare curajul

Mâinile și picioarele mele să Ți le arăt?

—Amy Carmichael

24:11, 12 Când oameni nevinovați sunt conduși la camerele de gazare sau la alte forme de execuție; când copiii aflați încă în pântecele mamelor lor sunt nimiciți în clinicile de avorturi – nu avem scuze dacă rămâne nepăsători și nu facem ceva pentru a-i scăpa. Nici nu putem să ne scuzăm că n-am știut. După cum s-a exprimat Dante: „Locurile cele mai fierbinți din iad sunt rezervate pentru cei care, în vremuri de mari crize morale, își păstrează neutralitatea.“

Ne vorbesc oare aceste cuvinte nouă, celor care suntem credincioși, cărora ni s-a încredințat vestea bună a mântuirii? Bărbați și femei pier fără Cristos. „Ridicați-vă ochii și priviți holdele, care sunt albe acum, gata pentru seceriș“ (Ioan 4:35). Vom cuteza noi oare să rămânem neutri?

Nu vezi cum cresc umbrele în jurul nostru?

Curând vor miji zorii zilei;

Putea-vei oare să-i lași pe cei pierduți în singurătatea lor?

Cristos vine – cheamă-i dar degrab' acasă!

—Anna Shipton

24:13, 14 Mierea are aici înțelesul de simbol al înțelepciunii. Și una, și alta sunt de folos, cu gust delicios. Tot așa va fi și cunoștința înțelepciunii pentru sufletul tău. Dacă ai găsit-o, există perspective și nădejdea ta nu va fi înșelată. Cu alte cuvinte, cine găsește înțelepciunea este asigurat că va avea parte de un viitor luminos și de împlinirea speranțelor sale.

24:15, 16 Cel fără scrupule este avertizat să nu încerce să-l jefuiască pe un om de casa sa. Poate că acesta din urmă a intrat în greutăți financiare temporare iar răul e gata să se năpustească asupra lui și să-i ia chiar ceea ce i-a mai rămas.

Un om neprihănit poate cădea de șapte ori în necaz sau în nenorociri, dar de fiecare dată se va reface. Cel rău se poticnește în ruina lui la prima cădere.

24:17, 18 Cel cu un caracter nobil nu se va bucura deloc când adversarul său va da de necaz și nu va jubila când acesta se poticnește. Dacă Domnul îl vede pe cineva că jubilează, că e dominat de un spirit de răzbunare, va considera acel spirit mai vrednic de judecată decât însăși culpa vrăjmașului.

24:19, 20 Din nou suntem avertizați să nu ne tulburăm din pricina succesului aparent al răufăcătorilor și să nu-i invidiem pe cei răi. De data aceasta motivul pentru care nu trebuie să facem așa este faptul că perspectivele celor răi sunt foarte rele. Ei nu au motive să privească viitorul cu speranță. N-au nimic bun la care să se aștepte, ci lumina vieții lor se va stinge.

24:21, 22 Proverbul acesta are menirea să întărească în noi respectul profund și reverența pentru Domnul și pentru rege, ca reprezentant al Său. De asemenea, ne previne să fim atenți la cei ce vor să schimbe instituțiile divine sau să răstoarne guvernele civile. Ambele tipuri de răvrățire vor face să se abată o mare năpastă și nenorociri inimaginabil de mari asupra celor vinovați.

Creștinul este învățat să se supună guvernului uman, atâta timp cât poate face acest lucru fără a-și compromite loialitatea față de Domnul. Dacă însă guvernul îi va porunci să nu asculte de Domnul, atunci el va trebui să refuze ordinul, preferând să

sufere cu smerenie consecințele. Sub nici o formă el nu are voie să se asocieze cu cei ce complotază răsturnarea guvernului.

B. Alte cuvinte rostite de cei înțelepți (24:23-34)

24:23-26 Aici începe o nouă secțiune de zicători ale înțelepților, ce continuă până la versetul 34.

Este un lucru foarte condamnabil să dai dovadă de părtinire când emiți judecăți de valoare între ceea ce e bine și ce e rău. Judecătorul care estompează linia de demarcație dintre aceste două contrarii pe plan moral, achitându-l pe cel vinovat, va fi blestemat de oameni și urât de națiuni. Pe de altă parte, acei judecători care muștră păcatul vor fi răsplătiți de Dumnezeu și binecuvântați de oameni. Cei care dau verdicte corecte și drepte vor fi stimați de popor.

24:27 După cum un om trebuie să defrișeze terenul înainte de a putea construi o casă, tot așa el trebuie să-și pună viața în ordine înainte de a putea întemeia o familie. Astfel proverbul ar putea fi o povață ca cineva să nu se grăbească să se căsătorească și astfel să-și asume o mulțime de responsabilități, înainte de a fi pregătit pe plan spiritual, emotiv și financiar.

24:28, 29 Sub nici o formă nu e voie ca cineva să formuleze acuzații false împotriva aproapelui sau să răspândească minciuni despre el. Chiar dacă vecinul a făcut faptele respective, nu există nici o scuză pentru a întoarce rău pentru rău.

24:30-34 Scriitorul a trecut pe lângă via leneșului și a văzut că aceasta era năpădită de spini și măcăci. Pretutindeni erau numai scaietii și urzici. Zidul de piatră era prăbușit. Ce învățăminte se pot trage de aici! Când cineva spune să-l lași să mai doarmă puțin, să mai tragă un pui de somn, să mai caște puțin, ei bine, poți fi sigur că sărăcia îl va ajunge din urmă ca un hoț de drumul mare și ca un tâlhar înarmat.

Când ne lăsăm pe tânjală în cele spirituale, viața noastră (adică via) devine infestată cu faptele firii vechi (spini și măcăcii). Nu mai facem roade pentru Dumnezeu. Sistemul nostru, spiritual de apărare (zidul) este la pământ și diavolul

câștigă un punct de sprijin, un cap de pod. Urmarea este o răcire a temperaturii noastre spirituale și o decădere în sărăcia sufletului.

V. PROVERBE ALE LUI SOLOMON COMPILATE DE OAMENII LUI EZECHIA (25:1-29:27)

25:1 Proverbele cuprinse în capitolele 25-29 au fost compuse de către Solomon dar copiate după mai mulți ani de oamenii lui Ezechia, regele lui Iuda. Avem 140 de proverbe ce corespund valorii numerice a numelui lui Ezechia în forma ebraică.

25:2 Slava lui Dumnezeu stă în ascunderea lucrurilor. Gândiți-vă la toate secretele ascunse în creația Sa naturală, în Cuvântul Său scris și în providența Sa! „El n-ar mai fi Dumnezeu,” scrie Thomas Cartwright, „dacă sfaturile și lucrările Sale nu ar transcende inteligența umană.”

Slava regilor stă în cercetarea lucrurilor. În acest context, cuvintele de mai sus înseamnă probabil că un rege înțelept va avea grijă să fie informat cu privire la evoluțiile importante ce afectează regatul său și va întreprinde cercetări pentru a putea emite judecăți corecte și a formula politici juste.

Aplicația pentru noi este că trebuie să ne dăm toate silințele să căutăm comorile spirituale ce se ascund pe paginile Bibliei.

25:3 Înălțimea cerurilor pare nemărginită iar adâncimea pământului pare de nepătruns. Tot așa și inima regilor nobili pare a fi de nepătruns: nimeni nu știe exact ce gânduri se ascund în ea.

25:4, 5 Când argintul se topește în creuzet, zgura sau impuritățile se ridică la suprafață. După ce au fost îndepărtate aceste impurități, argintarul va fi terminat de topit un metal potrivit pentru confecționarea de bijuterii. Zgura de aici simbolizează sftenicii răi de la curtea regelui. Când aceștia au fost îndepărtați, regatul se află pe o temelie solidă.

Primul lucru pe care-l va face Cristos când va reveni ca să domnească va fi de a-Și curăți împărăția de orice răzvrătire, nelegiuire și de orice lucru care întinează.

25:6, 7 Este o politică înțeleaptă să nu te

înfigi în față la curtea regală și să nu cauți un loc de cinste printre celebrități. Este mult mai bine să fii invitat la un loc de cinste decât să ți-l arogi singur, pentru ca apoi să fii umilit în public în prezența regelui.

Sfatul acesta ne aduce aminte de Ieremia 45:5: „Și tu umblă după lucruri mari pentru tine? Nu umbla după ele!” De asemenea ne amintim de cuvintele Domnului de la Luca 14:8-10.

Ultima propoziție „pe care ți-l văd ochii” ar putea aparține versetului următor, cum este cazul în versiunea RSV: „Ceea ce au văzut ochii nu te grăbi să aduci la curte...”

25:8-10 Biblia condamnă spiritul de litigiu, adică dorința de a te duce degrabă la tribunal pentru orice plângere. E posibil ca un martor să relateze tot ce a văzut el, și totuși să fie rușinat când depune mărturie vecinul său.

Mai bine este să rezolvi plângerile pe cale particulară (Mat. 18:5) și să nu le aduci la cunoștința altora, după cum ne sfătuiește acest autor necunoscut:

Se ivește o mică neînțelegere cu un prieten, dar tu n-ai curajul de a discuta chestiunea doar cu prietenul respectiv, ci te duci să-o discuți cu altcineva. Principiul expus în Cuvântul lui Dumnezeu este astfel dat uitării și de aici se ivesc tot felul de probleme. A discuta despre acest lucru cu alții nu va duce la nimic bun, ci în final va adânci și mai mult prăpastia dintre tine și prietenul tău. O, dacă am lua pasajul acesta din Scriptură la adevărată sa valoare, drept călăuză, am renunța la multe probleme neînsemnate sau pricini de poticnire și ne-am cruța de multe tulburări mentale!

Versetul 10 ia în discuție mustrarea pe care ți-o adresează terța parte pentru faptul că nu te-ai dus direct la cel care crezi că ți-a greșit. În felul acesta te vei alege cu reputația de bârfitor sau chiar mai rău!

25:11 Un cuvânt potrivit este ca niște mere de aur într-un coșuleț de argint. Cuvântul potrivit este tot atât de adecvat și de frumos pe plan moral cât este această asociere de metale prețioase.

25:12 Un inel de aur și o podoabă de aur curat sporesc frumusețea acelei per-

soane; tot așa cel care muștră cu înțelepciune sporește frumusețea morală a celui care e dispus să învețe.

25:13 În mod obișnuit, zăpada care ar cădea în timpul secerișului ar fi o mare calamitate. Aici însă are sensul de zăpadă adăugată la o băutură de apă dată unui secerător la câmp.

25:14 Oricine promite un dar, pentru ca apoi să nu se țină de cuvânt este aidoma norilor și vântului care-i fac pe oameni să creadă că va ploua, fără însă ca acest lucru să se întâmple.

Deși proverbul acesta nu se ocupă de darurile spirituale, avem totuși o aplicație valabilă. Cineva se poate da mare învățător sau predicator, dar mai apoi ce mare dezamăgire este când se vede că nu poate trăi pe măsura normelor morale enunțate, că nu poate împlini așteptările oamenilor. Indienii aveau o zicătoare pentru asta: „Heap big wind – no rain,” adică „Vânt mare, dar fără ploaie.”

25:15 Blandețea și răbdarea adesea îl vor convinge pe un prinț mai repede decât dacă te vei aprinde de mânie. Tot așa, o limbă dulce zdrobește oase, adică poate realiza mai mult decât maxilarele și dinții sfărâma-tori.

25:16 Mierea este bună, atunci când este consumată cu măsură, dar orice lucru de care se abuzează poate să te facă să-l detești. Noi trebuie să mâncăm pentru a trăi, iar nu să trăim pentru a mânca. Larry Christenson ilustrează acest principiu:

Niște prieteni de-ai noștri au opt copii cărora le place foarte mult înghețata. Într-o zi călduroasă de vară una din fetițe a spus că ce bine ar fi dacă n-ar mânca decât înghețată! Ceilalți copii au fost de acord cu ea și spre surprinderea lor tatăl a zis: „Foarte bine. Măine veți putea mânca oricâtă înghețată doriți. Nu vi se va da altceva de mâncare!” Copiii au chiuit de bucurie, așteptând cu nerăbdare să vină ziua de mâine. A doua zi dimineața s-au așezat la masă comandând fiecare tipul de înghețată dorit: cu aromă de căpșuni, de ciocolată sau de vanilie. Și li s-a dat ce au cerut – castroane întregi de înghețată. Tot așa și la gustarea dinainte de prânz – iar înghețată! La prânz iar înghețată, de data aceasta în porții mai mici. Când a venit tim-

pul pentru gustarea dintre mese, mama lor tocmai scotea din cuptor niște chifle și aroma acestora a umplut toată casa.

„Vai ce frumos miroase!” a spus micuțul Teddy. „Chifle proaspete, cum îmi plac mie!” și s-a dus la dulapul din bucătărie să ia gemul cu care dorea să mănânce câteva din aceste chifle, dar mama sa l-a oprit.

„Ai uitat? Azi se servește doar înghețată – și numai înghețată.”

„Așa e!”

„Vrei să-ți dau o farfurie de înghețată?”

„Nu, mulțumesc. Doar un con de înghețată îmi ajunge.”

Când a venit ora cinei, entuziasmul pentru înghețată a dispărut aproape total. Stând în fața farfuriilor cu înghețată, Mary – la a cărei sugestie a început acest experiment – a privit spre tatăl ei și a spus: „Nu am putea face schimb să primim o coajă de pâine în schimb tuturor farfuriilor de înghețată de pe masă?”³⁷

25:17 Cumpătarea se aplică nu numai la miere, ci și la vizitele pe care le facem. Este important să știm când să ne ridicăm de pe scaun și să plecăm. Altfel este ușor să pierdem interesul gazdei.

„Cu cât mai bună este prietenia lui Dumnezeu decât prietenia omului!” spune Cartwright. „Cu cât venim mai des la Dumnezeu, cu atât mai bine primiți vom fi!”

25:18 Iată trei imagini care îl descriu foarte exact pe cel ce face o mărturie mincinoasă împotriva aproapelui său:

un buzdugan – ce zdrobește și sfărâmă

o sabie – cu două tășuri ascuțite

o săgeată ascuțită – ce străpunge și rănește.

25:19 Dacă se va întâmpla să muști puternic cu un dinte stricat, vei regreta amar. Dacă te vei lăsa cu tot trupul pe un picior luxat, vei cădea. Exact așa este și cu cei ce-și pun încrederea într-un om lipsit de încredere în vremuri de restriște – ei vor avea parte de necazuri și dezamăgiri.

25:20 A cânta cântece unei inimi triste este un gest provocator, agasant și total neavenit. Tot așa de nepotrivit este să iei haina unui om pe vreme răcoasă sau să torni oțet peste sodă, provocând astfel o mare agitație.

Keith Weston a relatat despre un pastor coleg ce vizita un spital. „El a dat peste un sărman pacient ce avea ambele picioare suspendate deasupra patului, ambele brațe în ghips iar unul din ele era conectat la un furtun de alimentare intravenoasă. Și, cu zâmbetul său evanghelic pe buze, i s-a adresat vorbindu-i din Biblia sa evanghelică mare: «Te bucuri, frate?»» Weston a spus: „Pastorul nu mi-a spus ce a răspuns pacientul, dar se pare că nu au fost cuvinte tocmai amabile.”³⁸

25:21, 22 Pavel citează aceste versete la Romani 12:20. Noi putem învinge răul cu bine, atunci când pentru orice insultă sau ofensă ce ni se aduce vom răspunde cu bunătate.

O vecină enervată i s-a adresat unui credincios de curând întors la Domnul, tunând și fulgerând împotriva fiicei de cinci ai a acestuia pentru că a călcat niște flori, i-ar spart o fereastră și pentru alte năzbâții comise de aceasta. Când în sfârșit vecinul s-a oprit din acest potop de acuze, creștinul a rugat-o pe vecină să vină să discute cu el despre această chestiune.

Și, până să sosească vecina, creștinul a pregătit o gustare alcătuită din cafea și fursecuri. „Scuzați-mă,” a spus vecina. „Nu știam că aveți oaspeți.” „Nu,” a răspuns creștinul, „n-am oaspeți, ci am crezut că vom putea discuta despre fiica mea în contextul unei mici gustări.” Și apoi creștinul a rostit o rugăciune de mulțumire pentru mâncarea ce urmau s-o consume, cerând înțelepciune de la Domnul. Când a terminat rugăciunea și a deschis ochii, vecina plângea. „Nu fiica dvs. a făcut toate acele stricăciuni, ci fiica mea,” a spus vecina, jenată. „Nu știu ce m-a apucat de am strigat la dvs. Pur și simplu nu mai știu ce să fac. Nu mă înțeleg nici cu copiii, nici cu soțul, nici cu ceilalți membri ai familiei!”

De îndată ce vecina a făcut această mărturisire, tânărul credincios a început să-i vestească pe Cristos. Și după șase săptămâni vecina și familia ei au fost născuți din nou.³⁹

25:23 Vântul de miazănoapte aduce ploaia; tot așa și **limba defăimătoare** atrage priviri mânioase, care provin de la victimele acestor bârfe și de la ceilalți care

le ascultă. Dacă oamenii l-ar muștra pe bârfitor, acesta ar fi scos din funcție cu timpul și nu ar mai avea pe cine să bârfească.

25:24 Versetul acesta este aproape identic cu 21:9, repetiția având darul de a sublinia cât de neplăcut este să trăiești cu o femeie cicălitoare.

25:25 Evanghelia este vestea bună a lui Dumnezeu venită dintr-o țară îndepărtată – adică din cer. Ca apa rece pentru un suflet însetat așa este învierea pe care o aduce evanghelia.

25:26 Când oamenii cumsecade se pleacă înaintea celor răi, când se pretează la compromisuri, când cedează sau refuză să ia atitudine în sprijinul dreptății, această stare de lucruri se aseamănă cu un izvor tulburat sau cu fântână poluată. Acolo unde te-ai aștepta să găsești puritate și curățenie rămâi dezamăgit de ceea ce găsești.

25:27 Nu este bine să mănânci prea multă miere. „Dacă depășești limitele impuse de Dumnezeu la mâncare” scrie Kidner, „vei rămâne dezgustat, în loc să găsești desfătarea la care te așteptai.”

În rândul al doilea al acestui proverb textul ebraic este greu de descifrat. S-ar putea ca sensul să fie cel din versiunea NKJV: **a căuta gloria proprie nu este glorie** (unde negația provine din rândul întâi) sau „a cerceta chestiuni împovărătoare este în sine o povară” (JND) sau „a cerceta chestiuni profunde este glorie” (text marginal JND). Toate trei variantele sunt valabile.

25:28 Omul care nu a învățat niciodată să-și disciplineze viața este ca o cetate lipsită de apărare, vulnerabilă oricărui gen de atac, expusă oricăror ispite.

26:1 Zăpada este total nepotrivită pentru anotimpul verii, după cum și ploaia este neadecvată pentru sezonul secerîșului. Tot atât de nepotrivit și de vătămător este să dai cinste nebunilor. Este o inadverență morală ce nu face altceva decât să-i încurajeze să dea dovadă de și mai multă nebunie.

26:2 Vrabia și rândunica zboară de colo-colo prin văzduh, fără să se așeze asupra noastră. Tot așa un blestem neme-

ritat nu va cădea niciodată asupra cuiva, indiferent ce superstiții ar exista în această privință. Balaam a încercat să blesteme Israelul, dar n-a reușit (Nu. 23:8; Deut. 23:5).

26:3 După cum este nevoie să faci uz de bici în cazul unui cal și de frâu pentru măgar, tot așa în cazul nebunului se pare că numai o muștrare severă dă rezultate. „Nu fiți ca un cal sau ca un câțâr care nu are pricepere, pe care-l strunești cu un frâu și cu o zăbală, deoarece în caz contrar nu se apropie de tine“ (Ps. 32:9).

26:4, 5 Aceste două versete par să fie o contradicție. Primul spune că nu trebuie să-i răspunzi unui nebun, pe când al doilea recomandă să-i răspunzi. Care să fie explicația? Ultima parte a fiecăruia dintre cele două versete deține cheia rezolvării misterului.

Nu-i răspunde unui nebun în așa fel încât să devii tu însuși nebun în cadrul acestui răspuns. Nu-ți pierde cumpătul, nu te purta necuviincios și nu da dovadă de nechibzuință.

Răspunde-i totuși unui nebun. Nu-l lăsa să scape cu nebunia lui. Muștră-l și dojenește-l, cum se cuvine, pentru nebunia lui, pentru ca să nu fie înțelept în proprii săi ochi.

26:6 A trimite o solie printr-un nebun înseamnă a-ți dăuna propriilor tale interese supreme. Este ca și când ți-ai tăia picioarele sau ai înghiți otravă. Nebunul nu va transmite mesajul cum se cuvine, ci îți va aduce numai necazuri. A tăia picioarele înseamnă a-ți crea greutate.

26:7 Picioarele unui olog sunt neputincioase. Tot așa este și un proverb în gura nebunilor. Nu le este de nici un folos, pentru că nu știu când, unde și cum să-l aplice.

26:8 Piatra nu trebuie legată de praștie, ci trebuie să fie liberă să zboare din această. Tot atât de lipsit de sens este să acorzi onoare unui nebun.

O a doua interpretare posibilă ar putea fi că după cum țășnește piatra din praștie, așa își va demonstra nebunul degrabă nevrednicia când e vorba să primească vreă onoare ce i se acordă.

26:9 Când un bețiv umblă cu spini aceștia sunt un pericol pentru el și pentru

cei din jur. Tot așa este și o parabolă în gura nebunilor – ea putând fi interpretată greșit sau denaturată. El s-ar putea să se folosească de ea pentru a-și justifica nebunia și a trage concluzii greșite cu privire la alții.

26:10 Textul ebraic din acest verset este foarte dificil de interpretat, după cum reiese din marea varietate de moduri în care a fost tradus:

„Un stăpân îi muncește aspru pe toți. El tocmește atât nebunul, cât și trecătorii“ (JND).

„Ca un arcaș ce îi rănește pe toți este cel ce angajează un nebun aflat prin trecere sau un bețiv“ (RSV).

„Legea pune în cele din urmă capăt certurilor. Dar redu-l pe nebun la tăcere și vrajba va înceta“ (Knox).

„Un stăpân efectuează tot felul de lucrări, dar cel care angajează un nebun angajează un trecător“ (Berkeley).

„Ca un arcaș ce se rănește pe el însuși este cel care angajează un nebun sau care îi angajează pe cei ce trec pe-acolo“ (NASB).

„Un patron care angajează pe orice nebun ce trece pe acolo nu face altceva decât să producă pierderi pentru toți cei implicați“ (TEV).

„Mărețul Dumnezeu care a plăsmuit toate lucrurile îi dă nebunului slujba și nelegiuitului plata“ (NKJV).

Este imposibil să decidem care dintre aceste sensuri este cel corect.

26:11 Un câine nu e mai deranjat de vomitatul său decât e nebunul de nebunia sa. Ambii se întorc la ceea ce este respingător și dezgustător. Versetul acesta se aplică în 2 Petru 2:22 la oameni care au parte de o reformare morală, dar care nu s-au născut niciodată din nou. În cele din urmă ei revin la fostul mod de viață.

26:12 Pe cel îngâmfat nu poți să-l înveți nimic, nu-l poți îndrepta și nici muștra. Este inutil să încerci să-l corectezi. Pe un nebun ignorant poți să-l ajuți uneori, dacă-i trași o bătaie bună, dar cel îngâmfat este total refractar la orice sfaturi.

26:13-16 Iar ne întâlnim cu leneșul și cu

leul imaginar care, chipurile, îl împiedică să se ducă la serviciu. În patul său confortabil, el se întoarce pe partea cealaltă, ca ușa ce se învâрте pe balamalele ei. Un timp stă întins pe spate, apoi pe burtă. Și uite-așa se întoarce de pe o parte pe cealaltă, mișcându-se de zor, dar fără rost, căci refuză să se ridice din pat. Mai târziu, când stă la masă, își duce mâna la farfurie, dar nu pare să posede suficientă energie pentru a duce mâncarea la gură. Chiar și o activitate plăcută cum este mâncatul este prea istovitoare pentru el. El este mai înțelept în ochii săi decât șapte oameni care pot oferi răspunsul corect; adică chiar dacă șapte oameni inteligenți i-ar spune că nu are dreptate, el tot n-ar renunța la opinia sa.

26:17 Trecătorul care se amestecă într-o ceartă ce nu-l privește și-o caută cu lumânarea. E ca și când ar prinde un câine de urechi: nu îndrăznești să-l ții în continuare, după cum nu îndrăznești să-i dai drumul.

26:18, 19 Ca nebunul ce aruncă săgeți aprinse și ucigătoare este cel ce se poartă viclean cu aproapele său și apoi, după ce răul s-a produs, spune: „Am vrut doar să glumesc.“ Este ca și când a-i scuza o crimă spunând că a fost doar o glumă. Proverbul acesta s-ar putea aplica la cei care nu sunt responsabili când fac curte sau când se logodesc.

26:20, 21 După cum focul se aprinde și mai tare dacă adaugi combustibil, tot așa și bârfa se întinde când este alimentată. Dacă scandalagiul nu ar adăuga mereu alte și alte minciuni și bârfe, cearta ar înceta în curând.

Acum câțiva ani a apărut următorul articol în *Atlanta Journal*:

Eu sunt mai letală decât ghiuleaua unui tun. Eu câștig fără să omor. Ruinez familii, frâng inimi și distrug vieți. Călătoresc pe aripile vântului. Nici o inocență nu e de ajuns de puternică pentru a mă intimidă. Nici o puritate nu poate să mă înfrice. Nu am nici o considerație pentru adversar, nici un respect pentru justiție, nici un pic de milă pentru cei neajutorați. Victimele mele sunt ca nisipul mării de multe la număr și adesea nevinovate. Nu uit niciodată și rareori iert. Numele meu este Bârfa!⁴⁰

26:22 Găsim repetat aici versetul 18:8. Natura decăzută a omului iubește bârfa, pe care o înghite ca pe cele mai alese prăjituri.

26:23-26 Buzele aprinse dar cu o inimă rea sunt ca un vas de pământ acoperit cu zgură de argint. Cu alte cuvinte, strălucirea de argint ascunde adesea nevrednicia și banalitatea vasului de pământ ce se ascunde sub acest aspect exterior aparent plăcut. Tot așa și buzele arzătoare exprimând o dragoste prefăcută adesea camuflează o inimă plină de ură. O ilustrație în acest sens o găsim în cazul prefăcutei afecțiuni a trădătorului Iuda.

Omul plin de ură încearcă să-și camufleze dușmănia cu cuvinte mieroase, în timp ce în lăuntru său adună încontinuu înșelăciune. Deși vorbește uneori mieros, nu te poți încrede în el. El ascunde în inimă șapte urâciuni, adică inima îi este plină de răutate și malițiozitate. Deși ura sa poate fi ascunsă o vreme, prin recurgerea la înșelăciune, în cele din urmă răutatea sa va fi descoperită.

26:27 Răul comis de cineva se întoarce împotriva lui însuși, exact așa cum s-a întâmplat în cazul lui Louis cel Tare, care a fost rugat să confecționeze lanțuri menite să-i lege pe cei mai înrăiți deținuți într-unul din războaiele Franței. Și astfel el a reușit să producă niște lanțuri de oțel cu o rezistență fără egal. Numai că, mai târziu Louis cel Tare a fost găsit el însuși vinovat de trădare și trimis la închisoare. Ulterior a fost auzit spunând: „Sunt legat cu propriile mele lanțuri! O, dacă aș fi știut că mi le fac pentru mine însumi, cu totul altfel le făceam!“

26:28 Proverbul acesta e o condamnare la adresa bârfitorului și a lingușitorului. Primul își urăște victimele, al doilea **pregătește ruina** victimelor sale.

27:1 Nimeni nu e sigur cu privire la ziua de mâine. Prin urmare, nu te lăuda cu ce vei face, cum a procedat bogatul nechibzuit (Luca 12:16-21). Vezi și Iac. 4:13-15.

27:2 Este un gest de prost gust și lipsit de eleganță să te lauzi pe tine însuși. O persoană cu rafinament va rămâne în umbră, preferând să-i elogieze pe alții. „Ferește-te de autobiografii“ (text marginal, Berkeley).

27:3 Remarcile persistente și provocatoare ale unui nebun sunt mai greu de suportat decât o mare povară fizică. E de preferat să porți pe umeri un sac de pietre sau de nisip, decât să fii agasat mereu de gura mare a unui nebun.

27:4 Supărarea și mânia sunt copleșitoare, dar chiar și acestea nu durează prea mult. Dar gelozia poate să-l roadă pe cineva până când nu va mai putea suporta. Asta se aplică, de exemplu, în cazul căsniciilor în care a intervenit o terță persoană.

27:5 O mustrare făcută pe față poate fi de folos celui ce o primește, dar nimeni nu se alege cu nimic de pe urma unei iubiri tainice, adică a unei iubiri ce refuză să scoată în evidență greșelile persoanei respective, prefăcându-se că ele nu există.

27:6 Cei mai mulți oameni refuză să fie sinceri cu tine în etalarea greșelilor tale. Asta pentru că se tem să nu te întorci împotriva lor. Dar un prieten adevărat va fi dispus să riște pierderea bunăvoinței tale, din dorința de a te ajuta făcându-ți o critică constructivă.

Săruturile dușmanului sunt înșelătoare sau copleșitoare (RSV).

Iuda a transmis gloatei un semnal prin care l-a identificat pe Isus, separându-l de ucenici. Și, desigur, semnalul a fost un sărut. Simbolul universal al iubirii a fost astfel prostituat și coborât la cele mai josnice niveluri.

Apropriindu-se de Domnul, Iuda a spus: „Salutare, Învățătorule!” după care l-a sărutat mult. În textul de la Matei 26:48, 49 se folosesc doi termeni pentru sărut. Primul, din versetul 48, este cel obișnuit pentru un sărut. Dar în versetul 49 se folosește un termen mai profund, exprimând un sărut pronunțat, repetat.

27:7 Omul sătul nu apreciază la justa lor valoare alimentele cele mai alese. În schimb, cel flămând e recunoscător și pentru cele mai mici firimituri.

Principiul este valabil și în cele materiale, și în cele spirituale.

27:8 Omul care pleacă de acasă o face pentru că este nemulțumit și tulburat. Sau pentru că l-a apucat dorul de ducă. Este ca o pasăre ce se îndepărtează de cuibul ei,

abandonându-și responsabilitățile și nemaiconstruind nici un lucru trainic și substanțial.

27:9 Desfătările undelemnului și parfumului sunt comparate cu mireasma unor sfaturi bune provenite de la un prieten. Ce plăcută și mângâietoare poate fi părtășia unui prieten!

27:10 Prietenii trebuie cultivate și întreținute. Adesea prietenii cei mai vechi sunt cei mai buni. Prin urmare, nu pierde legătura cu prietenii tăi sau cu prietenii de demult ai familiei.

„**Nu intra în casa fratelui tău în ziua necazului tău**“ – evident textul se referă la casa celui care a fost jignit, care este **departe**. Când vine necazul, mai multă înțelegere și compasiune vei avea din partea unui vecin de nădejde, decât a unei rude apropiate care s-a înstrăinat însă de tine.

27:11 Purtarea unui fiu reflectă învățătura pe care i-a dat-o tatăl său. Un discipol va aduce fie bucurie, fie rușine dascălului său. Ce bine exprimă acest lucru nota de subsol a versiunii Berkeley!

„Unica apărare a învățătorului – succesul elevilor săi.“

27:12 Noe a fost un om chibzuit, care s-a ascuns pe sine și familia sa în arcă. Ceilalți oameni și-au văzut mai departe de treabă, total nepăsători la avertismentul divin, suferind amarnic pentru această indiferență. (Vezi notele de la 22:3.)

27:13 În limbaj idiomatice contemporane, primul rând înseamnă că cel ce se pune garanție pentru un străin își va pierde cămașa.

Iar rândul al doilea spune: „**ia-i haina drept gaj când aceasta a fost folosită drept garanție pentru o seducătoare**.“ Cu alte cuvinte, ai grijă să rămâi cu ceva tangibil din punct de vedere juridic, în cazul oricărei persoane care garantează achitarea unor datorii nechibzuite ale unor străini, deoarece dacă datornicii nu vor putea achita datoria, aceasta trebuie acoperită prin gajul respectiv.

27:14 Omului nu-i plac salutările gălăgioase, lingușitoare, rostite dis-de-dimineată, când încearcă să doarmă.

Acestea sunt mai degrabă supărătoare, decât o binecuvântare.

27:15, 16 O streăsină care picură încontinuu într-o zi de ploaie este totuna cu o femeie cicălitoare și gălăvitoare. Ambele sunt în stare să te înnebunească!

Cine o oprește parcă oprește vântul și parcă ține untdelemnul în mâna dreaptă. Indiferent ce vei spune, ea va fi evazivă, se va scuza și va da vina pe alții, continuând cu cicăleala ei.

27:17 Pe vremuri la cină gazda putea fi văzută ascuțind cuțitul prin frecarea de un metal dur. După cum fierul se ascute prin frecare de alt fier, tot așa schimbul de idei dintre oameni le acutizează capacitatea de a raționa. Schimbul de opinii duce la lărgirea orizontului. Spiritele se ascut prin formularea unor întrebări. Comunicațiile dintre prieteni cizelează personalitatea.

27:18 Oricine are grijă de un smochin va fi răsplătit cu o recoltă bogată. Grija și conștiinciozitatea cu care îți desfășori activitatea va avea darul de a-ți asigura cele necesare traiului.

De asemenea este adevărat că cel ce își servește cu conștiinciozitate patronul va fi onorat. Isus a spus: „Dacă Îmi slujește cineva, Tatăl îl va cinste” (Ioan 12:26).

27:19 Când privești într-un iaz cu apă limpede îți vezi oglindită fața. Tot așa, când studiezi alte persoane, observi multe din lucrurile ce se găsesc în tine însuși – aceleași emoții, ispite, ambiții, gânduri, puncte forte și slăbiciuni.

Așa se explică de ce atunci când cineva își predică lui însuși va constata că le-a vorbit multor oameni, mesajul său mergându-le la inimă.

27:20 Iadul și Nimicirea (în ebraică: *Seol* și *Abaddon*), moartea și mormântul nu ajung niciodată în punctul în care să nu mai poată primi alte victime. Tot așa nici ochii omului nu se pot sătura cu nimic din ceea ce le oferă lumea. Arthur G. Gish ilustrează acest principiu:

Tolstoi prezintă cazul unui fermier dornic să acapareze cât mai mult pământ. În cele din urmă, el a aflat că în teritoriul bașkirilor s-ar găsi pământ ieftin. Drept care a vândut tot ce avea și s-a deplasat până acolo, încheind un târg

cu ei. Pentru o mie de ruble putea cumpăra cât pământ putea străbate în decurs de o zi. A doua zi dimineața omul nostru a pornit într-o direcție, după care a făcut la stânga. Și tot așa a făcut o mulțime de ocoluri pentru a cuprinde cât mai mult pământ de calitate. Numai că, după ce a făcut ultima cotitură, și-a dat seama că a mers prea departe. Și astfel a alergat cât a putut, pentru a putea ajunge la punctul de unde plecase până la asfințitul soarelui. Repede-repede a alergat din toate puterile, ajungând în acel punct tocmai pe când apunea soarele. Și imediat a decedat, după care l-au înhumat într-o groapă suficient de mare ca să-i acopere nevoia sa de pământ.⁴¹

Din fericire, setea inimii omului este stâmpărată pe deplin în Cristos:

Da, Cristos e izvorul,
Dragostei divine îndestulătoare!
Destul am băut din pâraiele lumii;
Acum setea mi-o voi stâmpăra din șuvoaiele
cerului!
Acolo, în valurile plinătății divine
Îndurarea Lui se revarsă.
Și plină de slavă e
Țara lui Emanuel.

—Anne Ross Cousin

27:21 Ca tigiua pentru lămurirea argintului și cuptorul pentru lămurirea aurului, așa este încercat omul de gura ce îl laudă. Adică omul e pus la încercare prin modul în care reacționează față de elogi. I se urcă acestea la cap? Sau, dimpotrivă, le acceptă cu smerenie și calm?

Sau proverbul ar mai putea însemna că un om este încercat prin lucrurile cărora le aduce elogi (textul marginal al versiunii ASV). Normele sale sau sistemul său de valori reflectă caracterul său.

Și încă un înțeles al proverbului ar putea fi cel sugerat de Barnes: „Așa să fie un om față de lauda sa,” adică „s-o curățească de orice amestec de lășărire și josnicie cu care este probabil contaminată.”

27:22 Poate că ați văzut piua și pisălogul în unele magazine. Piua (sau piulița) este vasul în care se introduc grăunțele iar pisălogul este instrumentul

care le pisează în acest vas.

Chiar dacă ai putea să-l pui pe un nebun în puiă, alături de grăunțele de grâu, și să-i pisezi pe amândoi, n-ai reuși să separi nebunul de nebunia lui. Cu alte cuvinte, poți să separi grâul de pleavă, nu însă și nebunia de nebun.

27:23-27 Paragraful acesta preamărește virtuțile vieții agricole, punând însă accentul pe rolul important pe care îl joacă în agricultură hărnicia agricultorului.

În creșterea vitelor și a turmelor este nevoie de multă trudă și grijă neîncetată. Prosperitatea păstorului se întreține doar prin eforturi constante. Asta se aplică la fel de bine și la păstoria oilor dintr-o biserică locală.

Bogățiile nu durează iar onorurile acordate de monarhi se vestejesc numaidecât, dacă nu sunt însoțite de eforturi permanente pentru achitarea cu brio de obligațiile ce-i revin cuiva.

Mult se bucură agricultorul când vede că recolta s-a făcut, că semințele au încolțit. **Mieii** îi dau omului lână pentru confecționarea hainelor iar cu banii obținuți din vânzarea caprelor se pot cumpăra alte terenuri de pământ. Și astfel fermierul are belșug de hrană pentru familia sa și pentru servitorii săi.

28:1 Conștiința încărcată a unui om îl face să tresară la cel mai mic zgomot. Dar oamenii cu cugetul curat nu au de ce să se teamă; nu trebuie să privească mereu în oglinda retrovizoare. **Cel drept îndrăznește ca un leu.**

28:2 Când o țară se face vinovată de răscoală pe plan național, suferă datorită schimbărilor frecvente de guvern. Când cel aflat la conducere este un om integru și priceput, țara se bucură de pace și liniște.

Regatul de nord al Israelului a avut 19 regi pe parcursul a 200 de ani, adică în medie zece ani de rege.

28:3 Adesea un om sărac ce ajunge într-un post de mare bogăție și putere este adesea mai asupritor față de săraci decât ar fi oameni proveniți din pături mai înstărite. El este ca **ruperea de nori** care nivelează recoltele și le distruge, în loc să le ajute să se coacă.

28:4 Oamenii care se debarasează de

frânele legii lui Dumnezeu și ale legislației civile adesea îi laudă pe cei răi, aceasta făcându-se în încercarea lor de a se justifica.

Cei care păzesc legea se opun călcătorilor de lege și își ridică glasul întru apărarea cauzei celor drepti.

28:5 Oamenii răi nu înțeleg **dreptatea**; refuzând s-o pună în aplicare, ei pierd capacitatea de a o înțelege.

Cei care caută voia Domnului sunt însă dotați cu capacitatea discernământului. Există o strânsă legătură între morală și pricepere (vezi Ps. 119:100).

28:6 Săracul ce trăiește o viață cinstită este mai bun decât bogatul care umblă pe căi sucite, care pretinde că trăiește o viață frumoasă, pe când, în realitate, el practică înșelăciunea și viclenia.

28:7 Fiul care respectă legile are pricepere. Cel ce se însoțește cu lacomii și cu bețivii îi face numai rușine tatălui său.

28:8 Sub legea lui Moise, evreilor li se interzicea să perceapă camătă (dobândă) altor evrei. Evreul putea însă să ia dobândă de la un neevreu (Deut. 23:19, 20). Actualmente termenul camătă are înțelesul de rate exorbitante de dobândă.

Cei care se îmbogățesc prin luarea de camătă sau prin alte forme de venituri ilicite își vor pierde căstigurile. Acestea vor fi luate de la ei și date altuia care știe cum să le exploateze cu folos și cum să-i trateze pe săraci cu înțelegere.

28:9 Dacă cineva refuză să asculte de legea lui Dumnezeu și s-o pună în aplicare, Dumnezeu nu-i va asculta rugăciunile. De fapt rugăciunea sa este o urăciune înaintea lui Dumnezeu.

E ca și când aș înșelăci și m-aș închina înaintea unor zei din piatră.

Dacă l-aș aduce Dumnezeului Celui Viv
O rugăciune alcătuită din simple vorbe.

—John Burton

28:10 Oricine îi ispitește pe cei drepti, făcându-i să cadă în păcat va cădea el însuși în groapa pedepsei. Isus ne atrage atenția: „Dar oricui va fi o pricină de cădere pentru unul din acești micuți care cred în Mine ar fi mai de folos să i se

atârne de gât o piatră de moară și să fie adâncat în adâncul mării" (Mat. 18:6).

Dar oamenii integri moștenesc fericirea. Prin „integri” se înțelege oameni care îi conduc pe alții pe cărarea sfințeniei, mai degrabă decât pe cea a păcatului. Sau s-ar putea să fie vorba de cei ce refuză să se lase pradă celor care îi ademenesc la păcat.

28:11 Bogatul care se lăfăie cu bogățiile sale se crede foarte deștept. Lăudându-se cu priceperea sa în chestiuni financiare, el este înțelept în propria sa înșelăciune. El face confuzie între bogății și înțelepciune.

Dar cel ce, deși e sărac, posedă înțelepciune, nu se va lăsa înșelat de aceste pretenții. Charles Lamb s-a apropiat odată de unul din acești oameni tanțoși, adresându-i întrebarea: „Scuză-mă, sire, dar ești cumva cu stea în frunte?”

28:12 Când cei dreپți sunt înălțați în funcții importante, oamenii se bucură. Dar când triumfă cei răi, oamenii se ascund, cuprinși de frică.

28:13 Există două feluri de iertare: justițiară și părintească. Când ne punem încrederea în Cristos ca Domn și Mântuitor, primim iertarea de pedeapsa ce o meritam pentru păcatele noastre; aceasta este iertarea justițiară. Iar când, în postura de credincioși, ne mărturisim păcatele, primim iertarea părintească (1 Ioan 1:9); aceasta ne ajută să rămănem în părtășie cu Dumnezeu, Tatăl nostru.

Nu e nici o binecuvântare pentru persoana care își acoperă păcatele, adică cea care refuză să le scoată la iveală și să le mărturisească înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor cărora le-a greșit. Dar oricine își mărturisește păcatele și se lasă de ele primește asigurarea că Dumnezeu nu numai că i-a iertat păcatele, dar le-a și dat uitării (Ev. 10:17).

28:14 Una din modalitățile prin care putem fi stăpâniți de o adevărată fericire este să avem o inimă sensibilă, simțitoare înaintea Domnului. Însă cel cu inima împietrită și nepocăită dă peste tot felul de necazuri. Dumnezeu Se împotrivesc celor mândri și înfumurați, dar nu poate rezista în fața unei inimi frânte și căite.

28:15 Calitățile de fiară le sunt atribuite unor tirani lipsiți de omenie care-i asupresc pe săraci, pe cei slabi și neajutorați. Un astfel de om este ca un leu care răcnește și ca un urs care se năpustește.

28:16 Se pare că prințul descris în acest verset este cel lipsit de pricepere, în sensul că este hotărât să se îmbogățească cu orice preț. Ulmul acesta este de asemenea un mare asupritor pentru că îi calcă în picioare pe alții, ca să ajungă în vârf, să se îmbogățească. În schimb, dregătorul care urăște lăcomia, care trăiește o viață altruistă spre binele poporului său va avea parte de o viață lungă.

28:17 Un om a cărui conștiință este încărcată cu sângele altuia fuge până în groapă: nimeni să nu-l ajute! Cel ce ucide cu premeditare este un fugar ce aleargă spre pierzare. Nimeni să nu caute să-l oprească sau să facă în așa fel încât justiția să nu-și urmeze cursul. Dumnezeu a spus: „Dacă cineva varsă sângele omului, și sângele lui să fie vărsat de om” (Gen. 9:6).

28:18 Primul rând al acestui proverb se referă la păzirea de pericolele de vătămare ce ne pasc în această viață, iar nu de mântuirea pentru viața viitoare. Mântuirea veșnică, salvarea de pedeapsa păcatului nu se capătă prin trăirea unei vieți integre, ci prin credința în Domnul Isus Cristos. O viață integră este produsul sau rodul acelei mântuirii, deși trebuie precizat că **oricine umblă în integritate** va fi salvat de multe curse ce-l pasc în viața actuală.

Omul care șovăie, alunecând din rătăcire în rătăcire și din strâmbătate în strâmbătate va cădea dintr-odată.

28:19 Aici se stabilește un contrast între belșugul de hrană și belșugul de sărăcie. Agricultorul harnic are parte de primul belșug, pe când cel ce se implică în activități deșarte, neproductive va avea parte de al doilea fel de belșug.

28:20 Omul credincios de aici este cel marcat de onestitate, care nu lăcomește la bogățiile altora. El va fi copleșit de binecuvântări. Omul care caută să se îmbogățească rapid prin mijloace necinstite va fi pedepsit.

28:21 Este un act de nedreptate

cumplită din partea unui judecător să dea dovadă de parțialitate, și totuși adesea un om va proceda astfel pentru o bucată de pâine, adică pentru considerente dintre cele mai lipsite de temeii.

28:22 Omul hapsân și zgârcit aleargă cu limba scoasă după bogății, total inconștient de faptul că în curând va fi copleșit de sărăcie.

28:23 Când te muștră un prieten cu dragoste, pe moment este greu să primești muștrarea, căci intervine mândria, orgoliul rănit. Dar mai târziu îți vei da seama că prietenul tău a fost cu adevărat preocupat de bunăstarea ta, drept care ți-a arătat greșelile. În consecință, îi vei fi recunoscător.

Când ești flatat, simți o satisfacție, dar mai apoi realizezi că persoana respectivă n-a fost sinceră, ci că te-a periat pentru că urmărirea să obțină de la tine anumite avantaje. De fapt, poate că pe oricine îi iese în cale îl flatează.

28:24 Fiul care-și jefuiește părinții se va scuza, probabil, spunând că oricum averea ar urma să-i revină, în cele din urmă, sau că a dedicat-o Domnului până atunci (Marcu 7:11). Dar Dumnezeu nu Se lasă înșelat; El plasează această persoană în aceeași categorie cu tâlharii și ucigașii.

28:25 Omul orgolios și hrăpăret dă naștere la certuri, probabil prin faptul că dă din coate în goana sa nebună și inutilă după bogății sau putere sau faimă (vezi Iac. 4:1). Dar cel ce reușește să găsească pace și satisfacție este omul care se teme de Dumnezeu.

28:26 Cel ce face din propria sa înțelepciune călăuză în viață este un nebul care aruncă ancora în interiorul bărcii. În felul acesta el va fi purtat de valul mării fără puțință de scăpare. Cel ce cere călăuzire de la Domnul se poartă cu înțelepciune (vezi Ier. 9:23, 24).

28:27 Dumnezeu îi va răsplăti pe cei ce se poartă cu milostenie față de săraci. Cel ce-și abate ochii de la cazurile reale de sărăcie și nevoie va avea parte de multe necazuri.

28:28 Când ajung cei răi la putere, oamenii de rând se ascund, înfricoșați. Dar când cei răi sunt răsturnați de la putere, cei

drepti sporesc la număr.

29:1 Cel ce stăruie în păcat, în pofida repetatelor avertismente, va fi nimicit dintr-odată, fără speranță de a mai avea vreun prilej de îndreptare. Oamenii care au trăit înainte de potop au refuzat să ia seama la cuvintele lui Noe. Apoi a venit potopul și i-a nimicit pe toți.

O cunoștință de-a mea care refuzase de nenumărate ori invitația evangheliei s-a întâlnit cu o soră creștină, care se rugase de multe ori pentru el. Doamna respectivă i-a pus următoarea întrebare: „Nu crezi că e timpul să te întorci la Domnul?” La care el a răspuns: „Oare ce a făcut El pentru mine?” La sfârșitul acelei săptămâni viața i-a fost curmată dintr-odată într-o nenorocire bizară. A fost unul din acele accidente despre care nu credeai că se poate întâmpla, dar s-a întâmplat!

29:2 Caracterul conducătorilor unei națiuni afectează moralul acelei țări. Când stăpânesc cei drepti, fiind numeroși și investiți cu putere reală, oamenii se bucură. În schimb conducătorul rău provoacă multă întristare.

29:3 Fiul care iubește înțelepciunea și trăiește o viață consacrată Domnului, despărțită de lume și de păcat, aduce multă bucurie tatălui său. Dar fiul care trăiește în imoralitate toacă banii tatălui său. Vă amintiți cum a păpat fiul risipitor averea tatălui său, prin traiul său stricat.

29:4 Purtându-se cu dreptate, cu justiție, un rege își întărește țara. Cel care primește mită pentru a face strâmbătate subminează stabilitatea guvernului acelei țări.

29:5 Lingușitorul își pune în pericol aproapele, refuzând să-i spună adevărul sau prin faptul că-l laudă pentru lucruri neadevărate. În plus, îi promovează mândria, despre care se știe că merge înaintea căderii.

29:6 Un om rău este adesea prins în cursa propriului său păcat. Cel drept este însă fericit că n-are nici un motiv să se teamă de consecințele fărădelegii. El cântă și se bucură.

29:7 Oamenii neprihăniți se implică cu tot sufletul în cauza celor săraci. Dar pe cei răi nu-i interesează asemenea lucruri.

29:8 Batjocoritorii dau foc unei

cetăți. Ei provoacă tulburări, incitând spiritele, agitându-i pe oameni și stârnind dezbinări. **Oamenii înțelepți** caută să evite neînțelegerile și să promoveze pacea.

29:9 Proverbul acesta poate avea două sensuri, dar cel mai probabil este următorul: Când un om înțelept încearcă să-l convingă pe unul nechibzuit cum stau lucrurile, acesta nu face altceva decât să se supere și să rădă (NKJV, RSV, Berkeley). El nu se va lăsa înduplecat și, prin urmare, nu va fi pace.

Cealaltă interpretare este că atunci când un om înțelept argumentează cu unul nechibzuit, fie că *înțeleptul* recurge la cuvinte aspre sau la umor, degeaba încearcă, pentru că nu va realiza nimic.

29:10 Și aici avem două interpretări posibile. Una ne este prezentată în traducerea ASV: „Cei setoși de sânge îl urăsc pe cel desăvârșit, iar pentru cel drept ei caută să-i ia viața.“ Aici setoșii de sânge sunt agresorii ticăloși.

Celălalt înțeles se găsește în versiunile NKJV, JND și Berkeley. În acestea prin cei setoși de sânge se înțelege cei din rândul întâi, care distrug viața, dar cei drepti caută s-o păstreze și s-o ocrotească, în rândul al doilea.

29:11 Nebunul își dezvăluie toate sentimentele, pe când înțeleptul și le reține. Adams ne sfătuiește după cum urmează:

Ideea de a permite mâniei să se dezlănțuie fără nici o opreliște, spunând sau făcând ce-ți trece prin minte, fără să-ți pese de consecințe, fără să numeri până la zece, fără să încerci s-o ții în frâu și s-o strunești, fără să auzi până la capăt ce ți se spune, este cu totul greșită.⁴²

29:12 Gândul care se desprinde de aici pare să fie că dacă un stăpânitor dorește să fie răsfățat și flatat și să i se aducă numai vești bune, atunci toți slujitorii săi îl vor trata exact așa cum a cerut el, pretându-se la lingușeli și minciuni.

29:13 În societate există uneori o mare prăpastie între cei săraci și asupritori, dar înaintea lui Dumnezeu și unii, și alții sunt pe picior de egalitate. Domnul este Cel care le dăruiește lumină și onora, și altora.

29:14 Când cântărește purtarea unui

dregător, Dumnezeu dorește să știe dacă acesta îi tratează pe săraci cu atenție și fără prejudecăți. În caz afirmativ, El promite că va statornici tronul acestui cărmuitor pe veci. Dar noi nu cunoaștem decât un singur Cărmuitor de acest fel. Numele Său este Isus.

29:15 Proverbul acesta contrazice categoric părerea multor așa-zisi experți din vremea noastră, care propagă ideea unei „democrații permissive.“ Nuiăua înseamnă, desigur, pedeapsa corporală. Muștrarea este o formă de îndreptare orală. Aceste forme de disciplină părintească sunt de natură să dăruiască înțelepciune. Ele nu inhibă dezvoltarea unui copil, nici nu-i afectează personalitatea, cum susțin acești „experți.“

29:16 Când se înmulțesc cei răi la număr și le sporește puterea, rata criminalității este în creștere. Dar cei răi vor ajunge să vadă, în timpul vieții lor, căderea acestora. Desigur, există și excepții, dar acestea nu fac altceva decât să întărească regula.

29:17 Copilului care i se aplică disciplina corespunzătoare va aduce desfătare și odihnă părinților săi, iar nu neliniște și dureri de cap.

29:18 Unde nu este nici o revelație, oamenii sunt fără frâu; dar fericit este cel ce păzește legea. Prin revelație aici se înțelege descoperirea *profetice*, deci Cuvântul lui Dumnezeu (vezi I Sam. 3:1). Adică atunci când nu se cunoaște Cuvântul lui Dumnezeu și nu i se acordă cinstea cuvenită, oamenii își fac de cap. Cei care păzesc legea, adică Cuvântul lui Dumnezeu, sunt cei cu adevărat binecuvântați.

29:19 Versetul acesta pare să ne prezinte atitudinea încăpățanată și refractară a unui servitor. În acest caz, ordinele transmise pe cale orală nu sunt întotdeauna suficiente. Asta pentru că acești servitori înțeleg probabil instrucțiunile stăpânului, dar nu le aduc totdeauna la îndeplinire, ci rămân tăcuți și bosumflați. Isus a spus: „De ce Îmi ziceți «Doamne, Doamne,» și nu faceți lucrurile pe care vi le spun?“ (Luca 6:46).

29:20 Dintre toate temele abordate în cartea Proverbe **cuvintelor** pe care le rostim li se acordă o atenție deosebită. În acest verset aflăm că omul care deschide gura să vorbească înainte de a se gândi ce va spune este mai deznădăjduit decât un nebun. Asta îl așează în aceeași categorie cu cel ce este

înțelept în propria sa închipuire (26:12).

29:21 Dacă-l răsfeți pe un servitor, acesta va uita care-i este locul și în curând va aștepta de la tine să-l tratezi ca pe un fiu. Un grad prea mare de familiaritate în raporturile dintre patron și salariat adesea dă naștere la dispreț.

Cuvântul tradus prin „fiu“ în rândul al doilea nu poate fi descifrat cu ușurință.

29:22 Cei mai mulți dintre noi am întâlnit aceste două tipuri de oameni, în diverse situații din viață. **Omul mândru stârnește** tot felul de necazuri iar **cel care se infurie** sau căruia îi sare ușor țandura comite o sumedenie de păcate.

29:23 Omul mândru va fi negreșit coborât, pe când cel smerit va fi înălțat la o poziție de cinste.

Profesorul Smith escalada vârful Weisshorn. Când au ajuns aproape de piscul muntelui, călăuza s-a dat la o parte, pentru a-i permite turistului onoarea de a fi primul care a ajuns în vârf. Amețit de frumusețea priveliștii ce i se deschidea în față, uitând cu totul de rafalele de vânt de la acea înălțime, omul nostru s-a ridicat în picioare, stând semeț pe culme. Îndată călăuza l-a tras în jos, strigând: „Pe genunchi, domnule. Pe genunchi, căci în orice alt fel ai sta ai fi în pericol aici.“ Culmile vieții – fie că e vorba de cunoștință, fie de iubire sau de succese lumești – sunt pline de pericol. (*Choice Gleanings*)

O, Mielul lui Dumnezeu, ține-mă
Aproape de coasta Ta străpunsă;
Doar acolo sunt în siguranță,
Găsind pace necurmată.

Împresurat de dușmani și de curse,
De poftele și temerile dinlăuntru,
Harul ce m-a căutat și m-a găsit
E singurul ce mă poate păstra curat.

–James G. Deck

29:24 Complicele unui hoț se comportă de parcă și-ar urî viața. Oare de ce? Pentru că atunci când jură că va spune adevărul, adică atunci când judecătorul îi ia o depoziție sub prestare de jurământ, el nu dezvăluie nimic, adică nu mărturisește și astfel comite sperjur. Sub legea lui Moise cel pe care judecătorul îl pune să jure că va spune adevărul și care

totuși refuza să depună mărturie era socotit vinovat și pedepsit în consecință (vezi Lev. 5:1). Pe vremea aceea nu exista posibilitatea de „a clama Amendamentul al cincilea“ (adică de a refuza să depui mărturie pe considerentul că te-ai putea incrimina pe tine însuși, prevedere sau scutire cuprinsă în al cincilea amendament la Constituția americană, n.tr.).

29:25 Frica de om te face să cedezi la presiunea exercitată de oameni asupra ta, săvârșind fapte rele sau abținându-te de la ceea ce știi că este bine și că trebuie făcut. Ce mulți oameni au ajuns în iad pentru că s-au temut de ce vor spune prietenii lor dacă își vor pune încrederea în Cristos!

Omul care se încrede în Domnul este la adăpost, orice-ar veni. „Ne temem atât de mult de om,“ a spus William Gurnall, „pentru că ne temem atât de puțin de Dumnezeu.“

29:26 Mulți oameni privesc spre un conducător omenesc ca și când el ar constitui rezolvarea tuturor problemelor lor, dar de la Domnul vine dreptatea.

29:27 Nu există nici o legătură între un nedrept și unul drept. Cel drept privește cu dezaprobare spre cel nedrept iar cei răi la rândul lor sunt dezgustați de cei drepti. După cum un băț drept pune în evidență pe unul strâmb, tot așa contrastul dintre o viață curată și una rea este cât se poate de evident.

În acest punct se încheie proverbele lui Solomon.

VI. CUVINTELE LUI AGUR (cap. 30)

30:1 Tot ce știm despre Agur se găsește în acest capitol. El se prezintă sub titulatura de **fiul lui Iache**.

Sintagma: **cuvintele rostite** de el (sau „oracolul“ în NIV) poate fi tradusă și prin „ale lui Massa“ (RSV), ceea ce înseamnă că Agur ar fi, în acest caz, un descendent al lui Ișmar (Gen. 25:14).

Rândul al doilea ar putea fi tradus și astfel: „Omul a spus: «M-am ostenit, o, Dumnezeule; sunt mistuit»“ (text marginal ASV). Această variantă se potrivește de minune cu ceea ce urmează – imposibilitatea cuprinderii cât de cât a Necuprinsului.

30:2 Agur începe cu o mărturisire privitoare la neputința sa de a atinge un grad corespunzător de **înțelegere**. Se pare că e o ati-

tudine de adevărată smerenie – o poziție lăudabilă și recomandabilă pentru toți cei ce caută să priceapă lucrările și căile lui Dumnezeu.

30:3 El nu pretinde că și-ar fi însușit deja înțelepciunea sau că L-ar fi găsit pe Dumnezeu în urma eforturilor omenești de cercetare. El recunoaște că nu posedă în sine capacitatea de a ajunge la **cunoașterea Celui Sfânt**.

30:4 Prin intermediul unei suite de întrebări, el desfășoară un evantai de aspecte ale măreției lui Dumnezeu, așa cum este El revelat în natură.

Prima întrebare îl descrie pe Dumnezeu ca având acces la înălțimile și adâncimile universului, unde nici un om nu-L poate urma. A doua scoate în evidență controlul exercitat de Dumnezeu asupra forței uriașe a vântului. A treia se referă la puterea Sa extraordinară de mare de a stăpâni apele, fie sub forma norilor de deasupra, fie în oceane. În continuare este descrisă stabilirea de către El a hotarelor uscatului.

Cum se numește El și care este numele Fiului Său? Cu alte cuvinte, „Cine ar putea cunoaște pe deplin o Ființă atât de măreață, atât de incomprehensibilă, atât de tainică, atât de puternică, atât de omniprezentă?” Răspunsul este: „Nimeni nu poate să-L înțeleagă pe deplin.” Dar noi știm că numele Său este Domnul (Iehova) și că numele Fiului Său este Domnul Isus Cristos.

Acesta e un text care îi surprinde pe cei mai mulți evrei, care credeau că Dumnezeu niciodată nu a avut un Fiu. Din acest verset credincioșii Vechiului Testament au putut înțelege că Dumnezeu are un Fiu.

30:5 Agur trece acum de la revelația lui Dumnezeu în natură la revelația Sa în Cuvânt. El afirmă infailibilitatea sfințitorilor Scripturi – „**orice cuvânt al lui Dumnezeu este curat**.” Apoi el se referă la siguranța tuturor celor care își pun încrederea în Dumnezeul Bibliei – „**El este un scut pentru cei care se încred în El**.”

30:6 În continuare este afirmată suficiența absolută a Scripturilor. Nici un om nu are voie să îndrăznească să adauge gândurile sau speculațiile sale la ceea ce a rostit Dumnezeu.

Versetul acesta condamnă cultele deraiate

care acordă scrierilor lor aceeași autoritate ca cea a Bibliei.

30:7-9 Aceste versete conțin singura rugăciune din cartea Proverbe. Rugăciunea este scurtă și la obiect, conținând două cereri – una acoperind viața spirituală, cealaltă viața fizică.

Mai întâi, Agur a dorit ca viața lui să fie vrednică și onestă. El nu a dorit ca viața să-i fie risipită cu fleacuri. El nu a dorit să se ocupe de lucruri minore și nu a vrut să-i înșele pe alții sau să fie el însuși înșelat.

Cât privește partea fizică, el a cerut să fie izbăvit de formele extreme, atât la sărăcie, cât și la bogăție, exprimându-și satisfacția cu asigurarea nevoilor sale zilnice. De fapt el a spus: „Dă-mi astăzi pâinea mea de toate zilele.”

El enumeră motivele pentru care a dorit să evite cele două extreme de belșug și de sărăcie. Dacă ar fi sătul, atunci ar putea deveni independent de Domnul, tăgăduindu-L prin faptul că n-ar mai simți nevoia de El. Atunci ar putea fi îndemnat să spună: „**Cine este Domnul?**” – adică, cine este El? ca să privesc la El pentru a-mi fi acoperite nevoile sau dorințele?

Pericolul sărăciei ar consta în faptul că în acest caz ar putea fi ispitit să fure și apoi să încerce să camufleze fapta, mințind sub prestare de jurământ.

30:10 În ceea ce pare a fi o trecere bruscă, Agur lansează un avertisment să nu fie defăimat un servitor la stăpânul său. Pedepsa ar fi că blestemul respectiv rostit de el împotriva ta s-ar împlini, deoarece Dumnezeu este apărătorul celor asupriți.

Noul Testament ne avertizează să nu-i judecăm pe slujitorii Domnului; căci dacă stau în picioare sau cad este treaba stăpânului lor (Ro. 14:4).

30:11 Generația descrisă aici este izbitor de asemănătoare cu generația aflată în viață în epoca actuală și cu cea care va exista în zilele de pe urmă (2 Tim. 3:1-7). Observați următoarele trăsături:

Lipsă de respect față de părinți. Membrii acestei generații îl blestemă pe tatăl lor și nu arată nici o recunoștință față de mama lor, călcând astfel a Cincea Poruncă. Ostilitatea tinerilor față de părinții lor este una din trăsăturile definitorii ale societății decadente în mijlocul căreia trăim.

30:12 *Oamenii cu neprihănire proprie.* Oamenii aceștia sunt răi din cale-afară și necurați. Și totuși nu au pic de rușine. În afară par niște morminte văruite, dar înăuntru sunt plini de oase de morți.

30:13 *Mândria și aroganța.* Ei se aseamănă cu Rabinul Simeon Ben Jochai, care a spus: „Dacă nu sunt decât doi oameni neprihăniți pe lume, eu și cu fiul meu suntem aceștia doi. Iar dacă nu e decât unul neprihănit pe lume, atunci eu sunt acela.”

30:14 *Asupritori feroce.* În lăcomia lor nepotolită după bogății, ei mușcă, sfășie și devorează pe săraci, impunând asupra lor ore lungi de muncă, salarii de mizerie și alte forme de nedreptate socială.

30:15, 16 Lăcomia asupritorilor din versetul precedent conduce la alte exemple de dorințe ce rămân neîmplinite.

1. **Lipitoarea** sau vampirul (text marginal ASV) este înfățișată aici ca având **două fiice** care au capacitatea nelimitată de a suga sânge. Ambele se numesc „**Mai dă-mi!**”
2. **Mormântul** nu spune niciodată: „Destul. Nu mai e loc.” Moartea nu merge niciodată în concediu iar mormântul nu duce lipsă de loc pentru a-și primi victimele.
3. **Pântecul infertil** nu e dispus niciodată să accepte infertilitatea, ci speră mereu să poată naște.
4. **Pământul** nu se satură de apă; indiferent câtă ploaie ar cădea pe el, întotdeauna va putea să mai absoarbă apă.
5. **Focul** nu spune niciodată: „Destul”. Ci va consuma mereu alte cantități de combustibil cu care este alimentat.

Sintagma: „Trei lucruri... da, patru...” este o formulă literară menită să trezească interesul cititorului pentru punctul culminant. Grant sugerează că patru este cifra completeții pământești sau a universalității (ca în cele patru colțuri ale lumii) sau a creaturii în contrast cu Creatorul.⁴³

30:17 Proverbul acesta pare izolat de restul proverbelor, deși e similar versetului 11. Astfel ni se spune că un fiu care își batjocorește tatăl și nu ascultă de mama sa va muri de o moarte năprasnică și nu va avea parte de o înmormântare bună. În

concepția evreilor, era o mare tragedie și oară ca un trup să rămână neînmormântat. Și trupul fiului neascultător este devorat de vultur.

30:18, 19 Agur enumeră **patru** lucruri prea minunate pentru el. Studiindu-le, avem impresia vagă că dedesubt se află o analogie spirituală, dar care este această analogie și care e firul comun ce le leagă? Cei mai mulți comentatori sugerează că aceste patru lucruri nu lasă în urma lor nici o urmă. Faptul pare să fie confirmat de modul în care femeia adulteră din versetul 20 reușește să-și ascundă vinovăția. Kidner spune că numitorul comun ar fi: „Iesnicioasa însușire de către agentul corespunzător a unor elemente dificil de negociat cum ar fi aerul, stânca, marea – și tânăra femeie.”⁴⁴

1. Calea vulturului pe cer. Aici ni se prezintă minunea zborului, grația și iuteala proverbială a vulturului.
2. Calea șarpelui pe stâncă. Minunea constă aici din deplasarea acestei reptile lipsită de picioare, brațe sau aripi.
3. Calea corăbiei în mijlocul mării. E posibil ca prin termenul „corabie” să se aibă în vedere „pestele” (redat sub formă poetică, a se vedea și Ps. 104:26) și că Agur se minunează de capacitatea extraordinară a ființelor mării de a naviga.
4. Calea unui bărbat la o fecioară. Cea mai simplă explicație a acestei expresii este referirea la actul de a face curte. Pe de altă parte, alții sunt înclinați să adopte o concepție mai puțin romantică, susținând că ar fi vorba de seducerea unei fecioare.

30:20 O a cincea minune, adăugată pentru ca impresia generală să fie mai deplină, este modul în care o femeie adulteră poate să-și satisfacă pofta, după care să se ștergă pe gură și să susțină sus și tare că e nevinovată.

30:21-23 În continuare sunt prezentate patru lucruri insuportabile – care tulbură pământul.

1. Un slujitor care împărățește. El devine

- arogant și asupritor, îmbătat de puterea noii sale poziții.
2. Un nebun care are pâine din belșug. Prosperitatea sa îl face să atingă culmea obrăzniciei.
 3. O femeie plină de ură care, în cele din urmă, reușește să se căsătorească. Te-ai aștepta ca din pricina caracterul ei disprețuitor să nu găsească partener de viață, dar nu știi cum se face că până la urmă își găsește un soț. Apoi devine semeață și înfumurată, întepându-le pe cele rămase nemăritate.
 4. O roabă care moștenește pe stăpâna ei. Ea nu știe cum să se poarte, îi lipsesc rafinamentul și grația, ea dând dovadă de multă vulgaritate.

30:24 În acest punct Agur se ocupă de patru lucruri care sunt peste măsură de înțelepte:

30:25 1. **Furnicile** sunt ființe minuscule și aparent neajutorate. Dar ele știu cum să se ajute reciproc în lunile de vară. Cele mai multe din furnicile obișnuite nu-și asigură cele necesare traiului, deoarece, conform World Book, „Furnicile stau lipite unele de altele, grămadă, petrecându-și iarna într-un fel de hibernare în cuiburile lor.“ Excepția o constituie furnica culegătoare ce-și înmagazinează hrana pentru anotimpul rece. În aceste text însă accentul se pune asupra hărniciei furnicii în strângerea hranei.

30:26 2. **Bursucul de stâncă** este un animal slab, dar înzestrat cu înțelepciunea de a ști să se ascundă între stânci. (Bursucul de stâncă, purtând și denumirea de „hyrax“, nu trebuie confundat cu bursucul obișnuit, care este foarte belicos.) Crăpăturile stâncilor sunt ideale pentru a le asigura acestor animale adăpostul. Aplicația spirituală o găsim în cântarea: „Rock of Ages, cleft for me“ (Textual: „Stânca Veacurilor, despăcată pentru mine.“ În românește a fost tradusă prin: „Cel ce Te-ai deschis mie, Stâncă de mântuire...“ n.tr.).

30:27 3. **Lăcustele n-au** un conducător vizibil, și totuși ordinea în care înaintează este cu totul remarcabilă.

30:28 4. **Păianjenul** sau șopârla

(NASB) este mic, și totuși reușește să pătrundă în **palatele regelui**. Accesul său în locuri importante, unde nu te-ai aștepta să pătrundă, se aseamănă cu cel al credincioșilor de astăzi. Dumnezeu nu Se lasă fără martori, chiar în curțile împărătești.

30:29-31. Ultima serie ne prezintă **patru** exemple de **ținută frumoasă** și de **mers măreț**:

1. Leul, regele animalelor, este maiestuos și falnic, pășind fără teamă în mijlocul celorlalte viețuitoare.
2. Cât privește cel de-al doilea exemplu, există anumite incertitudini. Unii cred că este vorba de cocoșul țanțos (NIV), alții de un cal de război (textul marginal din ediția JND) sau un ogar. Toate acestea corespund ideii de demnitate, dar poate că traducerea ideală este aceea de ogar.
3. Țapul este simbolic pentru mersul măreț, în fruntea turmei.
4. Și cu privire la al patrulea exemplu există unele neclarități. Este vorba de „un rege, împotriva căruia nu te poți ridica“ (KJV), de „un rege ce pășește falnic înaintea supușilor săi“ (RSV) sau de „un rege înconjurat de oștenii săi“ (NKJV). În orice caz, se înțelege clar că e vorba de un rege ce pășește cu demnitatea conferită de rangul său.

30:32, 33 Capitolul se încheie cu două versete ce par detașate de restul versetelor care le preced. Iată cum le parafrazează Williams:

Dacă omul neputincios, în nebulia lui, s-a ridicat împotriva lui Dumnezeu sau chiar și-a permis să gândească gânduri rele la adresa Lui, atunci să asculte glasul înțelepciunii și să-și acopere gura cu mâna; altminteri ce va urma va fi ai domnia laptelui bătut, nasului strâmbat sau mâniei ieșite din matcă.⁴⁵

VII. CUVINTELE PRIMITE DE REGELE LEMUEL DE LA MAMA SA (31:1-9)

31:1 Nu putem stabili cine a fost **Regele Lemuel**, al cărui nume înseamnă „consacrat lui Dumnezeu“ sau „aparținând lui Dumnezeu.“ Important este că

el a păstrat pentru noi sfaturile înțelepte primite de la **mama sa**.

31:2 Am putea completa ideea din acest verset după cum urmează: „**Ce-ți** voi spune și **ce** giuvaiere de înțelepciune să-ți transmit, **fiul meu**, tu cel pe care te-am consacrat Domnului?”

31:3 Mai întâi, avem avertismentul să evităm viața de risipă și de alergare după plăceri senzuale. În *Speaker's Commentary* se arată că „ispitele haremului au constituit pe vremea aceea, ca de altfel pe vremea noastră, blestemul tuturor împărățiilor orientale.”

31:4-8 În al doilea rând avem îndemnul fierbinte ca regele să se abțină de la consumul excesiv de **vin** și de **băuturi tari**. Pentru regi există pericolul ca atari abuzuri în consumul de alcool să le diminueze capacitatea de a judeca drept. Consumul vinului în scopuri medicinale este însă permisă, ca stimulent pentru cei aflați pe moarte și ca drog anti-depresiv pentru cei cu predispoziție la deprimare. Pentru asemenea oameni este permis să bea și să-și uite nenorocirea și mizeria.

31:9 Regele trebuie să fie un purtător de cuvânt responsabil, pentru toți cei care nu se pot apăra, pledând cauza tuturor lăsați să moară. El are datoria să-și ridice glasul întru apărarea celor nenorociți și lipsiți.

VIII. SOȚIA ȘI MAMA IDEALĂ (31:10-31)

Ultima secțiune a cărții, care se ocupă de soția ideală, este redată sub forma unui acrostih, în cadrul căruia fiecare verset începe cu o literă a alfabetului ebraic în ordinea corespunzătoare. Traducerea lui Knox în limba engleză încearcă să reproducă stilul specific acrostihului original, folosind douăzeci și două din cele douăzeci și șase de litere ale alfabetului englez.

31:10-12 O soție **virtuoasă** (în românește: „cinstită”, n.tr.) este o femeie capabilă, harnică, vrednică și bună. Valoarea ei nu se poate măsura, ea fiind mai de preț decât mărgăritarele. Soțul ei poate avea încredere deplină în ea, fără să

trebuiască să se teamă că va duce lipsă de câștig cinstit. Ea depune eforturile cele mai asidue pentru a-i fi de ajutor și nicio dată nu refuză să coopereze.

31:13-15 Ea caută mereu **lână și in**, pe care le transformă în pânză pentru confecționarea hainelor. Când iese la cumpărături, este ca niște corăbii de negoț ce revin în port cu alimente aduse de departe. De asemenea, ea se scoală dimineață, înainte de revărsatul zorilor, pentru a-i pregăti soțului de mâncare. Porția pe care o dă slujnicilor ei se referă probabil nu doar la micul dejun ci l servește acestora, ci și la sarcinile de lucru pentru ziua respectivă.

31:16-18 Când aude că s-a pus în vânzare un teren de pământ, se duce să-l vadă și constată că este exact ceea ce-i trebuie. Drept care îl cumpără și apoi sădește din rodul mâinilor ei o vie, adică cu banii pe care i-a câștigat. Ea se pregătește pentru sarcinile de lucru cu multă vigoare și entuziasm. Nu se teme de munca grea. În liniște, fără fanfară, ea se bucură smerită de rezultatele muncii ei. După ce ceilalți s-au dus la culcare, adesea ea continuă să lucreze până la orele târzii.

31:19-22 Ea **pune mâna pe furcă iar degetele ei tin fusul**, adică toarce lâna și inul. Pe lângă toate acestea, ea își face timp să aibă grijă de nevoiași. Cu multă abnegație ea are grijă de cei mai dezavantajați. Ea nu se teme de venirea iernii, pentru că dulapurile îi sunt pline de haine călduroase. **Ea își face invelitori („tapiserii“), are haine de in subțire și de purpură.**

31:23 **Soțul ei** este un om cu vază în mijlocul comunității din care fac parte. El stă la porți cu bătrânii. El se poate consacra treburilor publice fără să se îngrijoreze cu privire la situația de acasă.

31:24-27 Soția sa face haine din in pe care le vinde la târg. De asemenea câștigă bani din vânzarea de cingători pentru negustori. Încununată de hărnicie și demnitate, ea privește viitorul cu încredere. Instrucțiunile pe care le dă familiei sunt un echilibru desăvârșit între **înțelepciune** și **bunătate**. Ea păstrează contactul nemijlocit cu casa ei, nerisipind timpul cu

activități neproductive, neangajându-se în lucrări ușuratec.

31:28, 29 Copiii ei își dau seama că este o mamă ieșită din comun, neezitând să i-o spună. Soțul ei o laudă și el, ca pe o soție ce i-a dăruit-o Dumnezeu. El spune: „Multe soții bune sunt pe lume, dar tu le întreci pe toate.“

31:30, 31 Scriitorul adaugă în acest punct propriul său *amin* la ceea ce s-a spus până aici. Da, așa este. O femeie poate avea frumusețe și farmec deosebit, dar să fie în același timp lipsită de simț practic. **Dar o femeie care se teme de Domnul**, conform descrierii de mai sus, este cea mai bună soție. Prin urmare ea trebuie cinstită și onorată pentru hărnicia și caracterul ei nobil. Când se strâng părinții cetății în centrul civic, s-o laude pentru realizările ei cu totul ieșite din comun.

Este demn de remarcat și adecvat ca Proverbele să se încheie pe această notă pozitivă despre femei. Trei femei au fost proeminente în această carte: personificarea *Întelepciunii*, văzută ca o femeie ce-și invită discipolii la ospăț; femeia imorală sau *seducătoarea*, și, în sfârșit, „femeia (sau soția) de mare preț,” cum este în textul original la 31:10 (textul marginal al ediției NKJV).

NOTE FINALE

¹(Intro) Citat de D. L. Moody în *Notes from My Bible*, p. 81.

²(Intro) Folosit de Arnot ca titlu pentru comentariul său asupra Proverbelor (vezi Bibliografia).

³(1:8) Henry Bosch, ed., *Our Daily Bread* (Pâinea noastră cea de toate zilele)

⁴(1:19) Termenul care desemnează în ebraică cuvântul „întelepciune” (*hokmah*) este un substantiv feminin (ca de altfel în română, n.tr.), de unde și personificarea acestei virtuți sub forma unei femei.

⁵(1:25) Donald Grey Barnhouse, *Words Fitly Spoken*, p. 239.

⁶(3:2) Jay Adams, *Competent to Counsel*, p. 125.

⁷(5:18) Michael Griffiths, *Take My Life*, p. 125.

⁸(5:22) Adams, *Counsel*, p. 145.

⁹(6:16) Derek Kidner, *The Proverbs: An Introduction and Commentary*, p. 73. Vezi forme similare în 30:15, 18.

¹⁰(6:17) J. Oswald Sanders, *On To Maturity*, p. 63.

¹¹(6:28) Griffiths, *Life*, p. 116.

¹²(7:2) *International Standard Bible Encyclopedia*, I:209.

¹³(9:18) Iată cum sună textul francez: *Plaisir d'amour ne dure qu'une nuit; Chagrin d'amour dure toute la vie.*

¹⁴(10:24) C. S. Lewis, *Weight of Glory*, edit. de Walter Hooper, p. 13.

¹⁵(10:28) G. S. Bowes, citat în *Our Daily Bread*.

¹⁶(13:4) Bosch, ed., *Daily Bread*.

¹⁷(13:5) J. Allen Blair. Nu dispunem de alte documente.

¹⁸(13:7) G. Campbell Morgan, *Searchlights from the Word*, p. 203.

¹⁹(13:10) C. S. Lewis, *Christianity*, p. 110, 111.

²⁰(13:24) Benjamin Spock, luat din *Tampa Tribune*, Tampa, Florida, ianuarie 22, 1974.

²¹(14:2) Kidner, *Proverbs*, p. 106.

²²(14:30) Paul Adolph, “God in Medical Practice,” în *The Evidence of God in an Expanding Universe* de John Clover Monsma. Paginația nedisponibilă.

²³(15:1) Charles Haddon Spurgeon, citat de A. Naismith în *1200 More Notes, Quotes and Anecdotes*, p. 239.

²⁴(16:3) J. Allen Blair. Nu dispunem de alte documente.

²⁵(16:24) Watchman Nee, *Do All to the Glory of God (Fă totul spre slava lui Dumnezeu)*, p. 55.

²⁶(16:32) Henry Durbanville, *Winsome Christianity*, p. 41.

²⁷(17:17) Moody, *Notes*, p. 83.

²⁸(17:22) Paul Brock, *Reader's Digest*, septembrie 1974.

²⁹(17:22) Blake Clark, *Reader's Digest*, mai 1972.

³⁰(18:9) Griffiths, *Life*, p. 53.

³¹(18:14) Adolph, “God in Medical Practice.” Paginația nedisponibilă.

³²(18:24) Morga, *Searchlights*, p. 204.

³³(19:17) Henry Bosch, ed., *Our Daily Bread*.

³⁴(22:6) Citat în *A Treasury of Illus-*

- trations, NY: Fleming Revell Co., 1904, p. 11-12.
- ³⁵(22:6) Adams, *Counsel*, p. 158.
- ³⁶(22:15) Matthew Henry, *Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible*, III:919.
- ³⁷(26:16) Larry Christenson, *The Christian Family*, p. 58.
- ³⁸(25:20) Keith Weston, *Living in the Light*, p. 122.
- ³⁹(25:21, 22) Sarah Anne Jepson, "Preparing Tables of Forgiveness," *Good News Broadcaster*, iunie 1975, p. 13.
- ⁴⁰(26:20, 21) *Atlanta Journal*. Nu dispunem de alte documente.
- ⁴¹(27:20) Arthur G. Gish, *Beyond the Rat Race*, p. 91.
- ⁴²(29:11) Adams, *Counsel*, p. 221.
- ⁴³(30:15, 16) F. W. Grant, *The Numerical Bible*, I:15.
- ⁴⁴(30:18, 19) Kidner, *Proverbs*, p. 180.
- ⁴⁵(30:32, 33) George Williams, *The Student's Commentary on the Holy Scriptures*, p. 427.
- Commentary on the Old Testament. Vols. 16, 17.* Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Co., 1971.
- Harris, R. Laird. "Proverbs." În *The Wycliffe Bible Commentary*. Chicago: Moody Press, 1962.
- Henry, Matthew. "Proverbs." În *Matthew Henry's Commentary on the Whole Bible. Vol. 3.* McLean, VA: MacDonald Publishing Company, n.d.
- Ironside, H. A. *Notes on the Book of Proverbs*. Neptune, N.J.: Loizeaux Brothers, 1964.
- Jensen, Irving L. *Proverbs*. Everyman's Bible Commentary. Chicago: Moody Press, 1982.
- Kidner, Derek. *The Proverbs: An Introduction and Commentary*. Downers Grove, IL: InterVarsity Press, 1964.
- MacDonald, William. *Listen, My Son*. Kansas City, KS: Walterick Publishers, 1965.
- Plumptre, E. H. "Proverbs." În *Commentary on the Holy Bible* (Speaker's Commentary). London: John Murray, 1873.
- Spence, H. D. M., și Joseph S. Exell, editori. "Proverbs." În *The Pulpit Commentary*, Vol. 9. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1909.
- Weston, Keith. *Living in the Light*. Bromley, Kent, England: STL Books, 1983.

BIBLIOGRAFIE

- Arnot, William. *Laws for Heaven for Life on Earth*. London: James Nisbet & Co., n.d.
- Bridges, Charles. *A Commentary on Proverbs*. Retipărire. Edinburgh: The Banner of Truth Trust, 1983.
- Delitzsch, Franz. "Proverbs." În *Biblical*